

Родне неједнакости и даље веома изражене

Жене од мушараца боље на компјутерима, али дупло ређе власнице куће

Према истраживању Родног барометра, жене у Србији немају основне полуге друштвене моћи, па од мушараца имају мање приходе, не поседују имовину, немају слободно време за доколицу – него „слободно време“ за одгајање деце

Ауторка: **Лидија Мирков**

Према речима ауторке истраживања Марине Благојевић-Хјусон, жене су чешће незапослене од мушараца, и то за 15%. Иако се та разлика чини незнатном, жене су 20 пута чешће домаћице него мушкарци, тј. 2000% више. То значи да на сваких пет мушараца којима је основни посао да воде сопствено домаћинство долази 100 жена са истим занимањем. Иако су 20 пута чешће домаћице, то не значи да су све домаћице издржавана лица, али су некада и запослене жене издржаване – због ниских примања и разлике у примањима на истим пословима. Жене су три пута чешће од мушараца издржавана лица. Жене ће са мањом вероватноћом пронаћи посао преко Националне службе за запошљавање, а то је у складу и са генералним ставом да се тек свака пета жена пријави на Биро јер и не очекују да ће се тако запослити.

Жене у узрасту 20-50 година живота чешће су у браку или ванбрачној заједници, а ако нису, остају с родитељима, док мушкарци у том случају – равномерно – или остају с родитељима, или живе самостално. Свој стан има сваки трећи мушарац, а свака пета жена. Кућу поседује 42% мушараца, а жена 24%. Сопствени аутомобил вози 62% мушараца, а жене поседују 30% возила у Србији. Већи проценат жена власница аутомобила трајно уступа аутомобил партнеру да га вози него мушкарци власници својим партнеркама. Девет од десет мушараца има возачку дозволу, а 6 од 10 жена.

Оне мање времена проводе у прековременом раду, али зато дупло више времена од мушараца одвајају за одгајање деце, пет пута више за кућне послове и три пута више за неговање старијих или болесних укућана. Самохраних мајки је седам пута више од самохраних очева. Сваки четврти родитељ би волео да његова/њена деца одрастају у Србији.

Жене у већем проценту знају да се користе компјутером од мушараца, али ће зато мушкарци чешће бити запослени на месту које одговара њиховим квалификацијама. Мушкарци су склонији корупцији зарад запошљавања, а жене „везама“ из политичке странке којој припадају. Они пију алкохол, а оне таблете за смирење. Резултати овог истраживања открили су и да сваки трећи испитаник (независно од пола) изражава задовољство квалитетом живота у Србији, сваки пети мушарац и свака десета жена јесу задовољни својим примањима, тј. сматрају да примања задовољавају њихове потребе. Сваки трећи испитаник (независно од пола) добије посао поштено, на конкурс.

Није изненађујуће што у Србији са оваквом друштвеном сликом три од четири родитеља не би волела да одгајају потомство овде. Замислите да добијете девојчицу.

САДРЖАЈ ПОЛИТИКОЛОГ

РЕЧ УРЕДНИЦЕ

Жене од мушараца боље на компјутерима, али дупло ређе власнице куће 1

ПОЛИТИЧКЕ СТРАНЕ

Одлазак Челичне Леди 2
Ćirilica u Vukovagu. 4
Чијом главом мислим 6
Однос Срба и Албанаца на Косову и Метохији кроз векове 7
Неоосманализам: повратак Турске на Балкан 8

СТУДЕНТСКИ СЕРВИС

Политика и рокенрол – љубав и инспирација 11
Колега Че, револуционар од речи и пера 14

ИЗА ЗАВЕСЕ

Жене лидери морају бити фактор промена. 15
Србија је веома традиционално и патријархално друштво 16
ГМО – о чему сви мисле да знају, а нико не зна 17
Виртуелно „шамарање“ 19
Тријумф људског немара 21
Заточени испод моста 23

У ЖУРБИ

„Нисам прошао стаж оних који носе кафу и киселу старијим писцима“ 28
Глума је трка за цео живот 29
Нема новинарства без истраживачког новинарства . 31
Празне колевке 32
Могу да будем и фудбалер, и доктор, и комуниста. . . 33
Ритска земља на промаји 34
Докле год смо деца – још увек смо људи 36
Вест је на првом месту 37
Интервју са Александром Угљешићем 39
Новинар са крилима 39
Родна кућа оца српске штампе. 41
Болнички корзо. 42
Најлепши и најтужнији предео на свету. 44
Репортер у ковачици 46
Визија нам је да будемо мост између цркава 49
Читање шарених порука 50

КУЛТУРНИ РЕПЕРТОАР

Рођени сликар 53
Брза мода 57

КРИТИКА

Риму, с љубављу 58

СПОРТ ПОИНТ

Објективност не постоји, али постоји реалност 59
Фудбалерска (не)интелигенција 61
Лепо је са капитенском траком. 62

In memoriam

ОДЛАЗАК ЧЕЛИЧНЕ ЛЕДИ

Ото фон Бизмарк, Јосиф Стаљин и Маргарет Тачер. Сви они имају нешто заједничко. Епитет Челични. Последња личност од три поменуће недавно је преминула.

Аутор: Милан Ранковић

Осим Винстона Черчила, Маргарет Тачер представља веома значајну фигуру британске парламентарне историје у двадесетом веку. Лидер конзервативне партије. Прва жена премијер Велике Британије. Са најдужим мандатом. Једанаест и по година. Још од Лорда од Солзберија и Лорда Ливерпула. Мирног гласа. Изванредан говорник. Следствено излагање аргумената. Одлучна и чврста у својим уверењима. Умела је подстаћи смех и аплауз у публици. Свесна да нека њена решења нису била добра. Период њене владавине пропраћен је најмасовнијим штрајковима, приватизацијом јавног сектора. Фокус њеног политичког деловања ослањао се на: дерегулацију финансијског сектора, флексибилно тржиште рада, приватизацију државних компанија, умањење синдикалног утицаја. Темељно је модернизовала британску политику. Нико није порицао њену политичку генијалност.

Економија

Монетаристичко учење аутора попут Милтона Фридмана и Алана Волтерса, утицало је на економску политику Маргарет Тачер. Како би сузбила инфлацију, повећала је каматне стопе, смањила порезе на приход, укључујући кресање буџета у области јавне потрошње. Упркос рецесији на почетку осамдесетих, она је повећала порезе. То је резултирало економским опоравком током 1982. Стопа инфлације снижена је са 18 на 8,6 одсто, премда је тада три милиона људи било без посла. Током осамдесетих повећава се економски раст земље, инфлација је стабилна, број незапослених се смањује. Увођење пореза по глави становника, тј. пореза за сваког пунолетног грађанина, сматра се једним од најнепопуларнијих потеза Тачерове. Изазвао је масовне лондонске демонстрације 31. марта 1990.

Један од кључних елемената Тачеризма је приватизација. Од продаје државних предузећа приход је био 29 милијарди фунти, а од продаје станова који су били у државном власништву додатних 18 милијарди. Успех приватизације допринео је даљем смањивању пореских стопа. Цео процес био је нарочито повезан са повећаном ефикасношћу рада. Сматра се да су највећу корист имали потрошачи који су добили ниже цене и боље услуге. Оштро се противила приватизацији железница сматрајући да би то могао бити Ватерло њене владе.

Унутрашња политика

Дошла сам у канцеларију са промишљеном намером. Да променим Британско друштво од зависног у самопоуздано. – рекла је Тачерова по доласку у Даунинг стрит. Почетак њеног мандата обележиле су растуће расне тензије. Тежња затвореника, припадника Ирске Републиканске армије (ИРА) и Ирске народно-ослободилачке армије (ИНОА) за повраћајем стату-

Рођена је 1925. у Грентаму као Маргарет Хилда Робертс. Васпитана у духу методизма који јој је пренео отац Алфред. Свирала је клавир, бавила се хокејом на трави и пливањем, рецитовала песме. Дипломирала је на студијама хемије на Оксфорду. По професији је и адвокат. Једина жена

члан Карлтон клуба. Добитник Медаље слободе коју додељују Сједињене америчке државе. Била је покровитељ Херитиџ фондације. За себе каже да није политичар консензуса, већ политичар уверења. Била је политички костоломац који је разумео елемент страха у политичком вођству – написао је Крис Патен. Противници су њену политику карактерисали као кратковиду и немилосрдну. Остаће упамћена по томе што је остала доследна својим убеђењима и када је имала минималан рејтинг, по чврстој решености. Са поносом носила је надимак Челична Леди који јој је Москва приписала. Британија је изгубила великог вођу, велику премијерку и Велику британку.

са политичких затвореника који су изгубили 1976. за време лабуриста. Незадовољство својим статусом изразили су кроз штрајк глађу. Тачер то није толерисала рекавши: *Злочин је злочин, он није политички.* Касније су парамилитарним затвореницима враћена одређена права, мада без званичног признања њиховог статуса. Све то имало је своје последице: смрт неколико људи који су штрајковали глађу. Због своје чврсте политике приписивани су јој надимци попут Атила Хунски, Челична Леди. Никога није остављала равнодушним. Била је посвећена томе да умањи утицај синдиката. Главна линија сукоба била је на пољу рударства. Године 1984. Национални савет рудара предлаже затварање 20 државних рудника, чиме би 20.000 рудара остало без посла. Реакција Националног синдиката рудара био је масовни штрајк који је Тачерова прогласила нелегалним, а лидере синдиката унутрашњим непријатељима. Штета од штрајка процењена је на 1,5 милијарди фунти. До 1992. затворено је укупно 97 рудника. Остали су

приватизовани до 1994. Многи су остали незапослени услед затварања рудника, што је узроковало пропаст локалних заједница.

Спољна политика

Према политичким уверењима највише је била сагласна са Роналдом Реганом, тадашњим председником САД. Некада је долазило и до разилажења ставова. Тачер је подржавала Реганов негативан став према комунизму. Борбу Сједињених америчких држава против тероризма. О томе сведочи и покушај атентата на њу. Било је то у једном хотелу у Брајтону. Одговорност за напад преузела је ИРА. Иако није фаворизовала апартејд, начелно је одбила наметање санкција Јужној африци. Своју одлуку мења под притиском других држава Комонвелта.

Аргентина је 1982 извршила агресију на Фокландска острва. Одговор Тачерове био је слање војних трупа како би Британија поново стекла превласт у тој регији. Успех овог подухвата учврстио ју је као светску фигуру. Подигао њену популарност. Помогао јој да поново буде изабрана на место премијера.

Договор око питања Хонг Конга постигнут је 1984. са решењем да се он врати Кини 1997. Под начелом *једна држава, два система*, политичке слободе и економска структура британске најбогатије колоније издржала би 50 година, чувајући хонконшку капиталистичку економију под окриљем комунистичке државе.

Тачеризам

Веровање да су економска и индивидуална слобода међузависне. Према овој доктрини једино лична одговорност и тежак рад воде до напретка нације. Денационализација државне индустрије. Пораз борбених синдиката. Поготову рударских. Ова идеологија објашњава политику уверења, економску и социјалну политику Маргарет Тачер. Тачеризам прокламује ниску стопу инфлације, слободно тржиште засновано на монетаризму, приватизацију, ограничења радничког покрета. Често је поређен са реганизмом у Америци и економским рационализмом у Аустралији као важан део неолибералног покрета као и са класичним либерализмом. Значајан аспект тачеризма је и да је то облик владавине. Поводом овог питања вођене су бројне дебате.

Постављају се три питања. Шта би Маргарет Тачер урадила да је сада на месту Дејвида Камерона? Може ли тачеризам опстати с обзиром на садашње стање глобалног поретка? Шта можемо научити од Челичне Леди?

Od dopisnika iz Hrvatske ĆIRILICA U VUKOVARU

Autor: **Mirko Savković**
mirko.savkovic18@gmail.com

Nakon što su početkom godine objavljeni rezultati popisa stanovništva koji je u Hrvatskoj održan 2011, pokazalo se da pripadnici srpske nacionalne manjine u Vukovaru čine 34.87% od ukupnog broja stanovnika, čime su stvoreni uslovi za uvođenje srpskoga jezika i ćirilichnog pisma u ravnopravnu službenu upotrebu na području grada. Ovaj razvoj događaja izazvao je snažne reakcije koje se još uvijek ne stišavaju.

Pravo na službenu upotrebu jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj ostvaruje se na osnovu *Ustava, Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina* i na osnovu *Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina*. Uz to, Hrvatska je potpisnica *Evropske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima* u kojoj je između ostalih, i srpski navela kao jedan od manjinskih jezika na koji se u Hrvatskoj odnose prava iz ove povelje. Na osnovu zakona, manjinski se jezik automatski uvodi u svaku jedinicu lokalne samouprave (opština ili grad) u kojoj pripadnici određene nacionalne manjine čine minimalno jednu trećinu stanovništva ili na osnovu međudržavnih ugovora ili na drugi način stečenim pravima. Zakon ne ograničava uvođenje manjinskih jezika u opštinama sa manjim udelom pripadnika manjina, ali to ostavlja na dobru volju samih jedinica lokalne samouprave. Zakon precizno definiše način primjene manjinskih jezika, a ta primjena uz postavljanje natpisa na manjinskim jezicima uključuje i širi set prava kao što je pravo na službeno obraćanje institucijama na manjinskom jeziku i pravo da se od njih dobije odgovor na manjinskom jeziku...

Iako su propisi po ovome pitanju jasni, izuzme li se pozitivan primjer talijanske manjine u Istri koja ostvaruje ovo pravo u 45 od mogućih 47 jedinica lokalne samouprave (većinom

na temelju stečenih prava zbog manjeg udela u ukupnom stanovništvu), sve ostale manjine se suočavaju sa značajnim preprekama u ostvarivanju propisanih prava. Tako Mađari od predviđenih 38 jedinica lokalne samouprave ostvaruju svoje pravo samo u opštini Kneževi Vinogradi gde su se na osnovu udela u stanovništvu stekli uslovi za uvođenje mađarskog jezika. Česi ostvaruju ovo pravo u 2 od predviđenih 9 jedinica lokalne samouprave. Srbi, kao nova manjina, svoje pravo ostvaruju samo na temelju udela u stanovništvu budući da ne postoje međudržavni ugovori ili drugi pravni osnovi koji bi širili ovo pravo kao u slučaju starih manjina koje povlače stečena prava iz perioda Jugoslavije. Iz toga razloga, prema udelu u ukupnom stanovništvu, Srbi imaju pravo na ravnopravnu upotrebu jezika u 21 jedinici lokalne samouprave (19 opština i gradovi Vrbovsko i Vukovar). Ipak, statutima opština formalno je uređeno ovo pravo u tek 11 jedinica, dok se od tih 11 tek u njih 7 djelomično provodi u praksi.

Kada su objavljeni rezultati posljednjeg popisa, trenutačna gradska uprava u Vukovaru sa SDP-om na čelu zatražila je od Ministarstva uprave uputstva o daljnjim postupanjima. Kada je Vlada potvrdila namjeru provođenja zakona, osnovana je grupa koja sebe naziva „Stožer za obranu hrvatskog Vukovara”. Većina članova ove grupe su dijelovi članstva nekih veteranskih skupina koji uz to uživaju potporu populističkih desničara i nacionalista iz HSP-a Ante Starčević, koalicijskih partnera HDZ-a na lokalnim i izborima za EU parlament. U tekstu „Hrvatska u sjeni ćirilice” objavljenom u novosadskom Dnevniku, a prenesenom u zagrebačkim Novostima, bivši hrvatski predsjednik Stjepan Mesić piše da su članovi stožera „marginalci koji su si prisvojili pravo da nastupaju kao predstavnici svih branitelja i svih Vukovaraca, samo su mobilizirani pijuni. Njihov je stvarni zadatak da pod

firmom borbe protiv ćirilice rade na rušenju aktualne vlasti, a u službi prozirnih političkih ciljeva. A da su mobilizirani, jasno je već i kada se vidi stupanj organizacije njihovih skupova (poseban vlak, deseci unajmljenih autobusa itd.). To ne može nikakav stožer, ali itekako može jaka i organizirana politička stranka.”

Iako se posve opravdano može tvrditi da su izjave članova stožera iracionalne, zlonamjerne i da se u obrani svojih pozicija služe poluinformacijama i zastrašivanjem, zbog njihovog ih se utjecaja na dio društva nipošto ne može ignorirati. Demonstracije u Vukovaru i Zagrebu na kojima su se okupile hiljade demonstranata iznijele su na svjetlo dana socijalnu distancu prema manjinskim skupinama koja postoji u hrvatskom društvu (a koja se posebno odnosi na Srbe, Rome i seksualne i rodne manjine).

Neke od izjava sudionika prosvjeda su da je uvođenje ćirilice „nagrada Srbima za etničko čišćenje i počinjene zločine”, „Srbi u Vukovaru ostali su samo zato što ovdje nije bilo Oluje”, dok sudionici mirnih prosvjeda na povratku i pri prolasku kroz srpsko selo Borovo bez provokacije i uz vrijeđanje fizički napadaju Milana Lukića. Prosvjednici u uniformama prijete trenutnoj Vladi da ih ne izaziva i da su spremni nasilno spriječiti provođenje zakona. Kada ovakve skupine u jednom apatičnom društvu sa iznimno slabom participacijom građana u procesima donošenja odluka počnu na svojim demonstracijama skupljati velik broj sudionika, to je alarmantan dokaz da društvo ima problem.

Duboko u sjeni gore spomenutih događaja pojavio je se i jedini relevantan i jasno argumentiran razlog protiv uvođenja ćirilice u Vukovaru. Došao je od ugledne lingvistkinje Snježane Kordić, lokalno poznate kao autorice knjige „Jezik i nacionalizam”. U tekstu „Ćirilica u Vukovaru nije znak dvojezičnosti” objavljenom 09. januara na sajtu E-novina, Kordić tvrdi kako Hrvati i Srbi govore jednim, srpskohrvatskim jezikom i zato se srpski u Hrvatskoj ne može smatrati manjinskim

jezikom. Ipak, i u ovom je tekstu osudila praksu hrvatskih lingvиста koji naučno neutemeljeno mijenjaju jezik pokušavajući ga učiniti drukčijim od srpskog te je podržala pravo govornika da se slobodno služe cjelokupnim jezičnim fondom. U razgovoru za Novosti, ugledni nedeljnik srpske nacionalne manjine, Kordić je upozorila kako upravo tvrdnju o postojanju dva jezika, nacionalisti u obje skupine koriste za stvaranje „jezičnog aparthejda” u Vukovaru, gdje se decu u vrtićima, osnovnim i srednjim školama razdvajaju po nacionalnoj osnovi u ime navodno različitih jezika. Ipak, složila se kako je za integraciju učenika prethodno potrebno i stvoriti kurikulum i nastavni plan i program koji će biti prihvatljiv i hrvatskoj i srpskoj deci i njihovim roditeljima. Na njezinu je poziciju odgovorio T-portalov Marinko Čulić u tekstu „Ako talijanski nije fašistički, ni ćirilica nije četnička” gdje govori kako bi javna upotreba ćirilice zaista potvrdila jedinstvo jezika, dok bi ih zabrana korištenja ćirilice cijepala na dvoje i zauvijek antagonizirala. Nažalost, ova su mišljenja ostala potpuno u sjeni gore pomenutih događaja.

Bez obzira što su upravo HDZ i HSP uz podršku 3 od 8 zastupnika srpske manjine još 2009. u Vukovaru formalno uveli ćirilicu i bez obzira na vrlo jasnu zakonsku regulativu,

pozivi na neprovođenje zakona i uvođenje moratorija na uvođenje ćirilice očito su način na koji se može animirati relevantna grupa birača pred skore lokalne izbore. U ovoj populističkoj nacionalističkoj ofenzivi izrečene su mnoge teške riječi, tenzije su podignute do usijanjanja, mnogi su se ponijeli neodgovorno i diletantski, a sve radi ostarivanja kratkotrajnih političkih interesa. Problem je samo što cijenu ovih manipulacija najteže osjećaju pripadnici diskriminirane i marginalizirane srpske manjine. Njihova su prava ponovno dovedena u pitanje, ona su tu da im ih većina može dati, a ne zato što imaju neotuđivo pravo na njihovo korištenje. Umjesto da ćirilica u Vukovaru predstavlja još jedan korak u afirmaciji ove zajednice i skidanje stigme kolektivne krivnje, nazadni su društveni elementi od ovoga simboličnog poteza koji je život trebao učiniti ugodnijim stvorili prvoklasno političko pitanje i dodatno udaljili dvije grupe. Međutim, oni ne shvaćaju da rješenje za suživot ne može biti zahtjev da jedna skupina odustane od svojih neotuđivih prava i ostane u neravnopravnom položaju. Rješenje za kvalitetan suživot, i napredak svih građana Vukovara je u tome da postoji međusobno uvažavanje, poštovanje prema tuđoj žrtvi, povjerenje (koje ne mora uključivati ljubav) i stvarna ravnopravnost. Ćirilica se pokazala kao demonstator stanja društva. Nju je potrebno uvesti, ali sve dok je svi građani Vukovara ne prihvate kao bogatstvo svoga grada nećemo imati previše razloga za zadovoljstvo.

Политичко мишљење младих кроз ставове омладина политичких странака и партија

ЧИЈОМ ГЛАВОМ МИСЛИМ

На који начин млади доносе политичку одлуку, ко на њих највише утиче и кроз које институције млади могу да испоље интересовања зарад побољшања сопственог положаја говоре нам представници омладина политичких странака

Аутор: Наталија Јовановић

Политичка пракса усмерена је решавању судбоносних проблема у нашој држави, а упоредо с тим стасавају генерације младих људи које налазе алтернативне путеве до бољег положаја у друштву. Од недавно проблем младих узет је у разматрање на систематичан начин и воља власти усмерена је доношењу конкретних одлука – тако је 2008. године донета Стратегија за младе која треба да буде имплементирана у све сегменте нашег друштва. Убрзо после тога широм Србије отворене су многе невладине организације које се баве омладинским активизмом, отворене за креативне младе људе. После напора да младе подржавају институције које би се њима бавиле, и даље наилазимо на различите облике отпора и незадовољстава. Да ли су политички програми усклађени са потребама младих? Одговор потражили смо код чланова омладина странака.

Зашто млади уопште постају омладина странке? Пориви наших саговорника за прикључивање политичким странкама били су различити – економске промене, модернизација, социјална сигурност, али заједничко им је да остварење својих циљева виде баш у партији коју представљају. Када смо покушали да разоткријемо да ли бављење политиком доноси запослење, омладинци су одговорили следеће:

Ђорђе Ђоковић, координатор омладине СПС-а на републичком нивоу:

Нисам се надао, али то сматрам природним путем уколико нечија залагања буду препозната као корисна и адекватна потребама странке.

Ђорђо Жујовић, председник Младих ЛДП-а:

Политичка партија није организација која треба да тражи посао. Унутар наше партије не гаји се мишљење да се политичким ангажманом може доћи до посла.

Ђорђе Радетић, председник омладине ЈС у Новом Саду:
Не. Могу да се похвалим да сам већ запослен.

Урош Марковић, Демократска омладина (ДС):

Свако ко на тај начин приступа странци прави огромну грешку и може добити краткорочну корист. Страначки активизам треба да тежи обликовању мишљења и шанси за упознавање нових људи.

Радослав Марјановић, потпреседник омладине СНС:

Став да чланство у политичкој партији води запослењу јесте наслеђен проблем и један од разлога незадовољства које ме је навело да се бавим политиком.

Михајло Здравковић, координатор омладине УРС:

Као странка залажемо се за нестраначко запошљавање, али несигурност која влада у друштву доводи младе у ситуацију да кроз политички ангажман траже професионално остварење.

На питање *Како бисте окарактерисали положај младих у друштву?*, одговори су били слични: положај младих је бољи него у претходним временима, али да се заједничким напорима треба трудити да се он унапреди и побољша. „Младима недостаје иницијативе и храбрости“ (СНС), „Положај младих у друштву не

постоји“ (ЛДП). Питали смо их како би решили проблеме младих у друштву.

Ђорђе Ђоковић (СПС):

Постоји програм побољшања услова живота кроз остваривање једнаких шанси при запослењу као и низ социјалних мера које се односе на младе.

Ђорђо Жујовић (ЛДП):

Најбитнија су улагања у културу, средњошколско и факултетско образовање. У овим областима улагања су минимална, а то су области директног рада са омладином.

Ђорђе Радетић (ЈС):

Залажемо се да држава омогући и помогне младима да се склоне са улице и окрену спорту, учини доступним што боље образовање кроз стипендије, омогући им запослење у струци, да оснују своју породицу.

Урош Марковић (ДС):

На изборима 2012. имали смо програм реформе одвојено од наше странке који је промовисан кроз Србију. Неке од њих су реформа високог образовања, побољшавања положаја младих у руралним срединама, стамбено збрињавање младих при ступању у брак. Међутим, сад немамо неку велику моћ да то спроведемо у дело.

Радослав Марјановић (СНС):

Умрежавање младих предузетника један је од наших предлога. Размена искуства може довести до решења проблема. Свеобухватна реформа, на којој се ради, почевши од система образовања, да би се кроз дужи временски период дошло до решења.

Михајло Здравковић (УРС):

Наш предлог су Савети за младе при Скупштини града, која ће саветодавно утицати на одлуке у локалној заједници.

Када је реч о политичком мишљењу младих, постоји низ утицаја на које су саговорници скренули пажњу. Блиско кружење има највећи утицај – друштво у којем се мешају утицаји традиционалних схватања и европских стремљења збуњује младог човека. Политички активни вршњаци нам поручују: будите одлучни, вредни и храбри и на тај начин ћете доћи до жељеног циља. Порука се може и преформулисати – појединачни успеси сваког од нас могу створити квалитетније друштво.

Телевизијски садржаји међу информације претварајући их у питку кашу коју народ гута, а нарочито младе генерације чије су интелектуалне способности тек озеленеле. Зрелост адолесцената је појединачна, али ретки су они који буду заинтригирани па дођу до истине. Међу младим генерацијама постоји укорењено неповерење у институције власти. Млади се нерадо изјашњавају јер знају да их нико неће чути. Суб-културне групе истомишљеника, припадника истог музичког жанра, истог стила и поимања света постају упоришни кругови поверења у којима млади испољавају незадовољство и немоћ да мењају систем. То оставља простора најизопаченијим доктринама које подривају друштво. Могућност манипулисања младима није ствар прошлости, већ стварно стање на којем треба системски радити. Више о овоме у следећем броју.

(Наставиће се)

ОДНОС СРБА И АЛБАНАЦА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ КРОЗ ВЕКОВЕ

Аутор: Бојан Милић

Присутност Албанаца на Косову и Метохији можемо пратити још од XIV века: први пут су споменути у Дечанској хрисовуљи из 1330. године. У то време Албанци су већином били хришћани, као и Срби са којима су живели унутар тада моћне српске државе. У време зенита српске државне моћи у средњем веку, у време Душановог царства, име албанског народа је споменуто у самој царској титули – *Стефан Душан, цар Срба, Грка и Арбанаса*. Пропашћу моћног Душановог царства и доласком Османлија као освајача на Балкан дошли су нови господари који су променили однос између два покорена народа.

Продори Турака померају српски и део албанског становништва на запад и север Балканског полуострва. Пљачка, терор, ропство условили су велике сеобе, првенствено српског живља, ка северу. Исламизација је учинила своје – само послушна раја је могла очекивати привилегије. До XIX века (до када траје процес исламизације) огроман број Албанаца и Срба постају муслимани. Албанци хришћани и Срби пружали су отпор отоманској влади током мучних векова ропства, но Срби и Албанци исламске вере, као привилегован слој, наметали су своју вољу и вршили терор. Турци су користили и мобилисали Албанце као војску за борбу против Срба, што је упрљало односе два народа. Но, током читавог периода од 1459. (када је овај део Србије и коначно пао под османску власт) до 1912. и једни и други трпе угњетавања и понижавања, што ће резултирати све учесталијим облицима устанака против туђинске управе. Балкански ратови доносе светлост слободе на Косово и Метохију, после дугог периода робовања.

Нису сви у продирању српске и црногорске војске видели ослобођење. Вођа социјалистичког покрета у Србији Димитрије Туцовић жестоко се противио територијалној експанзији Србије називајући српско напредовање – империјалним освајањем. Интереси и игре великих сила вековима су раздвајале ова два балканска народа стављајући их на супротне стране. Да је човекова доброта и вера изнад политичких интрига доказују бројна српско-албанска пријатељства током година ропства, а која су манифестовали заједничким акцијама и узајамном помоћи и поштовањем. Примера за то има много, међу најпознатијима је пример Косте Пећанца и његовог побратима Азема Галице (Азим Бејта) који су заједнички 12. октобра 1918. године ослободили Пећ.

Односи између Срба и Албанаца већ дуго су једна од кључних политичких тачака Балкана. То су два народа која имају веома богату историју међусобних контаката, пријатељских односа, савезништва, али и непријатељстава, која сежу у далеку прошлост. Одвајање које се десило током периода османлијске управе, а затим и потпуни крах са појавом национализма, снажно је утицало да Срби и Албанци у новијој историји по правилу буду на супротним странама. Значајно заједничко искуство и културолошка блискост бачени су у запећак пред бујицом догађаја који су потресали Балкан вековима. Кроз историју су се мењали државни оквири у којима су Срби и Албанци остваривали контакте, али је простор Косова и Метохије био и остаје кључна тачка у којој се преламају српско и албанско сведочанство преобгато бурних догађаја, некадашњих страдања и сарадње, заједничких мука, духовности и културе.

НЕООСМАНИЗАМ: ПОВРАТАК ТУРСКЕ НА БАЛКАН

Аутор: *Тијана Станић*

У Народној библиотеци је одржана промоција новог издања књиге проф. др Дарка Танасковића „Неоосманизам: доктрина и спољнополитичка пракса“ на енглеском језику. Професор Танасковић је истакао да је књига упућена онима који би хтели да прочитају целовиту студију посвећену појави неоосманизма и да је ова књига прва те врсте на енглеском језику. Такође је напоменуо да је тема неоосманизма дуго била политички некоректна и да они који подржавају Турску у свету немају интерес да његова књига буде преведена на енглески језик.

Шта је „неоосманизам“?

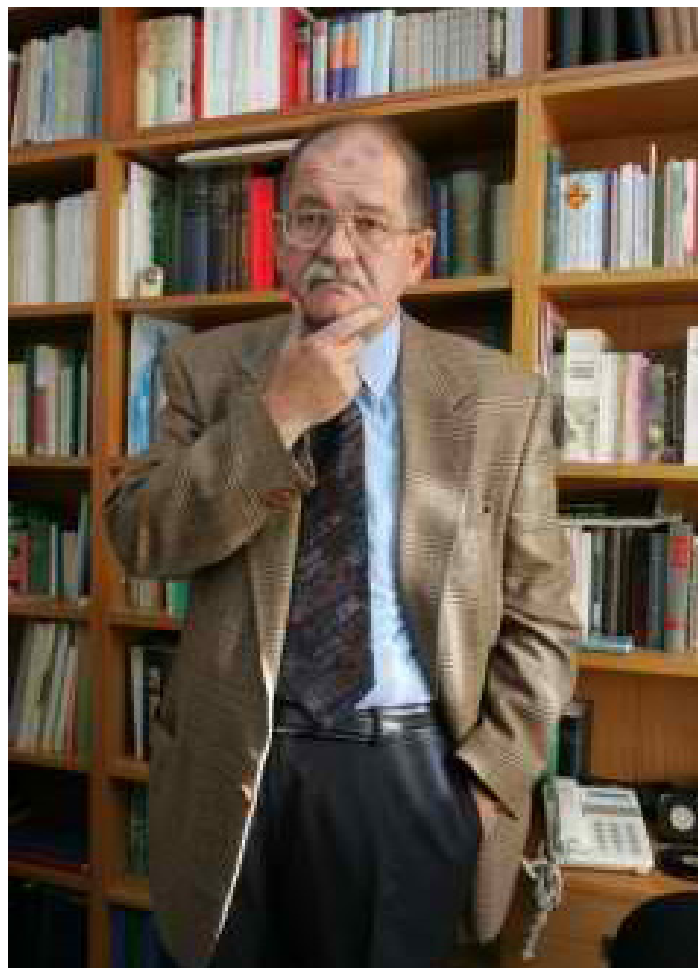
Под неоосманизмом подразумевам, а и у свету се све шире подразумева, дубинска вредносна и идеолошка константа спољне политике и укупног државно-националног прегнућа савремене Турске, односно њена стратегијска доктрина чији су крајњи циљ и идеална мета обнављање империјалне моћи и доминације наследнице Османског царства, посебно у оним областима које су вековима биле у његовом саставу, а „изгубљене су“ током XIX и у првим двома деценијама XX века. Да не буде забуне, Турска не настоји да у буквалном смислу обнови некако царство и султанат, што је антиисторијски и немогуће, већ се прагматично и великим делом легитимно користи свим савременим средствима и компаративним предностима које јој актуелна међународна конјуктура и односи снага пружају, или она процењује да јој пружају. Ово је важно нагласити, јер се многи површни и тенденциозни критичари концепта неоосманизма радо и донекле подсмешљиво служе аргументацијом да је говорити о неосманским претензијама модерне, уставно лаичке републике Турске идејно анахроно, а аналитички неодрживо.

Какав је Ваш став о студији „Стратегијска дубина: данашњи положај Турске“ министра Ахмета Давутоглуа?

Књига Стратегијска дубина (2001) је опсежна геополитичка студија у којој је Ахмет Давутоглу, професор међународних односа на истанбулском универзитету Бејкент и спољнополитички саветник премијера Реџепа Тајипа Ердогана, а од 2009. министар иностраних послова Турске, систематски, детаљно и заокружено саопштио своју визију њеног међународног положаја и улоге као велике силе у XXI веку. Стратегијска дубина је разрађени манифест доктрине неоосманизма која се у политици Турске почела видљивије уобличавати и упражњавати од времена премијера, а потом и председника Турске Тургута Озала (1927-1993), тј. почетком деведесетих година минулог столећа. Стратегијска дубина је до данас доживела више од седамдесет издања, што уверљиво говори о средишњем месту и широкој прихваћености ове књиге као израза погледа на свет и стремљења турске нације у међународним односима, тако да су потпуно неприхватљиви покушаји појединих турских званичника и медијских апологета неоосманиз-

Пошто смо видели да Турска вешто балансира између супротстављених страна, какав је њен став према ситуацији у Сирији?

Како се ситуација у вези с тзв. „арапским пролећем“ компликовала, балансирање које помињете постајало је све теже, тако да се Турска у односу према покушајима свргавања режима Башара ал Асада у суседној Сирији, да би остала у игри, морала сврстати уз западне и оне арапске државе које отворено подржавају хетерогени побуњенички фронт, у којем средишњу улогу имају исламисти из организације „Муслиманске браће“ и још екстремније исламистичке снаге и групе, знатним делом из иностранства. Постављање у сиријској кризи велико је искушење за власти у Анкари и за Давутоглуов план свођења проблема са суседима на нулу, што је један од декларисаних приоритета неоосманистичке спољне политике. На примеру њене неконзистентне и углавном неуспешне операционализације у условима актуелног блискоисточног врења показале су се озбиљне унутрашње противречности и ограничености неоосманистичке доктрине као практичне политике.

ма да је представе као искључиво академски рад, без одлучујућег утицаја на усмеравање турске спољне политике и деловање самог Давутоглуа. Постоје изгледи да се ова значајна књига у догледно време појави и у преводу на српски језик.

У књизи сте напоменули да је са неоосманизмом неодвојиво повезан исламизам. Како турска држава успева да, упркос овој идеологији и поготово што је јаз између ислама и хришћанства све дубљи, буде важан савезник Запада и даље?

А како може Саудијска Арабија, с вехабизмом као државном идеологијом, да буде кључни савезник САД на Блиском истоку, док се, истовремено, зна да се саудијским новцем финансирају активности муслиманских екстремиста широм света? Израел и Саудијска Арабија практично садејствују у покушају обарања алевитског режима у Сирији! Цинична логика дво-струких стандарда и хијерархија изукрштаних тактичких потеза и стратегијских интереса доводи до таквих, приврених или трајнијих, привидно парадоксалних, а заправо гвоздено логичних савезништва која противрече здравој људској логици и елементарном моралу. Многи на Западу, а првенствено у САД, сматрају да им са становништва њихових интереса, и даље одговара да Турску третирају као снажну, напредну и стабилну муслиманску државу која би, будући да је уставно секуларна парламентарна република, могла

да послужи као узор другим муслиманским државама како се могу помирити ислам и демократија. Затварају очи пред чињеницом да је Турска суштински све мање секуларна, да је демократија у њој у неким аспектима озбиљно угрожена и да неоосманисти на власти у спољној политици све видљивије испољавају амбиције које ће, пре или касније, доћи у сукоб с интересима оних који их на Западу данас отворено или прећутно подржавају. САД додатно виде Турску, за сад поуздану чланицу НАТО-а, као битан фактор стабилизације рањивих и турбулентних региона Балкана и Блиског истока. Шта о таквој улози Турске мисле балкански и блискоисточни народи готово да их уопште не занима.

Превод Ваше књиге „Неоосманизам“ доживео је друго издање. Одакле идеја и потреба да се та књига преведе на енглески?

Тема неоосманизма до пре само неколико година, ни у нас ни у свету, није била предмет већег занимања и усредсређене аналитичке пажње научне и шире јавности, иако је појава која се тим термином означава већ две деценије актуелна у унутрашњој и спољној политици Турске и, с обзиром на значај и утицајност ове државе, релевантна и у хоризонту међународних односа. Било је важно да се прва монографија у целини посвећена неоосманизму појави у што већем тиражу и у приступачном издању, да би се ова тема „лансирала“ у орбиту јавног интересовања и не само стручне, већ и друштвене дебате. У издању „Службеног гласника“, моја књига Неоосманизам – доктрина и спољнополитичка пракса, појавила се тако 2010. године у, за наше појмове, неуобичајено високом тиражу од 15.000 примерака. Већ наредне године штампано је друго издање, допуњено и проширено, у знатно скромнијем тиражу (1.000), чиме се тежиште с регионалног преместило на глобално сагледавање појаве неоосманизма, јер он неоспорно има досега глобалних размера. Убрзо по објављивању првог издања, Неоосманизам је преведен на бугарски, преводи се на персијски, грчки, јерменски, руски... Како је реч о теми о којој се све више пише и расправља у целом свету, а само оно што је објављено на енглеском има изгледа да буде истински узето у обзир у тој светској дискусији, било је пожељно да се Неоосманизам појави и у енглеском језичком руху, што је, ето, сада и остварено, захваљујући разумевању и иницијативи Фондације за мир и решавање криза и невладине организације ЦИВИС. Надам се да ће ово издање стићи до читалаца којима је у свету потребно и који су му потребни.

Да ли ислам може бити прихваћен као европска религија?

С обзиром на то да га исповеда двадесетак и више милиона муслимана који трајно живе у Европи, ислам објективно јесте једна од европских религија, на чему муслимани радо инсистирају, жалећи се на дискриминисаност у европским срединама услед европоцентричне/хришћаноцентричне исламофобије. Психолошки и вредносно, већина аутохтоних Европљана, који су у религијском и културном смислу претежно хришћани, не доживљава ислам као религију која историјски и цивилизацијски припада ономе што се традиционално сматра европским. Отуд и дифузни, али дубоко укорениени већински отпор Европљана (изузимајући поједине отуђене политичке елите) идеји да би многомилионска Турска, с 99% муслиманског становништва, могла постати пуноправна чланица ЕУ.

Знамо да је Армији поверена улога чувара тековина Ататуркове револуције. Међутим, колико данас има изворног „кемализма“ међу обичним светом? Како народ реагује на неоосманистичке тенденције турске спољне политике?

Неоосманисти су на свим последњим изборима надмоћно побеђивали гласовима народа, тако да је још не тако давно тешко замисливо преузимање свих полуга власти од стране једне исламистичке партије не само легално, већ и демократски апослутно легитимно. То је, уједно, и одговор на Ваше питање. Он, међутим, не би био целовит кад се не би указало и на то да се секуларно оријентисани сегменти турског друштва, стабилно формирани захваљујући вишедеценијском званичном спровођењу кемалистичке секуларизације и модернизације друштва, уз свеколику окренутост према Западу, тешко мире с постепеном, пузећом, а у новије

време и убрзаном исламизацијом институција и живота, што доводи и доводиће до тензија и сукобљавања.

Написали сте да је 1991. Алија Изетбеговић у званичној посети Анкари упорно одбијао да посети Ататурков маузолеј, критикујући његово световњаштво. Већ тада аутору „Исламске декларације“ нису биле стране неоосманистичке тежње које је тадашња Турска вешто крила од очију ЕУ и балканских народа. Колики су изгледи да данашња званична БиХ прижељкује да буде под патронатом „старијег брата“?

Алија Изетбеговић је у Исламској декларацији изнео панисламистички програм „реисламизације муслимана“, односно реafirмисања ислама као покретачке снаге која је, по њему, једина кадра да пробуди заостали исламски свет и врати га на позорницу историје. У том смислу, њему је секуларистички кемализам био неприхватљив, па је и гајио одбојност према Ататурковом делу и његовом идеолошком наслеђу, а хвалио је поредак у Пакистану. Нема сумње да би исламистичка компонента неоосманизма Изетбеговићу одговарала, тако да је он успоставио односе разумевања и поверења с оним турским званичницима који су од почетка деведесетих година све отвореније наступали с неоосманистичких позиција и подржавали „угрожену браћу“ у БиХ. Ту првенствено мислим на тадашњег премијера и председника Турске Тургута Озала. Занимљиво је и парадоксално да је на отварању „Парка Алије Изетбеговића“ у Анкари, почетком априла ове године, председник Велике народне скупштине Турске Џемил Чичек изјавио: „Оно што је за нас Ататурк, то је Изетбеговић за грађане БиХ“! Међу муслиманима/Бошњацима у БиХ има расположења да се Турској повери улога заштитника националних интереса, али то није једнодушно опредељење ни међу њима, док се Хрвати, а нарочито одлучно Срби, противе мешању Анкаре у унутрашње ствари БиХ и њеном наметању као посредника у односима с Бошњацима.

Где данас можемо видети неоосманистичке тенденције у свакодневном животу на подручју Балкана?

Неоосманизам у великој мери рачуна на тзв. „меку моћ“, односно канале економске, комуникацијске, образовне и културне офанзиве према Балкану, а у том склопу и према Србији. Циљ је што веће присуство турских елемената у свим областима друштвеног живота балканских земаља, чему погодује објективна блискост менталитета у неким доменима, а и постојање оријенталне компоненте као интегралног дела савременог културног идентитета већине балканских народа, укључујући и српски. Туризам, фамозне турске серије, отварање све већег броја оријенталних посластичарница и ресторана с турским специјалитетима, поплава робе широке потрошње турског порекла, културна сарадња усредсређена на обнављање споменика из османског доба у нашим крајевима, покретање курсева турског језика, широка акција пописивања и дигитализације османске рукописне грађе у балканским архивима и библиотекама... Све су то начини којима се у овдашњим срединама настоји уобличити нова, позитивна представа Турске, а уједно и материјализовати и учврстити њено присуство у живљеној стварности балканских народа. Овај процес је већ прилично одмакао.

Одрицањем северног дела Кипра Турска би испунила услове за чланство. Да ли ЕУ заиста види проблем турског чланства због кипарског питања или је и ЕУ свесна неоосманистичких тенденција турске државе па због тога кочи њено чланство?

ЕУ нема капацитета да „свари“ евентуално примање Турске у пуноправно чланство. Психолошки и вредносно, већина Европљана је против интегрисања велике муслиманске државе у Унију. Турска би, после Немачке, имала највише представника у свим колективним форумима и телима ЕУ, на шта се никако не гледа са симпатијама. Мада је, с обзиром на поремећеност многих критеријума у међународним односима, незахвално давати такву врсту прогноза, мишљења сам да Турска никада неће постати пуноправна чланица ЕУ, иако је ка Европској заједници кренула још далеке 1963. године. Тога су, верујем, свесни и у Турској.

Профил проф. др Славише Орловића

ПОЛИТИКА И РОКЕНРОЛ – ЉУБАВ И ИНСПИРАЦИЈА*„Пронашао сам себе позиву који волим, тако да ово занимање нема алтернативу”***Ауторка: Александра Катанић**
Фото: Јелена Вучетић

Да су гимназијски дани Славише Орловића били разноврсни и динамични наговештава његова свестраност испољена кроз различита интересовања: бавио се спортовима од којих је највише времена посветио фудбалу, активно играјући у омладинцима прволигашког „Љуба репча“, читао је музичке часописе „Џубокс“ и „Рок“, стрипове „Алан Форд“, слушао рок музику, пратио Рок-критику и имао амбиције да једног дана постане рок критичар. Одрастао је слушајући *Вајтснејк* (Whitesnake). До данас је остао веран рокенролу и одлично упућен у актуелна дешавања из света музике. Такође му се допадају женски вокали попут Ејми Вајнхаус, Норе Џонс, Адел и Шаде. Од домаћих група на њега је највећи утицај имала Екатарина Велика. Професор поштује и извођаче као што су: Фил Колинс, Стинг, Џо Кокер, Сантана и друге, које је гледао и слушао уживо последњих година у Београду. Цени што је Београд отворен за све и што музичари из Хрватске, Словеније и других земаља могу да гостују без проблема.

Осим што је и данас у души рокер и редован посетилац концерата, професор Орловић не запоставља ни остале жанрове, већ у скоро сваком пронађе нешто за себе. „Данас све чешће слушам класику и џез. Ипак сам склон да делим музику на добру и лошу, а можда више на музику која ми се свиђа и музику која ми се не свиђа. О укусима не треба расправљати, укуси су, на неки начин, интимна ствар и у односу на то у сваком правцу могу да нађем нешто добро.” Он побија стереотип о томе да фанови рока воле испијање пива и уместо њега предност даје вину. Ако нисте знали, нека психолошка истраживања показују да су мушкарци који преферирају вино истински џентлмени.

Када је реч о одмору, увек му је одлазак на море дражи од одмора на планини и планира да ускоро посети неколико егзотичних дестинација. Када пије турску кафу, професор наручује средњу. Једном је изјавио да политиколози не треба да забијају главу у песак, већ да се ангажују у јавном животу тако што ће аргументовано изложити своје ставове, идеје и анализе – тај став је у складу са његовим хороскопским знаком, јер Водолије воле да спасавају свет.

Упркос амбицијама родитеља који су желели да Славиша студира медицину, он је веће интересовање показивао према друштвеним наукама. Склоност друштвеним наукама показивао је писменим радовима, што су наставници примећивали. Социолошке и филозофске књиге су га заинтересовале за политику, али не само оне, већ и рокенрол и рок култура у ширем смислу. На неки начин рокенрол га је усмерио ка политици. „То није била идеја о будућем занимању, него младалачки ентузијазам да се споји потреба за слушањем добре музике, а рокенрол је као нека врста политеистичке религије у којој свако има своје „богове“, то је било време великих фестивала и хипи покрета који је непосредно био везан за мировни покрет, који су у себи носили снажне политичке поруке.”

Зашто су професорове колумне заслужиле награду?

Петар Лазић је у име жирија објаснио да су се Орловићеве колумне издвојиле аналитичношћу и критичким односом према актуелним друштвеним догађајима и појавама: „Упркос томе што веома често користи иронију и сарказам, аутор никада није заједљив и труди се да разуме и оне личности чије поступке не оправдава, као и оне појаве о којима има негативан став.” Награде „Десимир Тошић” за 2012. годину добили су Игор Маројевић (за најбољу књигу из области публицистике објављену у 2012, за збирку есеја Кроз главу) и проф. др Славиша Орловић (за најбољи серијал текстова у медијима објављен прошле године). Награђени су добили плакете и керамичку лулу, а Гласник ће и објавити књигу Орловићевих награђених колумни.

Професору Орловићу је баш на 47. рођендан 19. фебруара 2013. додељена награда „Десимир Тошић” за текстове објављене у часописима РеСтарт и дневним новинама Политика, у категорији за најбољу колумну, фелтон или серију текстова који се објављују у штампаним и електронским медијима.

Победник поводом овог признања каже: „Да се изразим речником својих студената, нисам се нешто нарочито *примио* на награду. Она може да импонује, али и обавезује. Поготово што она није награда за академски рад, већ је више нешто што је јавни ангажман једног интелектуалца и за готово континуирано учешће у јавном животу скоро 10 година од како пишем колумне за Политику, Блиц, НИН и неке друге медије повремено. Импонује што је то неко приметио и наградио. Драго ми је да су награду доделили људи који се активно баве писањем текстова за медије, који су и сами јавни интелектуалци, као и то што су ми касније чланови жирија

Биографија професора Славише Орловића у кратким цртама

Славиша Орловић рођен је 19. фебруара 1966. године у Косовској Митровици. Дипломирани политиколог за међународне односе постао је 1994, магистар политичких наука 2001, а докторирао је 2006. на ФПН-у. Поносан је на студијске боравке у иностранству за које каже да су му пружили ширину различитих приступа, школа и оријентација, као и на то што је као предавач учествовао у различитим школама, курсевима и семинарима, али истицао одређене вештине. Члан је неколико професионалних удружења. Ангажован је у настави од школске 2001/2002. као асистент приправник, а асистент је постао 2003. Унапређен је у доцента 2006, а од 2011. има звање ванредног професора из области социолошко-политиколошких студија. Предаје на сва три степена студија – на основним студијама предмете Политичку социологију и Партије и партијске системе; на мастер студијама Политички живот Србије, Парламентаризам, Теорију и моделе демократије; на докторским студијама предмет Цивилно друштво, партије и избори. Проф. др Славиша Орловић је продекан за квалитет, самовредновање и научноистраживачку делатност Факултета политичких наука. Крајем 2012. изабран је за председника Удружења Фулбрајтових стипендиста, наследивши проф. др Симу Аврамовића, декана Правног факултета. Уређује часопис за анализу политике Политички живот који од 2011. излази тромесечно.

Студирање некад и сад

Поредећи студирање некада и студирање сада, професор Орловић објашњава: „Постоје одређене предности студирања данас, али постојале су и одређене предности оног студирања. Рецимо, тада су предмети били двосеместрални и није било ограничења у погледу броја страница за један предмет, па су студенти више читали изворна дела. С друге стране, можда је та чињеница да су предмети били двосеместрални терала студенте да буду помало кампањци. У том смислу вероватно је сада предност што су диверзификовани настава и процес оцењивања. Овај систем тера студенте да раде континуирано, перманентно у току године. Они вештији стекну поене на време и чини ми се да је већа пролазност. Чини се да је сада можда мало лакше у оној мери у којој студенти користе предности овог система. Наравно, мањкавости су што је овај систем замишљен за мање групе и тешко је постићи квалитетан рад и ефикасност у великим групама студената. С друге стране, у техничком смислу Факултет је променио потпуно своју физиономију набоље. Нарочито студенти новинарства су се уз помоћ, како се то каже, штапа и канапа, спремали за различите медије, а сада ипак имају ТВ студио, могу да раде ТВ прилоге, емисије на телевизији, радио програм и, наравно, Политиколог. Сада је већина слушаоница технички опремљена. У погледу иновативности наставних планова и адаптирања студијских програма мислим да смо ипак отишли напред и идемо напред.

рекли да је колега Душан Павловић изузео себе из читања мојих колумни да не би био у сукобу интереса јер смо са истог Факултета, да одагна сваку сумњу на тај део рада жирија. Драго ми је што је награда додељена од издавачке куће која је последњих година једна од најбољих издавачких кућа у Србији. Када се погледа списак лауреата у последњих неколико година за најбољу политичку књигу и за најбоље текстове, колумне, пре свега текстове у новинама, заиста сам у друштву које ми импонује. Награда носи име Десимира Тошића, јер је он био велики интелектуалац и човек који је цео живот посветио борби за слободу и велики господин. Постоје, испоставило се, неке сличности за које чланови жирија нису знали, нпр. то да је он добар део живота провео у Великој Британији, а и ја сам имао три студијска боравка на британским универзитетима. Живео је у Оксфорду, где сам непосредно после његове смрти провео месец дана. И, ето, коинцидирало је да смо и рођени на исти дан.”

Услед бројних обавеза, професор нема много слободног времена, а оно које му преостане расподељује на породицу, пријатеље и хобије. „Све је у доброј организацији. То мало слободног времена што остане посветим синовима, али и свему ономе што не стигнем док сам окупиран обавезама. На жалост, ми смо познати као људи који не поштују ни своје ни туђе време, а оно

је ограничен ресурс. Испоставља се да је проблем слободног времена све већи.”

Код људи највише цени искреност и посвећеност. Дружења дели на различите типове и сматра да у пријатељства треба улагати. „Мислим да човек не може да има много пријатеља. Они прави су ретки и малобројни, али на пријатељству треба радити и неговати их. Једно су пријатељи, а друго с ким се дружите – то је некад исто, а некад није. Постоје различити нивои мојих дружења и различити контексти: колеге са Факултета, колеге из генерације, колеге из средње школе, кумови, дугогодишњи пријатељи, итд.”

Као додатак предмету Политичка социологија професор Орловић покренуо је напредну групу за најбоље студенте, тзв. Топ-Тен. Кроз Топ-Тен прошле су три генерације, траје већ четири године, с тим што је једне године имао паузу због реновирања Факултета. „На идеју да водим напредну групу оних студената који су добили десетке (и по неко са деветком), дошао сам после неколико студијских боравака на америчким и енглеским универзитетима. Стиче се утисак да смо више пажње посвећивали лошијим студентима, а мање времена имали за оне боље и талентованије. Ово је покушај да се мало више пажње посвети онима који су жељни знања.”

Наш образовни систем професор овако описује: „Образовни систем у Србији захтева темељну реформу и запао је у фазу која на сва звона оглашава да је последњи тренутак да се нешто уради и да се пале аларми. То можете да видите на сваком кораку: ако погледате резултате Писа тестова, олако стечене дипломе, деградацију високог образовања, олакоакредитовање нових факултета, бројне афере попут афере „индекс“ и све оно што прати образовање у Србији. То указује да је последњи моменат да се нешто предузме, јер је улагање

у образовање најважнија инвестиција.”

Биографију Славише Орловића обогађује и сарадња на сценарију серијала документарних емисија на РТС-у, „Национални и културни препород – шта то сада значи”. Аутор је филма „Живот после живота” који је приказан на 48. Југословенском фестивалу документарног краткометражног филма у програму „Баштина”.

„То је све почело захваљујући мом стрицу Милораду Јакшићу – Фанђи. Он је својевремено био председник Удружења филмских уметника Србије и последњи директор Филмског фестивала у Пули. Снимио је други најбољи филм двадесетог века у Србији, „Кад будем мртав и бео”, (први је „Ко то тамо пева”), као и већину филмова Животица Павловића. Дружећи се са

њим, још из студентских дана у његовом ТВ студију имао сам прилике да непосредно и практично учествујем у неким пројекти и да му помажем у неким стварима. Уз неколико ангажмана испоставило се чак да сам стекао услове да будем члан Удружења филмских уметника, али то је ипак нешто у шта нисам ушао тако темељно, више као фан и као неко ко је имао срећну околност да се из породичних разлога мало више дружи са људима из света филма.”

Без обзира на различите обавезе, Славиша Орловић проналази слободно време да увек буде у доброј форми. Љубав према спорту га ни данас није напустила. „Чини ми се да сам највише времена, пажње и љубави посветио фудбалу, али сам тренирао и карате и одбојку активно. За школу сам играо рукомет, фудбал и одбојку. Данас у слободно време возим бајс и помало, углавном лети, играм тенис. Али фудбал је ипак био и остао, када је реч о спорту, моја највећа љубав.”

Задовољан је својим позивом, тако да више и не размишља којим алтернативним пословима је желео да се бави. „Нисам дуго размишљао о томе, али мислим да сам пронашао себе у свом позиву, тако да ово занимање тренутно нема алтернативу.”

На питање да ли има амбиција да се опроба у још неким сферама интересовања, Славиша Орловић одговара: „За сада не. Изазови проучавања и анализирања политике већ су и сами довољно велики.” Професор сматра да је важно да човек воли посао који ради, да је посвећен свом позиву, да има талента који надограђује са много рада, уз можда мало срећних околности, пошто се универзитетска каријера разликује у односу на друге. Каже професор: истовремено морате да створите шансу, да је препознате али и да је шчепате и искористите.

Интервју са Миланом Ранковићем

КОЛЕГА ЧЕ, РЕВОЛУЦИОНАР ОД РЕЧИ И ПЕРА

„Не волим да се бијем. Понекад на то помислим, али ипак видим да од тога нема вајде. Све против чега се буним желим да прикажем на креативан и шаљив начин“.

Аутор и фото: Мара Недељков

Студент новинарства на Факултету политичких наука у Београду (ФПН), песник, награђен другим местом на конкурс Мали матрурант – најбољи поета 2007 године, аутор блога *Овде и тамо*, револуционар са главом у облацима. Као малог су га вршњаци малтретирани, на првој години студија уграђен му је пејс мејкер. Каже да му је снаге да настави своју животну борбу дала подршка људи који га окружују.

Како караткеришеш своје детињство?

– Био сам малтретиран. Дозвољавао сам то. Нисам човек који би да се бије. Оперисао срце. Сматрам да су ме родитељи превише размазили јер сам им био прво дете. Зато сам и сада понекад егоцентричан и желим да се све врти око мене.

Како егоцентрично и размажено дете почиње да пише поезију?

– Био сам у селу. Дошла нам је у посету баба Бранка из Зуца. Донела нам је своју књигу поезије. Прочитао сам неке песме и пожелео да и ја пробам. Како је време пролазило уобличавао сам свој дар.

Најбољем поети из 2007. је 2012. уграђен пејс мејкер, како та справица на срцу утиче на емоције и стваралаштво?

– Том апарату једино може да нашкоди јак ударац у пределу где се налази или одређене справе које емитују електромагнетно зрачење. Могу обављати нормалне дневне активности, користити мобилни и компјутер. Понекад осећам као да га нема.

Да ли је уређивање блога за тебе један вид бунта и покушај да нешто покажеш, или чисто уметничко испољавање осећања?

– Узео бих у обзир оба аспекта. Бунт против погрешно етаблираних вредности. Где се преко микрофона стиже од хлеба. Политичка превирања. Бунт против тлачења

народа и олигархијске државу. Зато све то против чега се буним желим да прикажем на креативан и шаљив начин. Пуштам својој машти и елоквентности на вољу.

Ако би било у твојој моћи, шта би најпре променио?

– Променио бих однос политичких власти према новинским радницима. Сматрам да новинари не смеју бити продужена рука владајуће врхушке. Они су независни појединци који су одговорни према себи и јавности којој саопштавају информације. Повратио бих изbledу објективност, која је овој вокацији потребна да би нормално функционисала. На жалост. По мом мишљењу у оваквој констелацији снага то није могуће.

Значи ли то да ти новинаре доживљаваш као уметнике, изреволтиране због политичког стања, и уопште због постојеће ситуације?

– Они су људи којима је поменуто политичко стање онемогућило да у потпуности испоље своју ингениозност. Стога вероватно постоји револт.

Како си ти одлучио да постанеш новинар?

– Првобитна замисао била ми је да упишем Географски факултет. Да будем туристички водич. Кад сам мало размислио одлучио сам одустати од географије, а имао сам дар за писање који је однео превагу.

Уметничке душе су обично лошији студенти, што није твој случај. Да ли ти треба посебна инспирација за учење, или је то она иста из уметничког дела твоје личности?

– Мислим да се код мене те две инспирације преплићу. Моја муза би била да гледам слике особе која ми се допада. Па онда учим или пишем блог, афоризме. Подстиче ме и мотивише. Разлика је у томе што ми је за учење потребна инспирација у датом тренутку а за блог, песме и афоризме може доћи сваког тренутка. Музика је још један од мојих подстрекача. Диже ми морал и оптимизам.

Животна лекција?

– Наравно. Да се научим супротставити ономе што не желим да урадим. Ојачало ми је карактер. Када се сетим тога пожелим да сам тада имао онај жар да на њихове батине узвратим батинама а који је сада ту.

Разговор са Сабом Исмаил, пакистанском активисткињом за права жена

ЖЕНЕ ЛИДЕРИ МОРАЈУ БИТИ ФАКТОР ПРОМЕНА

Аутор: Мирко Савковић

Избеглице из Авганистана прелазе у Пакистан у потрази за заклоном и храном бежећи пред ратним операцијама. Велике породице, често и са 10 чланова, живе у избегличким камповима или скученом неадекватном смештају. Девојке трпе стално узнемиравање, а образовање им је онемогућено. Жене и девојке имају репродуктивне здравствене проблеме, а видљив је и проблем пораста насиља проузрокован пропадањем заједнице и немаштином. Њихово право на приступ правосуђу и остваривање основних људских права је ограничено. О тим темама разговарали смо са овом пакистанском активисткињом.

Ви сте пореклом из племенског подручја на северу Пакистана одакле до нас стижу само вести о људским патњама због НАТО бомбардовања и активностима милитантних исламистичких група. Какве то психолошке последице оставља на заједницу?

Статистике говоре све. Према истраживању које сам 2009. спровела на младим девојкама из Пешавара под насловом *Психолошке последице талибанизације на младе жене*, чак 84% жена осећа нелагоду приликом напуштања куће због страха од терористичких активности, 79% жена избегава посете пијацама, 18% их је одговорило да је изгубило вољене особе због терористичких активности, а 21% су изоловане од остатка друштва. Појачано насиље видљиво је и у породицама где је чак 54% мушкараца лоше поступало са својим породицама, а 3% их је признало да туче чланове сопствене породице.

Били сте активни у женској организацији Савесне девојке (Aware Girls). Са којим проблемима сте се суочавале?

Заправо, ја сам једна од оснивача организације, где сам и извршна директорка. Организацију су основале и воде је младе жене које се боре за равноправност полова, оснаживање жена и на заговарању мира у пакистанској провинцији Хајбер-Пахтунва. Фокус нам је на оснаживању лидерских капацитета младих жена које треба да буду фактор који доноси промену у својој заједници. Као младе жене чланице једне такве организације, суочавамо се са многим препрекама које пред нас постављају верске групе, медији, власти, појединци, па чак и неке друге организације цивилног друштва. Те препреке укључују и узнемиравања и претње.

Који је Ваш став о будућем развоју подручја погођених ратом, који су приоритети?

Тренутни приоритет је изградња мира, хармоније, ненасиља, као и промоција вредности плурализма. Желим да учествујем у изградњи друштва које ће славити наше различитости. Лично, имам снажну веру у потенцијале младих људи нашег краја. Они могу допринети друштвеним променама. Преко моје организације као платформе успоставили смо мрежу, омладинску мировну мрежу која промовише ненасиље, толеранцију и међурелигијски саживот.

У децембру 2012. посетили сте и Приштину. Да ли активисти из остатка света могу учити из балкан-

Завршила је основне студије биотехнологије и, уз паштунски, говори урду и енглески језик. У децембру 2012. била је учесница регионалног Приштинског омладинског самита (Pristina Youth Summit). Саба је на тромесечном оспособљавању у Националној фондацији за демократију (National Endowment for Democracy) у Вашингтону у Сједињеним Америчким Државама.

ског примера и применити та знања у сопственим заједницама?

Била је то за мене изразито корисна посета. Активисти на Балкану показују велику храброст и своје активности остварују у друштвима која су обележена снажним порастом национализма. Ми, активисти из остатка света, свакако можемо учити из њихових искустава.

Имате ли намеру да се вратите у Пакистан после посете САД-у?

Тренутно сам на тромесечном боравку у Националној фондацији за демократију (National Endowment for Democracy) у Вашингтону. Циљ овог боравка је спровођење истраживања о улози младих жена у демократији, а радим и онлајн дискусије о истој теми. Такође желим да упознам начин функционисања политичког система у Сједињеним Државама. Свакако ћу се вратити у Пакистан где желим да имплементирам стечена знања.

Најгостољубивији народ на свету

„Етничка група Паштун је највећа авганистанска етничка група која живи и на северу Пакистана. Паштуни су већ дуго у медијима етикетирани као терористи. Многи људи говоре много лоших ствари о нама као групи, што код нас изазива и осећај повређености. Ипак, Паштуни нису само терористи, они су и најгостољубивији народ на свету. За ту гостољубивост у нашем језику постоји и посебна реч – мелмастија. Мелмастија подразумева дочек госта са широким осмехом. Гост се прима са радошћу без обзира на пређашње односе. Ако вам као гост долази ваш непријатељ, и њега треба примити са осмехом и заборавити на несугласице док вам је та особа у гостима.“

Јованка Тодоровић, активисткиња за геј права

СРБИЈА ЈЕ ВЕОМА ТРАДИЦИОНАЛНО И ПАТРИЈАРХАЛНО ДРУШТВО

„Ми смо млада демократија. Људи нису навикли на демократске вредности“

Аутор: Милан Ранковић

Зашто се људи противе хомосексуалним браковима?

Оно што људи најчешће износе у јавну сферу, јесте то да би истополни бракови нарушили основну идеју патријархалне породице. Свако има право на своје мишљење ако стоји са аргументима.

Како се окружење односи према хомосексуалцима?

Рађена су многа истраживања. Србија је веома традиционално и патријархално друштво које осуђује људе који су истополне сексуалне оријентације.

Зашто је то тако?

Вероватно због тог патријархата који је овде веома јак. Ми смо млада демократија. Људи нису навикли на демократске вредности. Толеранција нам је поприлично страна. Последњих неколико недеља траје фарса око млека. Да се то десило у једној озбиљној земљи народ би се организовао. Код нас је било пар људи преко Твитера који су се окупили. Који су однели неки захтев влади. Код нас се људи окупе када треба да се протестује против параде поноса која апсолутно никога не угрожава.

Могу ли хомосексуални парови усвајати децу?

То је нешто о чему можемо да причамо тек када будемо имали једну врсту слободе а то је брак. Сада је још увек рано да се о томе прича.

Како се вршњаци понашају према деци хомосексуалних родитеља?

Највише треба да се ради са људима који имају између 13 и 15, 13 и 18 година. Ту смо категорију становништва препознали као категорију која је највише склона стереотипизацији. Најчешће се дешава. То су била сведочења неких мојих пријатеља који су геј да најчешће буду нападнути од стране особа које су јако младе. Неке од њих и малолетне. Треба отворити простор за дискусију. Да видимо шта је то што ће легализација истополних партнерстава да донесе. Јавност, уколико буде желела да има слуха видеће да се ради о правима која никога не угрожавају а која ће свима донети модерније и толерантније друштво.

Шта мислите о глобалном загејавању Двери?

Двери су читав свој програм изградили на хомофобији. Да није било покушаја организовања прајда 2011, 2012 ја мислим, ретко ко би чуо за њих. Они су чак израдили предлог једног закона. То је као неки анти геј закон по моделу неких закона из Русије. То је оно где не би смело више да се иде у дискусију.

Хоће ли и у Србији бити легализовани истополни бракови?

Мислим да да јер ми имамо израђен модел закона о регистрованом партнерству. Тај модел смо представили свим ЛГБТ организацијама, организацијама цивилног друштва. Око њега смо се сви сложили. Оно што је следеће је представљање члановима парламента, представљање министарствима и јавно слушање у Народној скупштини.

Је ли то један од могућих услова за приступ Србије Европској унији?

Може да буде. Ево, пре неки дан је било да ће парада поноса да буде услов. Да ли ће то и на папиру бити тако чисто сумњам.

Јованка Тодоровић рођена је 1980. Дипломирала је 2005. на Факултету политичких наука Универзитета у Београду. Од 2010. је координатор у Лабрису, организацији за лезбејска људска права. Главне активности којима се бави су: лобирање властима, институција, доносиоца одлука и других невладиних организација за људска права да уврсте лезбејска права у постојеће законе, писање амандмана и законских предлога за заштиту особа другачијег сексуалног опредељења. Претходно је радила у организацији AYUSA International где је била менаџерка у сектору едукативне и културне размене.

Каква је улога религије у домену хомосексуалних бракова?

Не волим претерано да причам у том дискурсу религија, брак. Сви људи који се позивају на религију, и који себи на основу религије да кажемо хришћанства дају себи за право да некога ударе. Ја се увек вратим на онај основни постулат хришћанства који нас учи да будемо толерантни и да никога не убијамо и не нападамо.

Како тумачите изложбу Еце хомо у Београду?

Изложбу коментаришем као део прајд вика који је био јако квалитетан. Имао је одличан садржај. Коментаришем је као начин да се подигне прашина и да крене да се прича озбиљно о тој теми. Поента јесте да ако се сви позивамо на Христа као заштитника, зашто он не би био заштитник и оних који су другачије сексуалне оријентације. Свакако да је била идеја да се мало испровоцира и да се покрене дијалог. Уметност не познаје границе

Какав је однос политичара према хомосексуалцима?

Политичари немају довољно развијен осећај за људска права. Шта говори томе у прилог? Када господин Вучић код кога смо били на састанку 2011 године каже "ја нисам за прајд али не подржавам насиље." То не значи ништа. Он такав дискурс себи не сме да дозволи. Политичари често имају обичај да износе своје лично мишљење. У политичком простору не треба да се дебатује на такав начин.

На који начин се институције односе према њима?

Не постоји довољна сензибилисаност у том смислу. Не разумеју да је сексуална оријентација једно од основних људских права. Не разумеју концепт људских права. Када нешто није обавезно то институције не раде. Ми смо као организација цивилног друштва дужни да подсећамо државу и институције да раде свој посао.

Шта ће Лабрис предузети поводом 28.9.2013, новог датума за одржавање геј параде?

Лабрис ће у складу са скупштином Лабриса одлучити да ли ће Лабрис да узме учешће или не у самом организационом процесу параде. Ако узмемо учешће, активно ћемо се укључити у процес. Имаћемо састанке са свим посланичким групама. У сваком случају бићемо присутни на прајду.

Генетски модификована храна у домаћој јавности

ГМО – О ЧЕМУ СВИ МИСЛЕ ДА ЗНАЈУ, А НИКО НЕ ЗНА

У светлу афере са токсичним млеком, у Србији се поново отвара тема забране трансгених организама

Аутор и фото: Растко Симић

Већ на почетку 2013. забележено је више од 50 случајева људи који су оболели од ликантропије изазване уношењем намирница које садрже генетски модификоване сировине. Треба ли да се забринемо?

Наравно, али не због ликантропије која је, узгред речено, измишљена болест, већ због чињенице да јавност лако заборавља да провери да ли је нешто што су чули или прочитали истинито.

Баратање дезинформацијама посебно погађа проблематику забране производње и промета генетски модификованих организама (ГМО), или трансгених организама. Када је у питању сервирање нагађања, гласина и чак измишљотина као аргумената, питање ГМО надмашује скорашњу аферу „афлатоксичног“ млека.

Пре детаљнијег образложења, одговоримо на још једно питање – кога ово интересује? Све нас, јер нам се по очекивањима председнице Одбора Скупштине Србије за заштиту животне средине Милице Војић Марковић ближи референдум на ком ће грађани одлучивати баш о овом питању, те је логично да се мало распитамо пре него што гласамо против или против (друге опције нису још на видику).

Но, ђаво чучи у детаљима – тешко је распитати се о ГМО и добити једноставан, аргументован став. Доктор Александар Трбовић из Српског лекарског друштва је у скупштинској расправи изнео да није лако одговорити да ли су ГМО штетни по људско здравље или не, у чему су га подржали и други присутни стручњаци.

Кога ово интересује? Све нас, јер нам се по очекивањима председнице Одбора Скупштине Србије за заштиту животне средине Милице Војић Марковић ближи референдум, на коме ће грађани одлучивати баш о овом питању.

Међутим, ако разгледате анти-ГМО пароле, видећете да иако ни стручњаци у областима здравства, генетике и релевантних области нису сигурни да ли су ГМО заиста у целини опасни, има мноштво оних који су сигурни да ГМО јесу опасни! Ако је нешто, популарно речено, научно доказано, код нас се прихвата само ако одговара анти-ГМО сентименту.

Често се у прилог ставу за забрану ГМО наводи истраживање из Француске које је са сарадницима спровео професор Жил Ерик Сералини (Gilles-Eric Seralini). Ово истраживање је чест темељ за зазирање од ГМО, али се превиђа да његове резултате многи домаћи и инострани стручњаци не признају.

„Стручна јавност не прихвата резултате поменутог истраживања, јер је сој пацова који је коришћен у истраживању подложен тумору без обзира на то чиме се храни, а и контролни узорак који није храњен генетски модификованим организмима је мали“, рекла је др Јованка Миљуш Ђукић из Института за молекуларну генетику и генетичко инжењерство у емисији „Око“.

Свет у дилеми

У складу са европским скептицизмом према ГМО, у Европској унији одобрено су за производњу само две генетски модификоване културе. С друге стране океана, у САД је одобрено више од 90 трансгених сорти. Дозволу за узајање од Комисије у Европи чека шест сорти ГМ кукуруза и једна врста ГМ соје, које су добиле зелено светло када је реч о процени ризика. Анти-ГМО покрети постоје и лобирају у ЕУ и у САД.

Да ствар буде баналнија, др Јованку Миљуш Ђукић због овога неки називају ГМО лобистом. Дакле, довољно је заузети стручан став који није фанатично против ГМО и већ сте про-ГМО, те зато изопштени из дебате.

„ГМО лобисти“ су данас изгледа нови непријатељи државе, империјалисти, страни плаћеници или која год друга политикантска бабарога. И то не само по дрским коментарима на интернету, већ и у Влади – ево одломка из саопштења са седнице Владе, 22. фебруара:

„Надлежне службе ће обавити истраге због сумњи да се нетачним информацијама о наводном неисправном млеку уништава српска агроиндустрија и тржиште и покушавају створити услови да се у Србију увози сточна храна од генетски модификованих организама, закључено је на седници Владе Србије.“

Дозволите да се аутор коментара ограда, да не би и сам био назван лобистом и линчован – ако овакве манипулације заиста постоје, потпуно је разумно пронаћи и казнити кривце. И потпредседник Владе Александар Вучић каже да ће неко одговарати. Зелени Србије су позвали Владу да обелодани ко припада том ГМО лобију, а да ли ћемо то и сазнати – није извесно.

Али на основу чега се уопште сумња да је иза афере с млеком баш ГМО лоби, а не нека друга интересна група? Ако је само на основу интуиције надлежних (а тренутно немамо изнетих доказа за друге, правне методе), то је помало застрашујуће, а биће још страшније ако неко буде интуитивно осуђен на основу интуитивних доказа и онда стварно процесуиран. Зато би било лепо изоставити интуицију из система.

„Не може се говорити о општој опасности од ГМО, ни о томе да су они сви безбедни“ – др Алексеј Тарасјев, Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић“

Без даљег петљања у истрагу Владе, треба упозорити да се на ГМО у друштву (домаћем и светском) гледа кроз криве оквире. Многи не разумеју да је гледати на трансгене организме у целини и судити им као једном општем појму није нарочито рационално. Представник

др Алексеј Тарасјев

Института за биолошка истраживања „Синиша Станковић“ Алексеј Тарасјев је у духу овог става говорио у скупштинској расправи, па је и за Политику рекао да се о ГМО не може судити уопштено.

„Процена се заснива на принципу предострожности, али се по принципу случај по случај ризици морају разматрати

посебно за сваки модификациони догађај, животну средину и сваку планирану употребу ГМО. Не може се говорити о општој опасности од ГМО, ни о томе да су они сви безбедни“, рекао је др Алексеј Тарасјев објашњавајући смернице Картагенског протокола о биолошкој сигурности уз Конвенцију о биолошкој разноврсности, коју је потписала и Србија.

Дакле, било да читате пароле Двери („Стоп тровању“), Зелених („Генетски модификована храна може бити смртоносна“), или рекламе озлоглашеног произвођача ГМ пољопривредних култура Монсанта, скоро да је свеједно – шаље се порука која није проверена. Због овога, за или против ГМО – за многе је ствар укуса и тренда, а не промишљања и сагледаних чињеница.

Друштвена клима је таква да је тешко наћи неког ко категорички не одбија ГМО, а изузеци се не чују гласно.

Можда нисте знали

Често ћете чути да ГМО културе изазивају рак или стерилитет, што још није доказано. Доказано је, додуше, да се генетска модификација користи у лечењу болести као што су хемофилија, леукемија и хепатитис Ц.

Један од њих, директор Института за молекуларну генетику и генетско инжењерство Љубиша Тописировић је својевремено у Скупштини говорио о ГМО из научне перспективе и објаснио разне факторе, добре и лоше, које треба узети у обзир и закључио да ће ГМО као део технолошког развоја кад-тад морати да дође и код нас. Због тога се сваки појединачни случај употребе ГМО мора испитати из више углова, као што су еколошки, здравствени, економски, чак и етички и религијски.

др Љубиша Тописировић

Да се зна

ГМ културе су у широкој употреби у САД, али постоји иницијатива за увођење прописа о обавезном обележавању ГМ хране на амбалажи. Иако се произвођачи ГМ сировина противе овом покрету из маркетиншких разлога, делује као једноставно решење за оне који не желе да једу тзв. Франкештајн-храну.

Ипак, др Тописировић је за Политиколог открио да не полаже много наде у то да јавност добро разуме проблематику, посебно критикујући оне који о ГМО-у имају екстремно негативне ставове, а да притом нису довољно стручни да о томе говоре. Нашу јавност пореди са Немцима који су демократски изабрали Хитлера и чини се да је оправдано киван што се о материји којом се стручно бави говори у виду гласина и дезинформација.

Др Тописировић је у скупштинској расправи рекао: „Не може се побећи од технолошког развоја“, али чини се да је Србија ипак одличан бегунац. Дискутабилно је да ли уместо тога треба да пожуримо и легализујемо производњу и/или промет ГМО, али је сигурно да одлуку треба донети рационално, а не под неутемељеном паранојом.

Дигитално насиље

ВИРТУЕЛНО „ШАМАРАЊЕ“

Лајковање, коментарисање, шеровање... нови облици насиља

Аутор: Катарина Стевановић

Непријатни коментари на Фејсбуку, прозивке, псовање, увредљиво твитовање, постављање питања која прелазе границе пристојне комуникације на различитим друштвеним мрежама и форумима само су неки од облика дигиталног насиља. Нове технологије, медији и интернет допринели су стварању овог новог облика насиља, а често нисмо ни свесни да смо његове жртве или починиоци. Почетком фебруара обележен је Дан безбедног интернета. Овом приликом објављени су резултати пројекта „Зауставимо дигитално насиље“, чији је циљ превенција злоупотребе дигиталних медија и унапређење свести о њиховој улози и значају у савременим условима живота. Један од организатора овог пројекта је Министарство просвете и науке, односно Јединица за превенцију насиља оформљена при овом министарству. О дигиталном насиљу, превенцији и заштити разговарали смо са Биљаном Лајовић, координатором ове јединице.

– Шта се подразумева под вербалним насиљем на интернету, односно где је граница изнад које комуникација прелази у насиље?

Под дигиталним насиљем подразумевају се сви они случајеви када неко користи електронске уређаје (мобилни телефон, камеру, рачунар и сл.) да би некога намерно уплашио, увредио или понизио. Вербалним насиљем сматра се намерно слање порука непримереног садржаја са циљем повређивања друге особе. Случајно, ненамерно наношење штете и повређивање, као ни при-

јатељска задиркивања и препирке преко телефона или интернета не представља облик овог насиља.

– Који су најзаступљенији облици насиља на интернету?

Постоје различити облици злостављања на интернету, међу којима можемо поменути оснивање група мржње према одређеној особи који су све чешћи вид злостављања неке особе, затим постирање слика или клипова у којима се особа извргава руглу, лажно представљање, слање порука којима се друга особа вређа, понижава, напада, постирање обнажених

Јединица за превенцију насиља основана је у фебруару 2012. године у оквиру Министарства просвете, науке и технолошког развоја уз стручну и финансијску помоћ УНИЦЕФ-а. Поред општег циља који представља спречавање и смањење насиља над и међу децом и стварање безбеднијег окружења за учење и развој, задатак Јединице је да пружа стручну подршку у изради стратегија, подзаконских аката и успостављању мрежа са другим установама у домену превенције насиља, управља подршком школама које су се пријавиле за програм Школа без насиља, развија систем редовног праћења и извештавања о насиљу у образовно-васпитном систему...

фотографија и снимака. Не сме се занемарити ни податак добијен поменути истраживањем који говори да 11% ученика више од два пута прихватило да се види са особом коју никада раније нису видели већ су је „упознали“ само преке неке од друштвених мрежа, што отвара пут за нове, врло озбиљне, видове насиља.

– У ком узрасту је код ученика/студената дигитално насиље заступљено?

Дигитално насиље је друштвени феномен који бележи раст. Према нашем истраживању које смо спровели у сарадњи са Теленором и УНИЦЕФ-ом, а у које је укључено око 3 800 ученика основних и средњих школа, мобилни телефон има 96% старијих основаца и 99% средњошколаца, а рачунар код куће има 95% основаца и 97% средњошколаца. Дакле, с обзирност да овакву доступност савременим технологијама, и једни и други, подједнако су изложени ризицима који вребају на интернету. Један интересантан податак говори да средњошколци нешто чешће него старији основци (52%

према 48%) посећују (без знања родитеља) сајтове за које мисле да би им родитељи бранили да их посећују.

– Колико су жртве свесне да су претрпеле неку врсту насиља?

Дешава се да, када је реч о било којој врсти насиља, она особа која то трпи није свесна да је реч о насиљу. То је посебан феномен који је условљен различитим околностима и освешћивање и сензибилизација су први корак у заштити од насиља. Такође овде је реч и о индивидуалној реакцији која би требало да буде предмет посебне бригае и реаговања.

– Који су начини превенције и заустављања оваквог насиља?

У превенцији овог, као и других облика насиља, увек је добро подстицати и оснаживати све да реагују и пријаве уколико су доживели насиље или уколико су његови сведоци. Када је у питању дигитално насиље, корак пре пријаве свакако мора да буде усмерен на подизање свести о овом облику насиља, јер многа истраживања и искуства са терена показују да одрасли често недовољно познају савремене комуникационе технологије и често нису ни свесни интеракције која се на друштвеним мре-

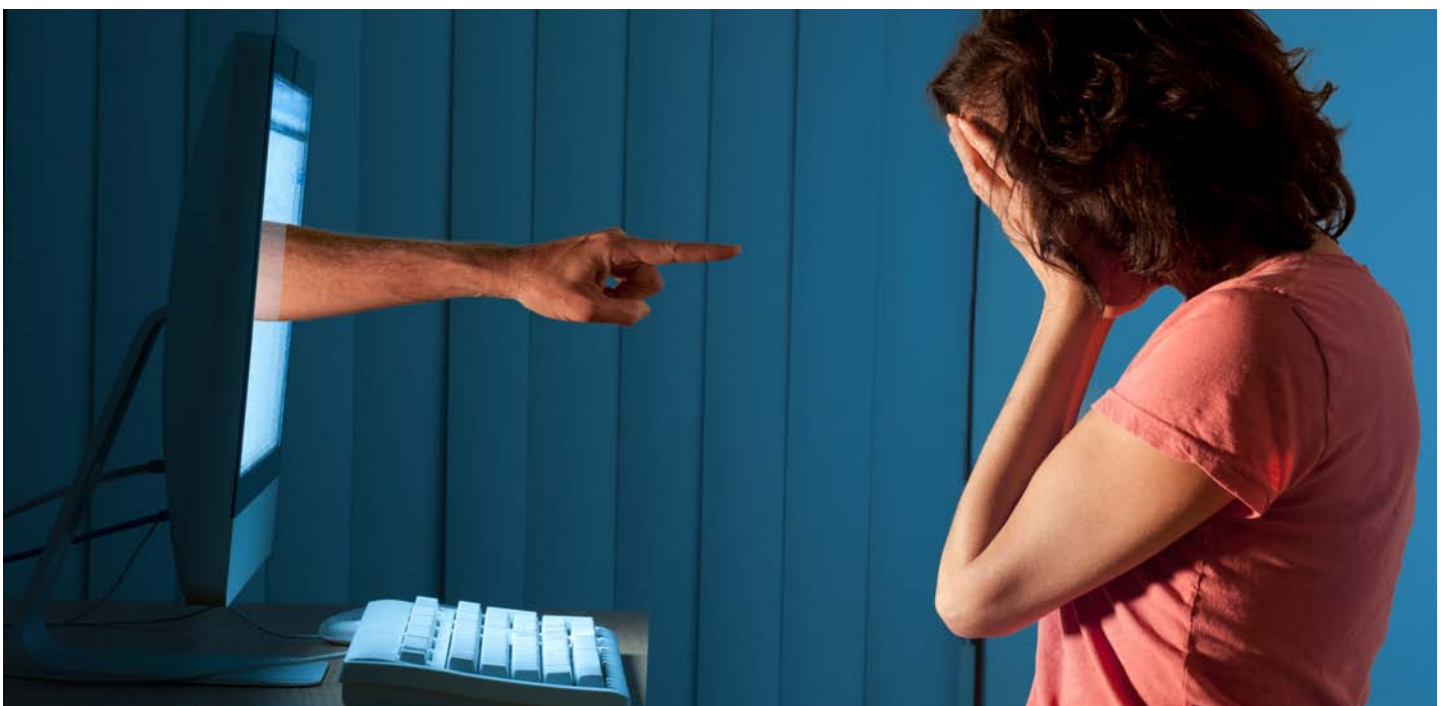
жама одвија међу децом и младима. Младима је важна слика коју ће другима презентовати у виртуелном свету, а комуникација на друштвеним мрежама је готово, свакодневна. У социјалне мреже, пре свега, Facebook, али, наводе и друге: Ask.fm, Form, Twitter, Myspace, редовно је укључено 80% средњошколаца и 65% старијих основаца. Дакле, први корак јесте да оснажимо одрасле да препознају и ове видове насиља, а да децу и младе информисемо и упознамо са свим последицама које могу произвести њихове, наизглед, безазлене шале, поруке, слике које постављају на интернет. Што су свеснији последица, претпоставка је и да ће се више одважавати да случајеве дигиталног насиља и пријављују.

– Које грађани могу да се обрате за помоћ уколико сматрају да су жртве оваквог насиља?

У Министарству унутрашњих послова је 2010. основан сектор за високо технолошки криминал, тако да преко овог министарства грађани могу да затраже помоћ од стручњака. Више информација и савета за безбедно коришћење интернет могуће је пронаћи на интернет страници кликни безбедно.

- Има ли Јединица за превенцију насиља планове за неке будуће акције за спречавање дигиталног насиља?

Јединица за превенцију насиља наставиће са реализацијом пројекта „Зауставимо дигитално насиља“ који спроводи у сарадњи са УНИЦЕФ-ом и Теленором. У оквиру овог пројекта, одржана је радионица са младима из 10 школа на којој су дефинисане смернице за безбедно коришћење интернета а коју су преко live streama могли да прате и сви заинтересовани из других школа. Очекује се почетак пројекта „Улога образовног система у заштити ученика од породичног насиља“, као и почетак пројекта који ће се бавити превенцијом родно заснованог насиља. Осим тога, Јединица наставља и са обукама Тимова за кризне интервенције у свим школским управама, као и са спровођењем пројекта „Школа без насиља“ који се успешно спроводи у 251. школи у Србији.

Репортажа: Београдски издавачко-графички завод

ТРИЈУМФ ЉУДСКОГ НЕМАРА

Прошлост је зграду БИГЗ-а чувала и од ње створила симбол успешног предузећа. Деструкција која се дешава у садашњици говори о рушевном и отуђеном друштву и о симболу успеха који се претворио у симбол пропасти.

Аутор и фото: Мина Димитровски

Упозорење! Пре уласка у овај социјалистички дворца неопходно је припремити се. Префињени носеви неће поднети мирисе смећа, урина, влаге и пропасти. Нежне очи неће желети да виде мрачне ходнике, сведоке пропасти једне ере и тријумфа људског немара. Осетљиве уши тешко ће поднети буку коју производе слободни уметници. Некоме галама, некоме музика. Треба доћи док има дневне светлости, ноћу безбедност није гарантована. Никада у самоћи, увек у друштву.

Немогуће је промашити. Баш пре Београдског сајма из смера центра. Горостасна зграда БИГЗ-а може привући или одбити случајне посетиоце. Монументални улаз у пространи лавиринт ходника и степништа води намернике у неко од бројних малих предузећа, канцеларија, штампарија, уметничких атеља и студија или ноћних клубова. Чак и они који долазе без циља биће заинтригирани. Зими је у трошној згради могуће видети смрзнути дах зато што се зграда не греје. Срце убрзано куца при ненаданим сусретима са оним чудним људима, хипстерима, уметницима, алтернативцима или наркоманима који се попут утвара провлаче по мемљивим ходницима, свако својим послом или циљем. Ко жели да му чипеле остану чисте, нека пази где гази.

Ко заиста не мора, нека не користи лифт. Клаустрофобични никада и никако. Не зна се када ће престати да ради. Масивна метална конструкција теретног лифта чини се као херметички затворена чаура ишарана смисленим и бесмисленим мислима непознатих аутора са задахом пива, дувана, фекалија и ко зна каквих још сумњивих супстанци. Вриштање неће избавити несрећника који остаје заглављен (заробљен) у лифту – затворској ћелији.

Лекција је научена – најсигурније је кренути степеницама. Седам спратова бетонског џина чини се као дупло више спратова стандардне зграде. До врха свако изгуби дах, неко од исцрпљености, а некоме дах одузима и неки од графита, пристojних или непристойних натписа

на зидовима, призори разбијених прозора, оштећених зидова, гнусне прљавштине. Уметничко дело хулигана и слободних стваралаца. Ходници, праве магистрале, декорисани су украсима посебне израде – скулптурама сачињених од лименки пива, инсталацијама – остацима хране, оригамијем у виду згужваног папира. Посебан сјај поду, сличан шљокицама, даје стакло разбијено у парампарчад. Шарени графити и цртежи уносе веселе боје у монотно сивило.

WC, тоалет, клозет, заход – ниједан назив не може да ублажи потенцијалну трауму унесрећене особе коју нужда тера на залажење у ове просторије из хорор филмова. Пребледеће, олакшање неће осетити, а призора ће се дуго сећати.

Зграда БИГЗ-а саграђена је у периоду од 1934. и 1941. године у стилу модерне, по пројекту архитекте Драгише Брашована. Читава конструкција наликује ћириличном слову П и подсећа на штампарску машину. После неколико промена назива, 1970. предузеће добија назив Београдски издавачко-графички завод. У златном добу запошљавао је око 3.000 људи. Некада моћно издавачко предузеће, препознатљиво према црној књизи која се штампала у тиражу од по 10.000 примерака, сада је симбол пропасти, прљавштине, пропале приватизације... Помен БИГЗ-а на лицима многих изазива изразе гађења

Стицај срећних околности. Неки бенд има пробу горе у „Чекаоници“ – џез клубу. Прозори, бар они цели, већ

на четвртом спрату подрхтавају од силине звука. На сваком спрату ближем клубу звук је све јачи и заноснији, посебно за љубитеље савременог џеза. У „Чекаоници“ зрачи пријатељска енергија. Неколико посетилаца седи на неудобним дрвеним столицама, неки слушају импровизовану буку бенда, неки раде домаћи задатак за наредни дан у школи. Поглед на Београд са највишег спрата БИГЗ-а: непроцењиво. *Расипа ми се звук на овом микрофону – резигнирано виче трубач. Ма, добро је, не расипа се...* – смирено одговара клавијатуриста, очигледно вођа групе. *Идемо још једном.* Исту заразну мелодију свирају по пети пут. Ако бар некоме мелодија не остане у мислима макар сат времена по одласку из клуба, труд бенда је можда био узалудан. Сваком посетиоцу прилази црни пас, руски теријер, врти главом и незграпно хода, као да му музика јако смета, као да жели да побегне. Његов газда не обраћа много пажње, али га на крају ипак изводи. Симпатични теријер није једини животињски гост БИГЗ-а. Има их још – паса и мачака, скривених негде у мраку.

Толико важан центар стваралаштва, стециште уметности, незванични културни центар, а толико рушеван БИГЗ. Свако ту гледа само себе и увек ће тако бити, док се зграда – штампарска машина, не сруши услед небриге. Оксиморон. Оштар контраст. Спој славне прошлости и горке садашњости. Маштовитост и пропадљивост. Уметност и трулеж. Све на истом месту.

Приступна саобраћајница у Пожешкој

ЗАТОЧЕНИ ИСПОД МОСТА

Парцеле се цепају без знања и сагласности корисника, експропријација по хитном поступку, вештачење достављено 22. августа, сутрадан донето решење без могућности да се странка изјасни на налаз вештака, исти интерес са мостом и без моста изнад главе, намена земљишта по потреби, радови трају иако нема грађевинске дозволе, градоначелник откупљује за 60.000 евра, медији о свему ћуте

Аутор: Димитрије Болта

Пре годину дана пуштена је у рад приступна саобраћајница изнад Пожешке улице, која повезује Баново брдо и петљу „Хиподром“. Тако је омогућен непосредни силазак и укључење са Чукарице за нови Мост на Ади. Оно што све време извођења радова није било јавно јесу услови живота људи који су остављени да живе испод приступне саобраћајнице, против њихове воље.

Милена Савић са породицом двадесет година живи у овом делу Пожешке улице. „Пре почетка радова наша кућа је била окружена зеленилом, украсним цвећем, ту су били јорговани, руже, лети бисмо поставили два базена где су се деца купала. Недалеко од веранде расле су две стогодишње липе. Од густог растиња нисмо видели улицу. Права оаза.“, објашњава Милена. После завршетка изградње уздигнуте саобраћајне конструкције, улазна врата њене куће у Пожешкој 9 удаљена су 5 метара од надвожњака, стогодишње липе су посечене, од прашине и издувних гасова сада ретко шта може да никне. Видљиве су пукотине на фасади и унутар куће. „Буквално су нам упропастили живот“ - закључује Милена.

Како је све почело?

Почетком априла 2011. године радници грађевинских предузећа „МБА Миљковић“ и „Ратко Митровић“ почели су припремне радове за изградњу будуће саобраћајнице на државним парцелама на којима Милена Савић има право коришћења трећине и које дели са Општином Чукарица. „У општини су нам рекли да се радови не изводе на парцелама 10271/1 и 10271/2. Мало касније сазнајемо да су од поменутих парцела деобом настале 10271/6 и 10271/7, о чему нас нико није обавестио (види оквир).

Подаци добијени захтевом за слободан приступ информацијама од јавног значаја.

Решење о парцелацији

Служба за катастар непокретности Београд, 23. априла 2008. године донела је решење (бр: 952/ 01- 17-742/ 2007) којим се „дозвољава провођење промене у катастарском операту за катастарску Општину Чукарица“. Рок за жалбу истекао 7. маја 2008. год. Овим решењем извршена је парцелација, односно издвајање парцела 10271/6 и 10271/7, које су касније коришћене за изградњу приступне саобраћајнице. Подносилац захтева је Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда. Доставна наредба решења је непопуњена.

Поред тога што Милена Савић поседује документе о власништву на делу објекту и о уделу у праву коришћења земљишта, на поменутом решењу, као имаоци права на парцелама 10271/1, /2, /6, /7, воде се лица од чијих наследника и рођака је купила кућу и земљиште. Једно од тих лица, Ђурђић Анка, са одређеним уделом у корисништву(1/9), води се на адреси Пожешка 9. Решење је послато, Анкина рођака, Јелена Ђурђић, која такође живи у Пожешкој 9, каже да је Анка умрла пре 30 година. У повратници пише да је лице преминуло и решење је враћено у катастар. У случају Пожешке 2, на пример, повратнице нема, иако је и на тој адреси извршена деоба земљишта, тј. решење није ни послато, мада је достављање решења о промени на непокретностима прописано Законом о државном премеру и катастру

„Нисам могла нормално да приђем кући од грађевинског материјала, они су почињали ту нешто да раде, поднели смо тужбу за сметање поседа 18. априла 2011. године Првом основном суду. Тада сазнајемо да ће ту да се гради мост. Ко би рекао да ће градити мост, поред постојеће улице, коју су могли да прошире. Радници су уклонили материјал, када је судија изашао на терен могла су се видети улегнућа и трагови грађевинског материјала“, каже госпођа Савић. Тужени извођачи радова су позвали Дирекцију за грађевинско земљиште и изградњу Београда (у даљем тексту: Дирекција) да се као инвеститор радова умеша у судски поступак. Породица Савић затим иницира незванични састанак са Дирекцијом, са намером да се све реши мирним путем. „У Дирекцији су нам рекли да смо васкрсли у земљишним књигама. Били смо шокирани начином на који је текао разговор. Тадашња заменица директора Дирекције Бранкица Поповић рекла је *Ајде ми вама лепо исплатимо тих 60.000 евра, ви пустите багере да раде, само потпишите и сутра имате паре на рачуну... Ево имамо лепих станова, можемо да вас сместимо у неки од њих док трају радови, или да вас пошаљемо на летовање*“... препричава Миленина ћерка Андријана. Први основни суд 31. маја 2011. године усваја привремену меру обуставе радова, којим се извођачима радова налаже да „Тужилци омогуће мирно коришћење земљишта неопходног за редовну употребу куће и право прилаза кући, тако што ће обуставити даље радове на ископавању земљишта“. На једном од рочишта станари Пожешке 9 сазнају да би на 7 метара од њихове куће требало да буде један од шипова за будућу саобраћајну конструкцију, за који је планирано да се копа рупа од 20 метара дубине. На питање да ли то може да угрози постојећу статику куће старе један век, шеф градилишта је одговорио да не зна.

И Дирекција почиње да иницира разговор. Овај пут на разговор у Дирекцију одлази тадашњи адвокат породице Савић, Наташа Јовичић „Покушали смо да на све начине постигнемо договор. Нисам присуствовала непријатнијем разговору од тог у Дирекцији, који је водила Бранкица Поповић, остали људи на састанку су били коректни“, присећа се Јовичићева и наставља: „Госпођа Поповић је нудила да они ангажују вештака који ће проценити да ли ће кућа да се сруши, да исплате само 60.000 евра за те две парцеле, да се Савићи привремено преселе док трају радови или да се у замену за вредност парцеле да стан, али остатак да отплаћује Милена, јер се за 60.000 евра не може купити стан у Београду. То је за Савиће било скупо. Наш предлог је био да експропришу њено право

на свим парцелама и њен део куће. Они су рекли да нема законског основа за то, јер кућа не улази у састав грађевинске парцеле, те да иза њих стоји Влада, иза њих стоји град, то је државни интерес да се мост заврши. Уколико не пристанемо на њихове понуде, они ће у кратком року да прогалсе јавни интерес на том земљишту и све ће отићи у правцу у ком је отишло“.

Решење о привременој мери обуставе радова Први основни суд ставља ван снаге 21. јуна 2011. године. Влада Републике Србије 22. јула 2011. године проглашава јавни интерес за административни пренос катастарских парцела 10271/6(1а 72м²) и 10271/7(1а 97м²), за корисника административног преноса одређује се Дирекција.

Експропријација/ административни пренос

Члн 71а Закона о експропријацији: „Ако овим законом није друкчије одређено, одредбе које се односе на експропријацију непокретности сходно се примењују и на административни пренос непокретности.“ Значи, термин експропријација се користи кад лице има власништво на непокретности, а административни пренос када је лице носилац права коришћења на некој непокретности. Закон их третира исто. Национализацијом престаје право својине и наступа право коришћења, од скоро је уведена могућност конверзије права коришћења у право својине, уз накнаду и без накнаде.

Поступак административног преноса (експропријације)

Прва усмена расправа за административни пренос заказана је за 4. август пред Одељењем за имовинско-правне послове општине Чукарица. Осим тога што је тадашњи адвокат Милене Савић у законском року доставила доказ да је у то време оправдано одсутна, из Општине није стигло никакво обавештење о одлагању расправе. Како наводе у Општини Чукарица, да се Милене Савић није 4. августа појавила на расправи, она би била одложена за други термин. „Разговарала сам са људима који познају ту материју, рекли су нам да је боље да се појавимо и предамо захтев него да то раде без нас. Од пријатеља који имају везе у Општини речено нам је да ће се та расправа свакако одржати, нисам имала избора, него да ангажујем другог адвоката“, објашњава Милене. У записнику са усмене расправе стоји да Дирекција остаје при свом захтеву за доношење решења о административном преносу парцела 10271/6 и 10271/7. Пуномоћник Савић Милене подноси захтев за експропријацију (административни пренос) преосталог дела непокретности, према члану 10 Закона о експропријацији, односно 1/3 права коришћења на парцелама 10271/1, 10271/2, и стана површине 56м², на којем има право својине. Наводећи да је кућа преблизу будуће саобраћајнице и да је предметно земљиште Генералним урбанистичким планом Београда 2021. предвиђено за зелене површине са јавном наменом, за шта ће приложити информацију о локацији као доказ, за шта тражи примерен рок да доказ достави. Заменик Јавног правобраниоца Општине Чукарица наводи да је пред-

метно земљиште конверзијом уписано као јавна својина града Београда. Расправа се заказује за 23. август, на њу се позива Јавно правобранилаштво града Београда.

Закон о експропријацији Члан 10:

„Ако се приликом експропријације једног дела непокретности утврди да сопственик нема економског интереса да користи преостали део непокретности, односно ако је због тога на преосталом делу непокретности онемогућена или битно отежана његова егзистенција, експроприсаће се, на његов захтев, и тај део непокретности.“

Градско јавно правобранилаштво се оглашава дописом од 8. августа 2011. године (са назнаком ургентно) у којем каже да град Београд није странка у овом поступку, па је његово позивање беспотребно, сугерише отказивање расправе заказане за 23. август, захтев Милене Савић за пренос преосталог дела непокретности сматра неоснованим, предлаже да се неодложно донесе решење у овој правној ствари, којим ће се усвојити захтев Дирекције и моли да се одлука достави правобранилаштву.

Општина Чукарица 11. августа службено прибавља Информацију о локацији, повод захтева – експропријација. У делу могућности и ограничења, у оквиру поменутог документа стоји да парцеле 10271/1 и 10271/2 не улазе у подручје обухваћено Планом детаљне регулације за саобраћајни потез Унутрашњег магистралног полупрстена (у оквиру којег се гради приступна саобраћајница), него да у састав улазе парцеле 10271/6 и 10271/7. „Према Генералном плану земљиште обухваћено катастарским парцелама 10271/1 и 10271/2 КО Чукарица налази се у подручју за које су потребни планови детаљне регулације, планираног коришћења за становање – мешовити блок“, пише у Информацији о локацији. Остаје нејасно како ће неко да станује тако близу саобраћајнице ширине 16 метара са четири коловозне траке?

Пуномоћник експропријата (Милене Савић) 12. августа предлаже извођење доказа вештачењем, за шта предлаже два стална судска вештака, једног грађевинске, другог геодетске струке. Дирекција предлаже Градски завод за вештачење. Општина Чукарица се приклања другом предлогу и закључком од 12. августа одређује извођење доказа вештачењем, чије трошкове ће сносити Дирекција. Како наводе у општини Чукарица, више поверења имају у Градски завод за вештачење, зато што је установа, има кредибилитет и одговорност. „Дирекција увек предлаже Градски завод за вештачење, не могу да фаворизују неког појединачног вештака, јер би то вероватно био проблем за њих“, објашњава наш извор из Општине. Ако је странка у поступку Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда, а за потребе поступка вештачење врши Градски завод за вештачење (у даљем тексту ГЗВ), да ли је то сукоб интереса? Кристина Тодоровић из Комитета правника за људска права (УУКОМ) сматра да је службено лице, без обзира на то кога су странке предложиле, требало да изабере неко треће лице или службу да обави вештачење: „Постоји сумња да вештак може бити пристрасан у корист странке која га је предложила. Можда је вештачење требало да обави неко ко је на списку сталних судских вештака, да би се обезбедила неутралност и непристрасност у поступку.“, објашњава Тодоровићева. Према речима садашњег пуномоћника Милене Савић Бранислава Белановића, ГЗВ и даље функционише као друштвено предузеће, нема форму д.о.о.-а, јер није приватизован, форма функционисања ГЗВ је врло дискутабилна, он је везан за градске институције: „Постоји прећутни, можда и писани споразум, између Дирекције и ГЗВ-а, да Дирекција увек као вештака ангажује ГЗВ. Зато су налази Градског завода за вештачење у поступцима у којима учествује Дирекција врло дискутабилни. Увек постоји сумња у дозу пристрасности. Ако вас неко нон-стоп ангажује као вештака, ви практично дођете као његов службени вештак.“, изражава сумњу адвокат Белановић.

Одсек за имовинско правне послове општине Чукарица 16. августа (дана кад је рађено вештачење) доноси закључак о отказивању усмене расправе заказане за 23. август. С озбиром на то да је пуномоћник Милене С. предложио вештачење 12. августа, у Општини кажу да је расправа отказана, зато што

нису могли знати да ли ће вештак завршити налаз до тог датума (до 23.августа).

Вештачење:

Вештак је налаз доставио 22. августа. У делу вештачења под називом „Планирано стање“, између осталог, вештак констатује да је с обзиром на податке из (пређашње поменуте) Информације о локацији, примедба пуномоћника Милене Савић, да је предметно земљиште предвиђено за зелене површине са јавном наменом – неоснована.

У делу вештачења под називом „Анализа будућег стања непокретности“ између осталог, стоји, да је регулациона линија будуће саобраћајнице удаљена 5,5 метара од грађевинске линије објекта(куће). Према Правилнику о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу минимална удаљеност између објеката, осим објеката у низу, износи 3 метра. С тога, вештак закључује да је размак између објеката од 5,5 метара у складу са законским прописима. Чини се да у свему овоме није важно што је један објекат саобраћајница са четири коловозне траке, а други породична кућа, па би према поменутом правилнику размак могао бити и мањи. У даљем тексту вештачења се наводи да је са десне стране моста, ка предметном објекту(ка кући), „предвиђена безбедносна армирано – бетонска ограда и абсорцијска ограда за заштиту од буке тако да иако се коловозна конструкција налази изнад коте приземља објекат је у складу са прописима обезбеђен од могућих незгода, као и заштићен од буке“ У делу вештачења са насловом „Поређење постојећег режими коришћења са могућношћу изградње и завршетка радова на саобраћајници која је део УМП-а“ Вештак констатује поред осталог, у тачки 5: „За кориснке непокретности значајно ће се изменити услови окружења, али истовремено су дужни да трпе промене у окружењу, ако су засноване на законским решењима.“ Мишљење вештака је да на парцелама 10271/1, 10271/2 и у делу стамбене зграде(куће), Милене Савић није онемогућена, нити битно отежана егзистенција, па с тога нема потребе да се врши експропријација преосталог дела непокретности. Вештак завршава напоменом „Налаз важи за дате услове, тако да обезбеђење терена и објеката преосталог дела непокретности које је предмет овог вештачења, у смислу стабилности и сигурности, угрожености по живот, здравље и нормалан живот људи, обезбеђење одсека, као и извођење будућег пешачког прилаза до новопланиране приступне саобраћајнице је обавеза извођача радова у смислу члана 152. Закона о планирању и изградњи.“

Сутрадан, односно 23.августа, Одсек за имовинско правне послове општине Чукарица, доноси решење којим се преноси право коришћења (на парцелама 10271/6 и 10271/7) са Савић Милене(чији захтев за експропријацију преосталог дела је одбијен) на Дирекцију, уз правичну накнаду о којој ће бити одлучено у посебном поступку. У поменутом решењу недостају одређене ставке прописане Законом о експропријацији, као што су: дефинисане обавезе сопственика(садашњег валсника или корисника), односно држаоца, да непокретност преда у државину корисника(оног на кога се својина или право коришћења преноси) експропријације, рок предаје, став који дефинише обавезу корисника експропријације да у року од 15 дана од дана правоснажности решења о експропријацији општинској управи поднесе писмену понуду о облику и висини накнаде за експроприсану непокретност. „Решење је донето дан после достављања вештачења, странкама није дата могућност да се изјасне на вештачење и изнесу евентуалне примедбе. На тај начин странка је онемогућена да равноправно учествује у поступку. Законом није регулисано, али странке могу затражити надвештачење.“ – каже Кристина Тодоровић(УУКОМ).

Закон о општем управном поступку Члан 133, став 3

„Службено лице које води поступак дужно је да пружи могућност странци: да се изјасни о свим околностима и чињеницама које су изнете у испитном поступку и о предлозима и понуђеним доказима, да учествује у извођењу доказа и да

поставља питања другим странкама, сведоцима и вештацима, преко службеног лица које води поступак, а с његовом дозволом и непосредно, као и да се упозна с резултатом доказа и да се о томе изјасни. Орган неће донети решење пре него што странци пружи могућност да се изјасни о чињеницама и околностима на којима треба да се заснива решење, а о којима странци није била дата могућност да се изјасни.“

Требало би напоменути да су два објекта у овом делу Пожешке улице експроприсана, један зато што је на његовом месту предвиђена трафо станица, други, је објекат у Пожешкој 5, јер је ту предвиђен стуб моста. Власник објекта у Пожешкој 5 је хтео да гради кућу мало даље у истом дворишту, али ту је заштићена зона Хиподрома и градња није дозвољена. С обзиром на то да је власник куће имао школу јахања, од које му је зависила егзистенција, кућа је експроприсана.

Истог дана(23.август) адвокат Бранислав Белановић из Секретаријата за урбанизам и грађевинске послове добија Информацију о локацији за парцеле 10271/1 и 10272/2, повод захтева – изградња објекта. У делу могућности и ограничења стоји да се према Генералном плану земљиште обухваћено катастарским парцелама 10271/1 и 10271/2 КО Чукарица налази у подручју за које су потребни планови детаљне регулације, планираног коришћења, за становање – мештовити блок, а мањи део 10271/2(на ком се налази кућа) се налази у зеленим површинама – градске шуме. Те да се поменута парцела 10271/2 налази у контактним зони са планираним јавним зеленим површинама и да до доношења Плана детаљне регулације за тај простор, не постоји могућност разграничења јавних површина – зеленила и осталог грађевинског земљишта – становања. Што по мишљењу адвоката није тачно јер и Генерални план има своје линије(границе), које јасно разграничавају. „Формулација о контактним површинама је изузетно некоректан потез. У раније важећем Закону о планирању и изградњи постојао је члан 84 Утврђивање права коришћења, које је морало бити потврђено решењем општине, да би неко могао да прода своју земљу. У случају да на том земљишту постоји 1 м² са јавном наменом, Секретаријат не би пропуштао да то евидентира у документу који се тада звао Увид у план(сада је то Информација о локацији) и то би блокирало поступак. У овом случају преко 150м² има јавну намену. Зар то није лоше поступање ако се у размаку од 15 дана издају два различита акта, за исте парцеле? – пита адвокат Белановић.

Прилично опширна жалба предата је Министарству финансија(преко општине Чукарица) 6. септембра, да би Министарство 20.септембра донело решење којим одбија жалбу Савић Милене, као неосновну. Што по мишљењу адвоката Белановића представља својеврсан рекорд, јер је Министарству финансија обично потребно 6 месеци до годину дана да донесе решење по жалби. „Основно правило код жалбе, је да се наведу жалбени разлози и образложи њихово одбијање тога у другостепенем решењу нема“ каже адвокат Белановић. Поставља се питање да ли је неко ко је захтевао да се брзо

донесе решење, могао сугерисати његов исход? Кристина Тодоровић(УУКОМ) истиче да је законски рок за доношење решења по жалби 60 дана, али да се тај рок обично пролонгира. „Другостепени орган приликом одлучивања разматра целокупну документацију, потребно је времена да се сва документа изанализирају, проуче правни прописи, да се уђе у суштину приче и испита основаност, зато се ти рокови пролонгирају“. каже Тодоровићева.и изражава бојазан да је цео поступак помало тенденциозан. „Министарство је у решењу навело да жалила може две године по завршетку изградње објекта поново поднети захтев за експропријацију пеосталог дела непокретности“- истиче наша саговорница из УУКОМ-а.

После тога Дирекција преко општине Чукарица доставља понуду за пренето право коришћења земљишта, уз процену тржишне вредности земљишта, које је обавила Пореска управа поменуте Општине, према којој 1м² кошта 48.377,50 динара. Затим општина налаже пуномоћнику Милене С. да се изјасни о понуди накнаде, у року од 3 дана, под претњом пропуштања. Адвокат одговара да првостепено решење о експропријацији јесте коначно, али није правоснажно, да је понуда преурањена, те да је општинска управа по правоснажности решења дужна да закаже расправу за споразумно одређивање накнаде за експроприсану непокретност како је прописано Законом(о експропријацији). Дирекција(преко општине Чукарица) 11. октобра изјављује предлог Министарству финансија за доношење закључка о увођењу Дирекције у посед непокретности (на парцеле 10271/6 и 10271/7). Министарство дозвољава, и 13. октобра 2011. године одсек за имовинско правне послове општине Чукарица доноси закључак о дозволи извршења решења, пре правоснажности решења о административном преносу, што је у складу са чланом 35 Закона о експропријацији. Багери 17. октобра почињу да раде на овој локацији. Милена Савић подигла је тужбу пред Управним судом, чиме је одложена правоснажност решења о експропријацији.

На градилиште у Пожешку улици 21. октобра долази градоначелник Београда Драган Ђилас. У изјави, коју су пренели скоро сви медији, градоначелник се извињава београђанима што до краја године неће бити омогућен директан силазак из Пожешке на петљу Хиподром како је првобитно обеђано. Зато што се ушло у имовинске проблеме са Пожешком 9, било је спорно 123м² парцеле, на крају је то откупљено за неких око 60000 евра, и да су због тога радови стајали 6 месеци.(целу изјаву види у оквиру). Занимљиво да нико од медија није Пожешку 9 питао о овом случају.

Драган Ђилас изјава од 21. октобра 2011. године, у Пожешкој улици.

Данас смо вас позвали да будете са нама овде... Данас имамо једну ствар коју немамо често у Београду, а то је да смо нешто обећали да ћемо завршити у року, а да нисмо успели. Када смо отварали Цареву ћуприју ову петљу ве, прошле године у децембру месецу, рекли смо да очекујемо да до краја ове године буде готов директни силазак из Пожешке улице на петљу, нажалост у томе нисмо успели. Нисмо успели због тога што смо ушли у имовинске проблеме са кућом Пожешка број 9, која се налази одмах овде. Укупно је 123 метра квадратна било спорно и то не куће него парцеле. Сувласници свега тога нису желели да прихвате да им то платимо, морали смо да идемо у судски поступак, у процене, на крају смо откупили тих 123 квадрата за неких око 60.000 евра, уз помоћ полиције ушли у посед, пошто они нису били задовољни тиме, и сад се радови настављају пуним интензитетом, али биће завршени уместо до краја ове године око 15.марта, значи до првог априла следеће. Због тога дугујемо извињење свим грађанима, који неће моћи, кад отворимо мост у децембру месецу, директно да сиђу на њега, него ће морати још два месеца да користе ове попречне улице. Сматрали смо председник Скупштине и ја да, као што сваки пут се хвалимо, када нешто завршимо, треба да се извинимо и када нешто не завршимо. Уз жеља да свим грађанима Београда покажемо са каквим проблемима се сусрећемо, да бисмо нешто урадили. Сто двадесет три квадрата је 40, 30 метара дужине и пет метара ширине, због тога је 6 месеци све стајало, сад ћемо радити дан и ноћ, али

нажалост нећемо успети да овај део петље приведемо крају. Наравно, то неће угрозити отварање моста и саобраћај преко њега, који ће бити отворен до краја децембра месеца ове године.

Милена Савић је предала демантије на градоначелничкову изјаву „Студију Б“, „Б92“, „Прессу“, али демантије нико није објавио. „Гостовали смо на радију 'Фокус' и телевизија 'Свет плус инфо' је долазила код комшија прекопута и код нас. По градоначелничковој изјави делује да смо се ми погађали. Дуго смо живели у страху да нас неко не нападне, данас људи губе главу за много мање суме, а новац, при томе, није исплаћен. Само желим оно што је моје, што ми по закону припада, зар да живимо испод моста? Полиција јесте била ту кад су улазили у посед, али није било ниједног инцидента. Како су радови стајали 6 месеци, због нас, кад је поступак експропријације почео тек 4.августа.?!“ - пита Милена Савић. Градоначелник се тај дан задржао неколико минута на градилишту у Пожешкој улици, његов долазак није најављен. Милена Савић је неколико пута предала писмо кабинету градоначелника, покушавајући да скрене пажњу на њен случај. С обзиром на то да је на крају стигао одговор из Дирекције, испоставило се да су писма тамо прослеђивана. Исто смо прошли и ми када смо покушали да од кабинета градоначелника сазнамо коме и када је новац исплаћен, и колико су градоначелник и његов кабинет упућени у цео случај. Стигли су одговори из Дирекције преко кабинета градоначелника(види оквир).

Одговори Дирекције преко кабинета градоначелника

„Информација о локацији Пожешка бр.9

Решење о административном преносу права коришћења 1/3 идеалног дела кат. парцела бр. 10271/6 и 10271/7, обе КО Чукарица, корисника Савић Милене, донето је од стране Одељења за имовинско правне и стамбене послове ГО Чукарица, дана 23.08.2011. године, под бр. 463-665/11.

На преостале 2/3 идеалног дела предметних кат. парцела уписана је као корисник ГО Чукарица.

На наведено решење Савић Милена је уложила жалбу која је одбијена решењем Министарства финансија РС, бр. 463-02-00469/2011 од 20.09.2011.године. Решењем Министарства финансија РС, бр. 465-01-00678/2011 од 10.10.2011. године дозвољена је предаја у посед Дирекцији 1/3 идеалног дела предметних кат. парцела. На основу Закључка надлежног одељења ГО Чукарица о Дозволи извршења бр. 463-665/11 од 13.10. 2011. године.

Савић Милени је у поступку на име накнаде за површину њеног идеалног дела од 1/3 предметних кат. парцела(123м²), понуђен укупан износ накнаде од 5.950.432,50 динара, који није прихватила.

Понуда је дата на основу процене Министарства финансија, Пореске управе – Филијала “А” Чукарица, бр. 60-150/11 од 27.09.2011. године, прем акојој тржишна вредност земљишта износи 48,377,50 дин./м².

Понуду није прихватила јер је тражила да се расели из куће у ул. Пожешка 9 на којој је сувласник са 1/3 идеалног дела, при чему се не зна вредност предметног објекта јер није вршена процена истог с обзиром, да није на локацији. Такође је тражила исплату накнаде за 1/3 идеалног дела друге две кат.парцеле које се не налазе на локацији, површине 411,30м²(њен удео), што по горе наведеној процени Министарства финансија у висини од 48,377,50 дин/м², износи укупно 19.897.665,75 динара.”

На адреси Пожешка 9, поред Милене Савић живе још две породице, у три одвојена стана. „Имамо двоје деце, мој муж нема времена да иде по установама, немамо новца за адвоката, нисмо знали за мост док нису почели да раде, видели смо пре неколико година неке људе који су постављали кочиће, али су рекли да ће се ширити улица. Док су трајали радови зимус, нисам могла децу да водим на вакцину, због разроване улице и блата, нико нас ништа није питао“- каже Тијана Витошевић која са породицом живи у приземљу куће. Са друге стране објекта, која не гледа на уздигнуту саобраћајну конструкцију живи Јелена Ђурђић, „Мени не смета што ће ту бити вијадукт, проблем је што нико није предвидео како ћемо

ми да се крећемо за време радова. Мени смета постојећа физичка подела ове куће. Милена Савић користи више него што јој припада, више од трећине, ако она користи 1/3, онда толико припада и мени. Моју једну собу су прогласили за стан, имам и тоалет који је дивља градња, живим у нељудским условима“ - објашњава госпођа Ђурђић. Њене комшије демантују овакве тврдње и кажу да је споразум о физичкој деоби куће склопљен са општином Чукарица.

Пожешка 2

Преко пута Пожешке 9 у малој, старој и трошној кући живи Драгољуб Бркић са својом породицом. „Прво смо чули да ће се ширити улица, експроприсали су нам четири квадрата дворишта. Кад су почели радови сазнајемо да ће бити мост.“ каже Драгољуб. На неколико метара од прозора његове куће постављен је стуб моста. По првом пројекту стуб је требало да буде на пола метра од прозора, на срећу то је измењено па је колико - толико удаљен од куће. „Док су копали рупе за те стубове, мислио сам да ће се кућа срушити, фасада је попуцала, они лупе оном дизалицом, нека прашина почне да пада са плафона. Излазио је вештак, рекао да је кућа стара и да не би требало да се ради механизацијом. Они су ипак наставили рад машинама, позовем грађевинску инспекцију, кад инспекција дође они престану да раде, чим оде, они наставе. Били смо у Дирекцији да разговарамо, понудили су да нас преселе негде док трају радови, кажу, то није баш легално, више њихова добра воља, имају материјала, санираће оштећења на кући. Само да потпишемо уговор, после опет да се вратимо и живимо испод моста. Како да верујем неком на лепе очи? Шта ако нас после избора избаце из тог смештаја, да их тужим на основу уговора, а где ћу до тад? Звао сам 'Београдску хронику', рекли су доћи ће, нису дошли, звао сам 'Прву' нису дошли, једино што је 'Свет плус инфо' долазио“ - каже Бркић. Бркићи су поднели захтев за експропријацију преосталог дела, али је одбијен. Најављују тужбу због свега што им се дешавало за време извођења радова. „Пред крај су радили до поноћи, упале рефлекторе и раде. Имам старе родитеље, двоје деце, када дете да учи? Завршили су мост, сад сунчеви зраци не допиру до прозора куће, то по закону није дозвољено.“ наглашава Драгољуб Бркић.

Подаци добијени захтевом за слободан приступ информацијама од јавног значаја

Грађевинска дозвола за изградњу приступне саобраћајнице у Пожешкој

Подаци добијени у скалду са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

Дирекција 8. новембра 2011. године подноси Секретаријату за урбанизам и грађевинске послове (Секретаријат) захтев за издавање локацијске дозволе за изградњу приступне саобраћајнице у Пожешкој на грађевинској парцели Ц23. Не дуго затим, Секретаријат обавештава Дирекцију да је документација непотпуна и оставља рок од 30 дана да се упот-

пуни. Рок истиче, али Секретаријат не одбацује захтев Дирекције, која 22. децембра 2011. год. тражи продужење рока за комплетирање документације. Решење о локацијској дозволи бр. 350.71-109/2011. Дирекција добија 13. јануара 2012. године, правоснажно 26. јануара. Затим и допунско решење под истим бројем од 28.02.2012. правоснажно 16.03.2012. године. Решење о грађевинској дозволи донето је 17. јула 2012. године, правоснажно 30. јула 2012. године. У решењу о грађевинској дозволи стоји: „Инвеститор радова је дужан да осма дана пре почетка грађења објекта, односно извођења радова, органу који је издао грађевинску дозволу и надлежном грађевинском инспектору поднесе пријаву почетка извођења радова.“ Уз захтев за издавање грађевинске дозволе инвеститор није приложио и решење 463-665/11 општине Чукарица, које се односи на Пожешку 9.

Из Секретаријата за имовинско-правне послове и грађевинску инспекцију нисмо добили одговор на питање, како је могуће да приступна саобраћајница буде пуштена у рад 1. маја 2012, а грађевинска дозвола за изградњу те саобраћајнице буде издата 17. јула 2012. Нити смо сазнали по ком правном основу су радови текли пре издавања било какве дозволе

Руководилац Одељења за грађевинску инспекцију и извршења у општини Чукарица, Бранко Радоман каже да је општинска грађевинска инспекција пре почетка радова на траси приступне саобраћајнице утврђивала, да ли одређени објекти имају грађевинске дозволе, и да је било неколико нелегалних објеката који су рушени, углавном оградe и гараже. „Излазили смо и у случају Пожешке 2, грађевинска линија и линија објекта су биле изузетно близу, на око метар, ако не и мање, ми смо надлежни за објекат (кућу) да ли ће он да се сруши за себе, ми не можемо да забранимо радове то је надлежност градске грађевинске инспекције. Ми можемо објекат затворити за становање у случају да није безбедан за живот, тада постоје други механизми, ти људи буду негде привремено смештени, проналази се неко решење. Конкретно, у тренутку када су били осетљиви радови у непосредној близини објекта у Пожешкој 2, утврдили смо да се објекат неће срушити сам за себе и да је безбедан за живот, добронамерно смо саветовали извођаче, да те најкритичније радове изводе пажљиво и полако.“ истиче Радоман.

Портпарол Дирекције, Ненад Бајић, објашњава да је у том делу Пожешке од почетка предвиђена уздигнута саобраћајна конструкција и да су планови детаљне регулације јавно доступни. Уз то додаје, да се радови на било којој саобраћајници организују тако, да у што мањој мери, узнемиравају, ометају или спречавају нормално одвијање животних активности. „Објекат у Пожешкој 2 се налази ван грађевинске парцеле, при изради пројекта, сви околни објекти и могући утицаји радова на њих су узимани у обзир. Није постојао ниједан параметар који би на било који начин угрожавао објекат у Пожешкој 2. Управо из разлога накнадног позивања на оштећеност објекта, урађено је вештачење уз сагласност власника, пре почетка извођења радова да би било констатовано и забележено његово стање пре него радови почну. Сва евентуална оштећења, за која се докаже да су последица радова биће санирана. Што се тиче експропријација, објекти у Пожешкој 2 и у Пожешкој 9, не улазе у састав грађевинске парцеле, с тога нема законског основа за њихову експропријацију.“ закључује Бајић.

...

Било како било, денивелисана саобраћајница је пуштена у промет, улица испод ње није још асфалтирана, нити у потпуности рашчишћена. Поједини становници имају слаб притисак воде, понекад су телефонске линије у прекиду, на кућама има пукотина, изнад глава тутње аутомобили. Разроварена земља, песак, остаци грађевинског материјала чекају да их неко почисти. Најважније је урађено, чишћење и асфалтирање за сада нису приоритет.

Интервју са добитником НИН-ове награде за 2012.

„НИСАМ ПРОШАО СТАЖ ОНИХ КОЈИ НОСЕ КАФУ И КИСЕЛУ СТАРИЈИМ ПИСЦИМА“

Аутор: Мара Недељков

Фото: Милан Ранковић

Бифе Народне библиотеке Србије: два-три слободна стола, по свима мрвице, остаци нечијег оброка. Стајаћу.

Са фризуром безуспешно зачешљаном уназад, лежерно елегантан у фармеркама, тегет сакоу мало предугачких рукава и белој кошуљи задигнуте крагне, прилази и пружа руку писац, добитник НИН-ове и награде „Меша Селимовић“ Александар Гаталица.

За себе каже да није господар свог живота, а „Велики рат“ је књига његовог живота јер је у њу уложио све знање, вештину и таленат. Када је одлучио да студира Светску књижевност, отац му је рекао да ће умрети од глади, али је ипак још увек жив, добитник је шест књижевних награда, нпр. награде Иво Андрић за најбољу збирку приповедака, награде Милош Црњански, Umberto Saba 2010... Живи и прича за Политиколог.

Да ли се и Ви осећате несхваћено као многи велики писци?

Не толико. Осећам да је било потребно да добијем ове две награде које сам сада добио на крају, да бих стигао до великог броја читалаца.

Како је изгледао Ваш први текст, из садашње перспективе?

Баш први је био веома давно, али први који је ушао у књигу изгледа ми добро зато што сам годинама писао нешто што није озбиљно, што треба да уђе у књигу. А када сам помислио да би то требало да буде и када сам помислио да бих уопште био писац, онда већ прва прича која је ушла у „Линије живота“ сада ће бити прештампаана као прича о мојој првој књизи.

Када сте схватили да желите да будете писац?

Касно, у односу на многе друге српске писце који су то били већ у гимназији или најкасније на почетку студија, па су онда стажирали у некаквим књижевним часописима. Обично кажем да су прошли стаж оних који носе кафу и киселу воду и вињак старијим писцима, а ја читав тај стаж нисам прошао уопште. Занат сам испекао студирајући светску књижевност, на Катедри за светску књижевност.

Да ли од уметности може да се живи?

Не може од уметности да се живи, већи део радног стажа провео сам као новинар. Сада сам библиотекар

Гаталица каже да јесрпски језик најоштрији словенски језик, заједно са чешким, да је оштрији у изговору и дефиницији гласова, на пример, у односу на руски, словачки и пољски.

од пре три месеца, иначе сам новинар био петнаест од двадесет година свог радног стажа.

Ваша књижевна дела су носиоци многих награда. Како се пише за тако престижне награде?

Не пише се за награде, то долази касније. Оно на шта су ме упозоравали старији писци јесте да обратим пажњу како улазим у књижевност, кога бирам за своје књижевне претходнике, пошто се од младог писца очекује да има неке књижевне претходнике. Где улазим, на који начин се представљам, јер је друга и трећа књига, заправо, важнија од прве. Тако су ме научили, што је врло тачно. Са трећом књигом писца критичари и публика сместе у некакво место у српској књижевности. Имао сам ту срећу да сам од почетка био смештен на место једног врло надежног писца српске књижевности.

Кажете да нисте господар свог времена. Јесте ли господар свог живота?

Имам превише обавеза, покушавам да их све обавим, али једва успевам.

Чиме не бисте волели да се вави Ваше дете?

Моје дете има двадесет једну годину и већ је одлучила чиме ће се бавити, тако да је небитно шта бих волео или не бих волео. Она студира Историју уметности и, за разлику од већине родитеља, нисам је одвраћао од тог непрофитабилног факултета. Свако треба да се бави оним што воли и наћи ће начина да некако од тога и живи или од нечега што је слично томе, а мучење је некога терати на економију или право ако није за то.

Где бисте волели да проведете пензионерске дане?

У Београду, наравно. Рецимо, улица Кнеза Лазара и та околина према Сави, где никад нисам живео, додуше. Ако бих негде волео да проведем, волео бих у некој згради у Кнеза Лазара.

Када ћемо читати неко Ваше следеће дело?

То не зна ни писац. Нисам започео писање. Сада живим са овом књигом и за ову књигу. Проћи ће сигурно три-четири године до следеће књиге.

Интервју профил: Дара Џокић

ГЛУМА ЈЕ ТРКА ЗА ЦЕО ЖИВОТ

Аутор: Марија Гачевић

Увучен службени улаз. Представих се жени на портирници која ме је упутила у бифе позоришта. Браон намештај, на светлонаранџастом зиду, осамнаест слика из давно извођених позоришних представа. Пет малих дрвених столица и шест црвених уских столова са зеленим апликацијама. На мом је писало „Ослоните се на Атеље 212“.

„Добро вече мацо, шта ћеш да пијеш?“ Пријатан глас ме је прекинуо у тражењу дугмета које ми је управо спало са сакоа. Пружила сам руку насмејаној бринети, модерној мајци, поносној супрузи легенде журнализма, признатој и талентованој уметници, педестосмогодишњој ведрој и отменој жени, урбаној глумици – Дари Џокић. Привукла је пикслу са суседног стола, елегантно се сместила и уз горку турску, „симс“ цигарете, дама у црном се присетила детињства, студентских дана, живота уз новинарство. Открива које особине треба да поседује глумица, која је њена даровитост и у каквим улогама још види себе.

ЗВЕЗДАРА МАЛИ ЗАВИЧАЈ

Скроман осмех и сјај у очима. Са родитељима, тетком, стрицем, баком и деком живела је у малој кући у Нишавској улици на Звездари. Каже да се преко старих фотографија и прича присећа места где је стигла одмах из породилишта, јер су се касније селили низ Булевар револуције. Признаје да је сентиментална и да јој је мали завичај у Београду, Звездара, близу срца. „Селили смо се много по Београду. У мојим гимназијским данима смо били на Неимару, али је Звездара остала мој мали завичај у оквиру Београда, без обзира на то што сам била веома мала када смо продали ту кућу и од тада више нисам тамо одлазила. Али та Звездара је остала нешто близу срца.“ Уз непрестани осмех присећа се одмора ван главног града, по избору њених родитеља у Драгачеву. „Сасвим случајно су моји родитељи дошли на ту идеју, тамо су направили слатку кућицу као из бајке и ми смо се сродили са тим крајем и заволели га. Сећам се да смо одлазили у Гучу када то уопште није било толико модерно. Иако ми нико није одатле, блиско ми је. Моја ћерка је, осим мора, увек одлазила тамо преко лета и за Драгачево ме везују лепе успомене“.

АКО МЕ НЕ ПРИМЕ ИЗ ПРВЕ

„Јао, шта ћеш ако те не приме“, питали су је често пред пријемни за Факултет драмских уметности, али тада јако одлучну, самоуверену и сујетну у тренутку а сада једну најбољу од њих. „Ма они мене ако не приме, ако ме не препознају, неће ме никад више видети. Одох ја на психологију!“, сеца се, мада верује да би се можда предомислила, ко зна. Стихови Васка Попе „Очију твојих да није“ и монолог из „Трамваја званог жеља“ и то је то. Академија је имала завољство да прими шармантан, талентовану тада тинедзерку, а њено место на психологији, коју је сигурно хтела да упише уместо глуме, попунио је неко други. Мада, признаје да и данас

јако воли да прочита литературу те врсте и верује да би и у том послу била срећна.

Гутљај турске, поздрав колеги Тихом који замишљено гледа и качи свој неминовни одевни детаљ о чивилук у бифеу. Одлази. У једној руци њен највећи животни неуспех који дими, другом се ослонила на намештај, прекрштене ноге. „Студентске дане памтим по лепом. Ми смо били јако весела и повезана класа“ (Бранислав Лечић, Даница Максимовић, Соња Кнежевић, Гордана Гаџић) са уживањем се глумица присеца. „Иако смо само Гордана Гаџић, Соња Кнежевич и ја биле из Београда, сви су долазили из унутрашњости, али ми смо се толико добро уклопили од самог почетка“. Имали су, каже, јако близак другарски однос током дивне четири година на иницијативу њиховог професора, а пре свега на њихову сопствену. „Нажалост како смо кренули професионалним путем свако на своју страну мало смо посла заједно радили што је врло чудно. Али тако се погодило и мени је јако жао због тога. Преслишавајући себе, замишљено се присетила првог зарађеног дзепарца. „Да, то смо радили заједно као класа на телевизији где смо са нашим професором Бранивојем Ђорђевићем изводили песме и неке текстове из дикције, онако сви у радним дугачким мајицама и сукњама, где је сваки пут био гост неки професионални глумац“.

ЗА СТВАРАЛАЧКУ ЗРЕЛОСТ И БОГАТСТВО УМЕТНИЧКОГ ИЗРАЗА

Плакете и награде из Ниша, Италије, Јагодине, Стеријина из Новог Сада, Велика Жанка периодично су обележавале њен труд и посвећеност подједнако њој битним и филмским и позоришним улогама. Осма лауреткиња награде Жанке Стокић признаје да су награде лепе, све су јој драге, не жели да прави разлику између њих, али оне нису најбитније. „Свака нова улога је нови изазов и сваки пут је нова критика“. Оцењена као отмена и ненаметљива, у времену моћних и утицајних, глумица признаје да јој те врлине потичу од васпитања. „Ми смо васпитавани да будемо отмени, скромни и ненаметљиви, било је срамота бити саморекламер, наметљив. Човек мора да се бори и тражи своје место, да себе цени, да каже своје мишљење, али на један отмен начин. Ово је једно потпуно друго време, које меље. Друштво пати, нажалост, од урушених вредности у свим нивоима“, искрено је причала.

СТАРЕЊЕ У ГЛУМИ ЈЕ ДРУГАЧИЈЕ ОД СТАРЕЊА У ЖИВОТУ

Потврдно климајући смеши се својим давно одиграним филмским улогама. Обраћала нам се као Маша, Јаретова ћерка, начелница, судија, докторка, кнегиња, господја Чађеновић, скоро као Дивна и Рисова мајка. У овом огледалу времена постоје и успони и падови, сеца се. "Све то заједно је једна целина, нисам таква да памтим које сам године тачно шта одиграла. Волим да гледам у будућност, враћање у прошлост ме разнежи". Глумица мора да буде упорна, интелигентна, да има шарма, открива. "Да научи паметно да стари у глуми, да не остане заробљена у младости јер то онда постаје карикатура. То старење у глуми је другачије од старења у живота, глумица мора да буде свесна тога. Овај посао тражи да се трчи трка цео живот".

НОВИНАРСТВО ИЗНУТРА

Био је публициста, есејиста, по многима најбољи филмски критичар, новинар спорта, политике, стрипа, рокенрола, муж Даре Џокић и остао легенда српског новинарства-Богдан Тирнанић-Тирке. Уздахну и са необично скромним осмехом прихвати неизбежне епитете који описују труд и уложен рад славног и поштованог новинара, а пре свега њеног супруга. "Необично поштујем ту професију иако је та професија прошла кроз буре и страшне ствари, ја то знам изнутра и знам колико је то тезак, ужасно тежак и одговоран посао. Ко успе да се избори да буде личност у тој професији, да поштено ради свој посао и да има слободу говора. . . Све сам ја то некако прошла, то ми је кроз кућу прошло, и лепо и тузни тренуци. Знам какав је то посао и колико је важно то познавати и поштовати и зато имам неки посебан однос са новинарима и медијима. "Занимљиво је каже, да о њеним улогама супруг никад директно није давао суд. Поносно прича да су били јако везани и да јој је Тирке давао велику подршку да ради што више, али и да никада нису разговарали у неком припремном периоду што се њених улога тиче. "Ја сам покушавала то да наметнем, давала му да чита текстове и да ми каже шта мисли, али он узме прочита и каже да ћу знати ја то сама најбоље како. То своје понашање једном је објаснио говорећи да ме гледа другим очима и да једноставно не може да буде објективан када сам ја у питању. "Веома привржена породици, не крије да је хтела буде ултра модерна мама својој тридесетогодишњој ћерки Јовани која је пословни живот усмерила ка Тв продукцији и са којом је чак и сарађивала на филму „Како су ме убили Немци“. "Ми смо у одличним односима, али ипак она сматра да мама треба да буде мама, а не другарица и ја поштујем њену жељу."

РЕДАК ДАР

Њено име асоцира на даровитост. Највећим даром од Бога и природе сматра то што је захвална животу. "Живот је сам по себи чудо

и јако кратко траје у неком космичком времену. Трен временски који ми добијемо стицајем неких божанских околности потпуно је бесмислено да упропастимо у неком мраку мржњу, лоше воље. Основна људска нит је заправо та нека љубав, доброта. Мене то држи од бесмисла."

Пристижу акери представа, најбољи представници света глуме. Чује се њихов жагор код шанка бифеа и кроз смех уздржан разговор. Не осврћујући се около, директно признаје да је јако самокритична, како јој пријатељи кажу претерано према себи. "Негде дубоко сматрам да сви ми најбоље знамо шта нам ваља и не ваља. Сваки човек треба да ради на себи цео живот и да се труди да буде што бољи. Најбољи од себе самог". Поглед на бели „симс“, увлачи дим и кроз велики смех признаје да је њен највећи животни неуспех то што не може да остави цигарете. „Не могу да престанем да пушим, било је и електронских цигарета, али све је то кратко трајало“, прича. Ужива у путовањима, а омиљено место на свету од оних које је посетила јој је Њујорк. „Посебно тај град. Он има нешто што имају сви градови али на једном месту. Ту можеш да доживиш и Италију

и Немачку и Француску, исток, југ и запад. То ми је онако мулти-култи што би рекли.“ Код људи највише цени духовитост, јер је на неки начин повезана са духовношћу. „Неко ко има смисла да овај живот посматра са једне друге стране. Јако ме фасцинира да неко буде тако луцидан и духовит.“ Труди се и на разне начине покушава да очува ведрину и оптимизам, који видно поседује. Чита драме, обожава да гледа филмове, шета, плива и не планира да престане да вежба. Прижељкује улоге Чехова и Шекспира, допадају јој се дела Милене Марковић и волела би да „наш дивни Душко Ковачевић више пише“.

Две горке црне полијене. У пиксли само два пикавца. Време је за још једно отварање завеса у Атељеу, још само једно у низу преко 30 година верности признате уметнице.

Интервју са Милошем Васићем

НЕМА НОВИНАРСТВА БЕЗ ИСТРАЖИВАЧКОГ НОВИНАРСТВА

Све је бизнис, укључујући и новинарство

Аутор: Милан Ранковић

Полицајац, туристички водич, новинар: све ово је Милош Васић. Колумниста недељника *Време* и његов суоснивач. Писао за многе светске листове попут француског *Монда*, британског *Гардијана*, америчког *Њујорк тајмса*. Аутор дела као што су: *Пиштољи и револвери света*, *Птица панике*, *Атентат на Зорана Ђинђића*. Добитник награде *Југ Гризел* за истраживачко новинарство, признања новинар године магазина *Статус*, награде *Сташа Маринковић* за новинарску храброст. Својевремено председник Независног удружења новинара Југославије. Од 2007. пише колумну за дневни лист *Данас*. За себе каже да никад неће остати гладан. У овом интервјуу говориће нам о његовом мушком животу и новинарској професији.

Ко је Милош Васић? Полицајац, туристички водич или новинар?

Прво сам био туристички водич, па сам био полицајац, па сам био новинар. У међувремену сам радио разне ствари. Носио сам и склапао намештај у Загребу. Ја сам један од оних који неће остати гладан. У полицијском послу научите начине мишљења. Полицијски посао се не ради на снагу. Полицијски посао се ради на памет. Ту се научи много о људској природи. Научио сам толеранцију, разумевање и стрпљење.

Један сте од оснивача недељника *Време*. Како сте дошли на ту идеју?

Пре тога сам петнаест година радио у НИН-у. Онда је Слоба Милошевић решио да *реконструише* редакцију новина. То је било 1989. Иако сам био један од значајнијих новинара тамо, што год напишем не може да иде у новине. На крају се то завршило платом чистачице два месеца за редом. То никад нећу моћи да заборавим, 3.800 динара. Ја побесним и онда зовем адвоката Срђу Поповића, мог другогдишњег пријатеља. Кажем му *ај Срђо да тужимо Политику по закону о радним односима*. То је лак посао, пошто њени правници нису добили ниједан радни спор. Мени каже Срђа *Имам ја бољу идеју. Да ми оснујемо наше новине?* Тако је та прича кренула. Кад једном покренете новине, лако се после прилагођавате. Треба измислити нешто.

Шта је ваша мотивација за писање?

Као прво. То ми је посао. Имам неке маргиналне занате од којих се не да живети. Моја најбоља инспирација је кад се разбесним. Онда ме спададне хладан и рационалан гнев. Тешко ономе ко је са друге стране.

Зашто сте својој колумни дали наднаслов *Мој мушки живот*?

Током година ми се формирала прича о судбини савременог мушкарца данас. Увек сам имао утисак да смо ми мушки потпуно занемарени у тој целој причи. Имамо

и ми своје муке и проблеме. Имамо и ми своје муке и проблеме. Захваљујући гомили исечака почнем да црпим из тога и да нешто покушам да направим. Онда је мој главни уредник Жарковић рекао *што ти не би тако неку колумницу без политике, чисто друштвени провлеми*. Предложио сам то и тако је прича кренула.

За новинарство је потребно присуство духа, а одсуство тела?

Пожељно је. Морате да будете тамо где се ради радња. То је, на жалост, био случај целог мог живота. Кад су почели ратови овде, био сам на сваком месту где је испаљен први метак.

Које наше колумнисте бисте издвојили?

Љуба Живков, Теофил Панчић и Басара. Све је бољи Никола Томић из *Данаса*. Човек који јако брзо мисли. Не могу да обиђем хрватску сцену. Маринко Чулић, најбољи политички коментатор на овим просторима икад.

Постоје ли политички пристрасни писци колумни?

Таквих сигурно има. Колумниста је човек и не може да избегне своје политичке симпатије или антипатије. Сваки колумниста има своје тржиште. Онда гради екипу следбеника. Имате људе који из потпуно ирационалних разлога обожавају Теофила, Љубу Живкова, Басару, мене. Понекад знају да буду заморни. Проблем је што се нико не усуди да прави политички притисак на мене јер зна како би се провео.

Како реагују политичари ако се осете прозваним у нечијој колумни?

Ту се показују политичка памет и искуство. Паметан човек не реагује. Паметни људи знају. То што је изашло у новинама ће већ идуће недеље бити занемарено. Сујетни типови се разбесне и онда имају два излаза. Или да вас туже. Или ће да крену у полемику, што ми једва чекамо. Паметни људи ће увек игнорисати шта новине о њима пишу.

Објављивали сте у многим светским листовима. Које је њихово виђење новинарства?

У моје време то је била чисто професионална ствар. Оно чега се плашим у последње време је улазак у неолиберални корпоративни менаџмент. Све је бизнис, укључујући и новинарство које не сме да буде бизнис.

Оно што полако гуши недељнике овог типа је медијска мултинационала.

Колико вам значе награде Југ Гризељ и Новинар године магазина Статус?

Обе су награде мени миле и драгоцене. Конкуренција је била врло јака. Кад видим листу свих награђиваних у тим наградама, поносан сам.

Какво је стање истраживачког новинарства у Србији?

Истраживачко новинарство је крајње непопуларна бранша. Мени је мило што је сад награду за истраживачко новинарство добио Стевица Дојчиновић из ЦИНС-а. Знам колико дечко дубоко улази, колико се труди, колико времена троши на ствари које знају незгодно да испадну. Нема новинарства без истраживачког новинарства. Све остало је ред карпет. Будалаштине. Богати и славни. Цеца, Јеца. Бранкица Станковић ево већ четврту-пету годину има полицијску заштиту, што је пакао од живота.

У којој мери су наши медији слободни?

Лако је нама у медијима где су запослени власници, као што су Време или Данас, да будемо слободни. Ни ми не живимо у вакууму. Ми од тиража живети не можемо. Не може нико нормалан. Чак ни један Њујорк тајмс, то су ми они причали кад сам био у гостима 1985. Чак ни један Њујорк тајмс не може да се ослони на тираж. Осамдесет посто њиховог прихода су огласи.

На шта циља колумниста када пише?

Показати прстом на нешто што је толико очигледно да нико не сме да га помене. То је циљ колумнисте. Колумниста гледа да каже нешто што је очигледно у присутно. Оно што је људима без икакве зле намере или непажње промакло. Из разних разлога нико није успео да се тиме позабави у дубину. Проблем дневне штампе је да је све мање људи и пара.

Шта за вас значи реченица да има садржаја, али све је мање новинарства?

Ту врло радо цитирам мог друга Виктора Иванчића: *Новинарство се истискује, излактава се.* Оно што занима корпорације је производња садржаја. То се сведе на ове наше месечне таблоиде. Оно што се на енглеском зове инфотејнмент. Њих више занима како се облачи Пајтићева жена него шта Пајтић ради у Војводини.

Бела куга у Србији

ПРАЗНЕ КОЛЕВКЕ

Аутор: Марија Тарбук

Криза одлаже рађање“, „Измурло осам села“, „На једно дете десет старих“, „Трговиште остало без петине становника“, наслови су који су ружили медије после пописа становништва 2011. године. Овај попис показао је да је Србија за девет година остала без више од 300 000 становника, као и дапросечан број деце који у репродуктивном добу роди једна жена износи 1,4. Уколико природни прираштај у Србији настави да опада овим темпом, статистика каже, да ће за педесет година у њој бити још милион и по мртвачких сандука више него колевки.

Како се држава (не) носи са овим проблемом? Исплаћује родитељски и дечији додатак, од којих се детету могу обезбедити пелене ако се њихове суме саберу. Како би остварила право на дечији додатак породица мора да испуњава гомилу финансијских и имовинских услова: лимит новчаних прихода, висину уштеђевине, посед некретнина. Постоји још и шалтерски временски услов - време проведено чекајући ред да предате документацију. И све то за неколико пелена.

Пре годину дана, укинут је порез на додатну вредност на производе за бебе. Народна скупштина недавно је усвојила и измене Закона о раду којима се обезбеђује бољи третман трудница у радном процесу. Да ли ће ове олакшице утицати на пораст броја рођене деце? Можда незнатно, можда ни толико. Једно је сигурно: лични поклон премијера – златник, којим је дарована прва беба рођена у 2013. години тај ефекат неће постићи.

Драге будуће маме и тате, можда ћете ви и ваше дете финансијски бити на бољој позицији ако се преселите у Јагодину. Тамо свака рођена беба из градског буџета добија 1200 евра, а незапослене труднице и породиље од трећег месеца трудноће добијају по 12 000 динара месечно све до навршених годину дана детета. За девет година, између два пописа становништва, у Јагодини је порастао број становника за око 1 500. Иако ова бројка можда није велика, ипак се у овом граду поводом овог проблема нешто чини, а природни прираштај се очито не може иронично звати природним опадајем.

Уколико се Влада не угледа на пример појединих општина и не предузме озбиљније мере, депопулација за 250 година неће бити проблем јер популације неће ни бити. Ако се пак не предузме, нема секирације - заједно са овим проблемом нестаће и проблем Косова, корупције, насиља.

Интервју: Виктор Савић, глумац

МОГУ ДА БУДЕМ И ФУДБАЛЕР, И ДОКТОР, И КОМУНИСТА

Аутор: Катарина Вукајловић

Представа је завршена” - чује се глас спикера, а затим вриска и аплаузи задовољне деце. Неколико минута после, у бифеу позоришта Бошко Буха појављује се и министар „глас народа“, лик из представе Мала сирена ког тумачи Виктор Савић. Видно расположен, опуштен, одевен у стилу уличне елеганције, како сам каже. „Волим да радим за децу, увек ми поправе дан.”

Виктор Савић је рођен 14. септембра 1983. године у Београду, на Топчидерском брду. Завршио је студије на Факултету драмских уметности у класи Владимира Јефтовића. Од друге године живи на Бановом брду са породицом. Недавно је пробао да живи самостално, али се ипак вратио код родитеља, јер му је ту, каже, једина обавеза да избацује ђубре и повремено пегла. „Када помислим на одрастање, сетим се свог краја, многих пријатеља, основне школе. Своје Брдо не бих мењао ни за шта. Посебно је у сваком смислу, град са себе, здрав за живот, а довољно активан, није досадан.”

Од петог разреда је похађао часове глуме код Мике Алексића у Радио Београду.

„Мика ми је помогао да разјасним чиме бих волео да се бавим. Код њега смо причали много о глуми, пошто је то у вези са животом, али и о томе како да постанеш добар и квалитетан човек, чиме год се у будућности бавио. Више ми је помогао да се изградим као личност, него што ми је помогло у глуми.”

Прву значајну улогу је имао у серији „Кошаркаши”, док је велику популарност већ у својој двадесетој години стекао ликом Бобана Чанчара у серији „М(ј)ешовити брак.” Уследили су аутограми и сликања, али то га није затекло неспремног. „Мислим да ми је и ту Мика помогао. Ми смо код њега радили и на радију и на телевизији. Прву емисију сам снимиио у седмом, осмом разреду, тако да ми је све то било нормално. Није ме ништа ни зачуло, ни шокирало, ни збунило. Спремао сам се за то цео живот, све је дошло спонтано и није оставило никакав лош траг.”

Рад у позоришту

Виктор је запослен у дечијем позоришту „Бошко Буха”, често га можемо видети на позорници Звездара театра, као и на Великој сцени Народног позоришта.

„Већа је одговорност радити пред одраслима, јер деца памте неке друге стари, памте слике, детаље, којима не посвећујемо много пажње у процесу припреме. Старија публика је много више критична. Дођу са својим проблемима у позориште и треба их прво уважити у представу. Посебно је проблем код наших људи, јер у свему траже нешто што не ваља. Деца, чим се угасе

светла, почну да вриште и већ су у представи. Волим да радим за децу и мислим да је за младог глумца пожељно да почне у дечијем позоришту, то је добра припрема за нешто озбиљније што те у будућности очекује.”

Реља и „Шишање”

У филму „Шишање” (2010) говори се о одрастању, оданости, љубави и погрешним изборима. Улогу Реље, навијачког вође и скинхеда, тумачи Виктор Савић. После премијере јавност се поделила: једни су осуђивали филм, други га подржавали... „Не знам да ли је филм схваћен на прави начин. У Србији чим се узме неки стваран проблем и чим почнеш њим да се бавиш, одмах те прогласе анти-Србином. Снимање је трајало четири године и стварно је било тешко урадити пројекат до краја, јер нисмо имали никакву подршку. По мени тај филм говори о злоупотреби младих, о људима који погрешно воде, погрешно усмеравају, а имају ту моћ.”

Милутинац и „Монтевидео, Бог те видео”

Први део филма је пунио биоскопе месецима широм Србије и региона. Премијеру наставка овог филмског хита очекујемо у биоскопима. Виктор је улогу капитена српске репрезентације добио због фудбалског умећа, јер фудбал игра цео живот. „Ја сам неким својим особинама донео тај лик. Припремао сам се на многе начине, чак сам и читао нека писма која је Милутинац слао из заробљеништва својој супрузи Ели. Немам много сличности са ликом, али за потребе филма могу да будем и фудбалер, и доктор, и комуниста.”

Наставак филма „Монтевидео, Бог те видео” сниман је на Тенерифима и на још неким локацијама. Виктор сматра да је други део много квалитетнији од првог. „Не бих да обећавам, али моја очекивања су велика. Снимање је завршено, још да постпродукција одради своје и биће то прави спектакл.”

Волберг и Маракана

Да има прилику, волео би да сарађује са Марком Волбергом. „Одушевљава ме и као продуцент, и као глумац, и као певач, репер. Шта год да ради, ради то на прави начин. Пре свега човек је са мером.”

Виктор је ватрени навијач Црвене звезде, од најранијег детињства викенде је проводио на Маракани. Некада је био редован посетилац Севера. На питање да ли сада као старији бира можда Запад и мирнију атмосферу, одговара: „Не, наравно, увек север!”

РИТСКА ЗЕМЉА НА ПРОМАЈИ

Што више знамо, више се жалимо, али најсрећнији смо кад не знамо.

Аутор: Данка Јакшић

Шири центар Панчева. Ритска улица. Не чују се аутомобили, нема старих, само деца. Играју се, трче, неки тек стају на ролере... Доле је Тамиш, или, већ, његов мутни рукавац. И Кинези. Не жале се ником. Не базирају се. Вредно раде у својим баштама

Верица, која живи овде од '74-те каже, чести посетиоци су јој пацови и вране. У улици сви су већ навикли на кучиће који разносе свашта са депоније. "Ти кучићи, то су керови, то нису кучићи. По депонији пребирају храну, а ми се бојимо за нашу децу, поготово увече кад тако обитавају у чопорима" – каже она.

тик уз саму реку којом плове кесе са депоније. Чак и онда кад стану да предахну, и спусте моткике, поглед им иде право на гомилу смећа поред пута. Кеса има свуда – у реци, поред пута, поред Кинеза и садница... још само кад би их носили уместо кишобрана. Зона PVC-а. Пола века трајања.

Улица пуна деце, у суштини миран крај. Бар са те стране улице.

А са друге, свака тераса је прави један видиковац. Кварц, камиони и путници са џаковима, и море... Једно тужно море смећа.

Од дворишта до депоније, од ограда до ограда има мање од десет метара.

Други крај ове улице – другачији свет.

Ведре и насмејана лица ромске деце и њихових родитеља. Заједно гледају свет другим очима. Они виде своју кућу, свој дом, своје двориште, своју башту, пријатеље, по који бицикл, и један стари чамац. Не размишљају о поливинил хлориду, нити о потенцијалној зарази због пацова; не спомињу реч "загађење", већ причају о рођацима који су по белом свету. На свом радном месту они цео дан пребирају картоне и гвозђе, и носе на рециклажу. Њихово радно место је стара депонија у Панчеву. У свом том мору смећа, и свој пустоши навидику, пет људских фигура удаљини пребира нешто и убацује у џакове који су већи од њих самих. Акесе отпадсуда једном делу толико дуго, да су генерације трава и ниског растиња кренуле да расту кроз све то. Површина овог радног простора је, како каже директор ЈКП "Хигијена", као двадесет фудбалских стадиона. Ово

вештачко брдо је на неким местима високо и два метра. Директор овог предузећа каже да је требало већ да почне да ради нова, савременија депонија, али погрешним редоследом су је градили, па је само стара у функцији. „Нова можда почне са радом тек 2013-те, али ове године нема шансе” – каже он. Када се то догоди, стара депонија биће очишћена. Биће сва зелена и почетак Ритске улице коначно ће моћи да престане да размишља о депонији. Али док не позелени, сваког лета кад крену високе температуре, и ветар заборави на овај крај, житељи ове улице кажу да се гуше од смрада, који је, према њиховом мишљењу, гори него кад би ту била фарма. А после кад крене јак ветар, оно када нам је свима лепо што стиже освежење, ови људи имају нову бригу. Као да им неко изручи контејнер у дворишту и по дрвећу. Принуђени су да гледају новогодишње јелке и лети и зими. PVC узвраћа ударац.

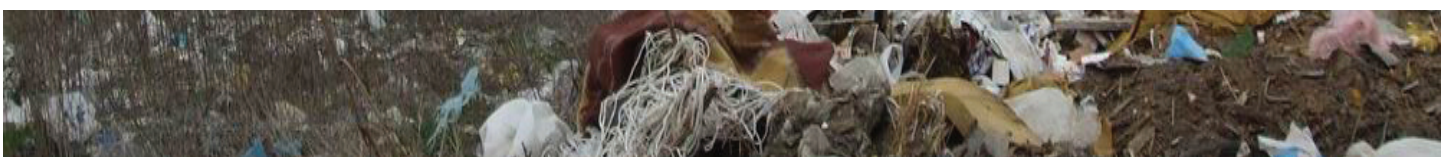
каже да је до сада три пута укупно био код лекара... "Нешто око носа", каже, и не скида ведар израз са лица.

А доле је та река, где су се кесе као чамци закачиле за обалу... тамо где седи један човек и пеца; изнад њега је талас овог тужног мора, као сцена из неког америчког филма, пар секунди пре катастрофе...

А ромски дечаци на нову депонију неће моћи да иду. Кажу, предалеко им је. Ова сад им је тачно иза куће. За сада живе мирним животом, чува их један жути пас, који, за разлику од осталих *керова*, не разноси, него само шета по депонији, иде и маше репом, и добро оњуши пролазника који ту први пут наврати.

Иван има 15, док његов друг Драган, *Шваба* га зову, има 16 година. А трећи дечак је морао да се врати на "посао". Они ту раде од малих ногу. Типични Паневци – имају проблема са дисањем. *Шваба*

Бане „Гарави сокак“ ДОКЛЕ ГОД СМО ДЕЦА – ЈОШ УВЕК СМО ЛЈУДИ

Аутор: Мирјана Бачкоња

Бачванска породица Крстић почетком осамнаестог века населила се у данашњем Новом Саду. Три брата су створила читаво племе од 42 куће Крстића у низу, у насељу Клису надомак Темерина. Породица за коју се са правом каже да је старија од Новог Сада изродила је угледне људе: фудбалера, владику и Бранислава Банета Крстића – певача и оснивача Гаравог Соака. Земљорадња је свима била основно занимање, а земља их је научила самодисциплини и поштовању природе. Бане Крстић је, упркос љубави према музици, студирао на Пољопривредном факултету. Урбаном Новом Саду се приближио када је почео да тренира гимнастику и трчање у ДТВ „Партизан“. Основао је свој први бенд „Па шта“ 1980. године свирајући само Битлсе, а девет година касније, после сусрета са „Гаравим Соаком“ Мике Антића и оптиком света главног јунака Милета Дилеје, објавио први албум, те је бенду дао ново име – „Гарави сокак“. Урадио је оно што нико до тада није: обукао се у сељака, ставио гитару преко рамена и кренуо својим путем. Сламени шешир носио је мало накриво, бећарски, као његови преци, као што га носи и данас, после двадесет и четири године постојања бенда, дванаест албума, много хитова и више од хиљаду концерата широм Србије, региона и света.

По чему памтите детињство?

Моје детињство је, као и већина других, било испуњено игром и срећом. Играчке које смо користи-

Песма „Рузмарин“ је настала после приче Банетове мајке о њеној првој љубави...

ли, најчешће смо сами правили. Праћке, лукове и стреле, пецаљке, сличуге... Саставни део игре чиниле су и животиње, пси, коњи и птице.

Каква су данас сећања на времена када сте устајали раном зором да бисте радили на њиви?

Не могу рећи да смо то радили са одушевљењем, али такво је било време. Морало се. А кад се мора, није тешко. Цела фамилија је учествовала у радовима на њиви. Увече је, по правилу, следила добра награда у виду одласка на купање или у биоскоп.

Како памтите време када сте „скидали“ Битлсе и имали дугу косу?

Битлси су за мене били и остали највећи естетски доживљај. Због те музике сам основао бенд „Па шта“ и свирао их 7 година, све док нисам написао своје прве песме и променио име групе у Гарави Сокак.

Ваш стриц је духовно лице, Владика будимски Данило. По чему ћете памтити ваше разговоре са њим?

Стриц Данило је био врхунски светски интелектуалац, а притом духовник одан узвишеним идеалима. Био је у исто време духовит, темперамантан и благ. Такав сој људи се више не може срести у овој епохи. Наши су разговори били непосредни и за мене јако корисни. Његови савети су ми били и остали драгоцени.

Како видите Ваш однос са Звонком Богданом?

Звонко Богдан је краљ тамбурашког света, који је осуђен на кафански дим и заборав... Он је последњи „Мохиканац“ епохе у којој је настао и живи мост прошлости и будућности. Посвећени заљубљеник у равницу, израстао сам у себе. Ценимо се и повремено сарађујемо. Често га питам за неки савет и он ми га увек несебично да.

Препознатљиви сте по шеширу, колико их имате?

Не сакупљам их, имам неколико. Најчешће их поклоним после наступа неком из публике. Сламени шешир волим јер је то један старински природни реквизит за разне прилике у нашим крајевима. Користи се и за рад, и за свечане прилике, и за забаву.

Зашто Вас тамбурашка музика толико фасцинира?

Јер је аутентични израз нашег менталитета, по чему смо познати и признати широм света. Јер личи на нас и ми на њу више од било које друге музике.

Тамбураши „С краја света” прате Вас на вашим концертима и стални су гости на традиционалном концерту у Београду. Због чега и шта Вас веже за њих и за кафану “Крај света”?

Та чарда се после 50 година рада, нажалост, ових дана гаси. Биће срушена и претворена у ко зна шта. То је, иначе, место где време стоји, на ком можете на миру, у тишини и без струје, предахнути од урбаног хаоса.

Спот за песму „Ја плачем само када љуштим лук” снимили сте у Белегишу, на обали Дунава. По чему ћете памтити тај део Срема?

Мени је свака локација на Дунаву дивна, а ту плажу на којој смо снимали назвао сам Малдивима на Дунаву чим сам је видео.

Једном сте изјавили да песма која би Ваш досадашњи рад и живот могла најбоље да опише јесте „Ко те има тај те нема”. Због чега?

Зато што ту песму знају и радо слушају милиони људи широм света, који разумеју наш језик, без обзира на образовање, друштвени статус и било коју врсту припадности.

На наступима редовно певате „Ћиху ћиху ћихухуху”. Због чега?

Зато што је једна од најважнијих ствари сачувати дете у себи, јер докле год смо деца, још увек смо људи...

Ваша нова песма „Кад су ствари саме“ има поуку да никада не будемо сами и да нас увек неко воли или да ми некога волимо. Један део песме каже: „Кад су људи сами, престану да значе”, колико је то истина? Колико и зашто је љубав неопходна?

Љубав је стварно веома важна, јер кад не волите – то сте што сте, кад волите – бољи сте него што јесте...

Имате ли неку поруку за младе?

За срећу је потребна храброст!

Владимир Јелић

ВЕСТ ЈЕ НА ПРВОМ МЕСТУ

Здравље је најбитније. Нећеш моћи ничим да се бавиш ако здравље немаш. Ми се у медијима брзо потрошимо.

Аутор: Милан Ранковић

Чекам испред зграде у Абердаревој десет. Зима гризе и не пушта. Руке ми се заледиле. А март је. Зовем Владу да ме уведе на своје радно место. Први утисак: прав као стрела. Господски ход. Чисте и неговане руке. Фино уређена брада. Кратко ошишана црна коса. Са наочарима изгледа као интелектуалац. Дубок и милосвучан глас. У кончаном џемперу и белој кошуљи. У пола осам чита вести. Добронамеран поглед пун тоpline. Предусретљив и љубазан. Насмејан. Дошли смо у огромну просторију. Два мермерна стуба и неколико камера одмах привлаче пажњу. Седосмо за удобну црну, кожно гарнитуру. На прозору са кога пуца поглед на Београд стоје две саксије са цвећем.

Вождовачки радио

Новинску каријеру започео је на локалном вождовачком радију. Ту је могао први пут чути себе како звучи у етру. Деби на телевизији био је на ТВ Арт где је провео две ипо године. Тамо је научио позајмљивати глас за документарне програме. Монтажерка Арт-а и његова колегиница Виолета желела је да се он пријави за конкурс РТС-а. Натерала га је на то.

У тој просторији стално је неко пролазио. Ужурбано су људи ишли за неким својим послом. Нису реметили мој и Владин разговор.

Тражећи Београд

Та емисија снимана је 2009. у Америци. Како Влада каже, била је напорна за рад и продукцијски. Целокупна

екипа прешла је за двадесет дана преко десет хиљада километара колима. Суштина је била да се сазна да ли тамошњи становници знају како је њихов град добио име. Да се упореди живот америчких Београђана и наших Београђана. Процес снимања захтевао је физичку и психичку припремљеност.

Сви мисле да могу да се баве свим пословима

Саговорник сматра да се у комунистичком режиму могло боље бавити овом вокацијом. Данас систем није довољно добро устројен – тако сматра Владимир. По њему је новинарство пало на ниске гране због економског момента у коме се новинари налазе. Јер по његовом мишљењу сви могу да се баве свим пословима. Своју популарност би да стекну појавом на екрану. Овако он говори из угла водитеља. Да би био новинар, мораш да запнеш.

Директан фидбек

Одавно има налоге на неким друштвеним мрежама. Временом је смањио активност на њима. Схватио је да слике и фотографије које објављује могу бити злоупотребљене. Ипак, није лоше да се поседује неки профил на некој мрежи. Тако можемо добити директан фидбек о ономе што радимо. Било то погрешно или не.

Постоји идеја

Одмах после Тражећи Београд планирао је снимање још једне ауторске емисије. Овог пута о нашем човеку. Пола Мађар, а пола Србин. О човеку који је створио велику каријеру у Америци негде око ратова за осамостаљење Тексаса. Замисао није остварена услед недостатка новца.

Одевање

Водитељи се морају облачити формално да би били неутрални. Вест је на првом месту, како би људи добили информацију у правом тренутку. Стога се увек о томе

мора размишљати. Све то се коси са предубеђењима оних који мисле да ће постати популарни ако се појаве на ТВ-у и кажу било шта.

Научна фантастика и семантика

Од литературе воли семантику и научну фантастику. Умберта Ека. Поштује и воли бенд Смак. Рок му је омиљени жанр.

Породица није знала

Родитеље је у старту преварио. Нису знали када се први пут појавио на радију и на телевизији. Тиме их је изненадио. Има апсолутну подршку. То је за њега битно. Имати подршку ако не од породице, онда од вољеног бића, пријатеља. Увек нам се добро добрим враћа.

Шетња

Што се тиче физичке активности. Од скора је кренуо да вежба. За десетак година се запустео. Био је у дуванском диму. Када је то изгубило гушт, престао је и наставио даље. Воли шетњу. Увек је препоручује. Има и зашто, а има и где – каже стално насмејани Владимир.

Да се скућим како ваља

То му је највећа жеља у приватном животу јер живи као подстанар. На професионалном плану би хтео да увек ради нешто ново. То је стално и чинио.

Морамо успорити када говоримо

Ово је најчешћа замерка људи упућена не само њему, него и водитељима уопште. Данас се брзо говори и заборавља се да нас не гледају само брже генерације, већ и оне старије.

На растанку ми је поручио: «Здравље је најбитније. Нећеш моћи ничим да се бавиш ако здравље немаш. Ми се у медијима брзо потрошимо.» Све то алудирајући на снег који нас је задесио у марту.

Интервју са Александром Угљешићем

НОВИНАР СА КРИЛИМА

Неки људи траже своја занимања, док неке друге занимање пронађе само. Како је један аутомобилски новинар пилотску палицу заменио писаћом машином?

Аутор: Мирјана Бачкоња

Иако Александар Угљешић никада није сањао да ће бити новинар и имао неке сасвим друге идеје о свом професионалном опредељењу, испоставило се да се у двадесет година новинарске каријере позиционирао, како су бројне награде потврдиле, као један од реномираних новинара у фаху аутомобилског новинарства. Живот некад прича бајке, некад прича чудне приче, али некада довољно афинитета за информацију и довољно познавања техничке струке може да постане добра комбинација ако се укаже права прилика. Како је уопште дошло до прилике, да ли тако што ју је наш саговорник тражио или је она нашла њега, открили смо разговором.

неку улогу. Када ме је колега из Врелих гума звао да дођем код њих рекао је: „Е, па, види овако, ти се лепо уклапаш – знаш да возиш авион, аутомобил, брод, мотор, све што се креће...”, па сам се некако уклапао у концепт тог часописа који је био заправо магазин за аутомобилизам, мотоциклизам и наутику. Нека моја знања и животна искуства су ме спаковала у профил који је тада био потребан и очигледно је то био сплет срећних околности.

Мора ли човек да поседује дар или таленат да би био новинар?

Можда не толико таленат, али афинитет свакако. Треба да буде елоквентан, довољно експресиван да је способан да преприча своја осећања, поготово у аутомобилском новинарству, где је део посла причање о субјективним осећајима које новинар стекне о аутомобилу. Није довољно знати само добро возити аутомобил и знати како аутомобил ради, то је потребно препричати читаоцу, односно гледаоцу. Мора да постоји добра веза између онога што новинар прима у себе и исто тако да то пренесе на папир и телевизијски екран глеаоцу односно читаоцу.

У новинарствостедоспелибављењемфотографијом. Како се то догодило?

Игром случаја и сплетом околности зато што су моји пријатељи одлучили да оснују аутомобилистички часопис који се зове Вреле гуме и тада им је био потребан фотограф. Годинама пре тога сам се бавио професионалном фотографијом, те су ме прво звали у редакцију као фотографа. Међутим, поред оца који је био машинац имао сам кроз дотадашњи цео живот много контакта са аутомобилом, аутомобилизмом и техником и показало се да имам довољно техничког знања да разумем како аутомобили раде, а онда се испоставило и да сам имао пет из српског па да то знам и да пренесем на папир.

Кад већ нешто радиш,
ради то како треба и
буди најбољи што можеш у томе.

Шта је код вас била прекретница у животу да уместо посла у својој струци почнете да се бавите новинарством?

Нисам школовани новинар, школовао сам се за професионалног пилота, пре тога за дизајнера графике и уместо пилотске палице сам доспео до писаће машине сплетом политичких околности, односно чињеницом да је био рат у Србији 1991-1993. године и да посла у мојој струци није било, а од нечега се морало живети. Онда је стигао тај позив за место фотографа, тако да је рат који је задесио ову земљу дефинитивно била прекретница.

Зашто баш ауто-новинарство?

Да је неко друго новинарство, вероватно се не бих уклопио. И чињеница да сам имао афинитета према техници, механици и аутомобилима вероватно је имао

Шта је био ваш циљ на почетку каријере?

Мој животни циљ је – кад већ нешто радиш, ради то како треба и буди најбољи што можеш у томе. Када сам почео да се бавим аутомобилском фотографијом, мој циљ је и тада био да будем веома добар аутомобилски фотограф. Исто тако, када сам почео да пишем, циљ

ми је био да што пре престанем да будем почетник и да што пре постанем, нећу да кажем врхунски, али познати, признати, добар аутомобилски новинар, што су награде које сам добио и потврдиле, тако да сам свој циљ остварио: да будем добар у ономе што радим. Не медиокритет, не да се задовољим осредњошћу, него да будем најбољи.

Почели сте у штампаном медију, а сада сте и у телевизијском новинарству. Једном сте изјавили да се у томе најбоље проналазите. Зашто?

Почео сам у магазину, тј. у штампаном медију, али после око 6 година стао сам пред камеру у емисији Вреле гуме и 12 година био уредник и водитељ. Више афинитета имам према телевизијском новинарству јер ми више одговара кратка форма писања, а и на телевизији се много више него у новини користи слика, конкретно у причи о аутомобилима. Очигледно је да су то неки остаци мојих фотографских дана и љубави према фотографији јер волим да користим слику у изражавању, а телевизија даје ту могућност да новинар користи добру слику и добар текст као заједнички алат да гледаоцу преда неку информацију или исприча оно што жели.

Интервјуи су, како сте једном рекли, Ваша „страст“. Какав је био Ваш први интервју?

Мој први интервју, који је званично написан у писменој форми, био је са возачем Формуле 1 Дејмоном Хилом 1994. Године. Памтим га веома добро, штавише тада се случајно десило да сам могао да сликам Дејмона Хила са мојим тадашњим магазином Вреле гуме у рукама, што је заиста било врло лепо искоришћено, више у сврхе маркетинга, али он се тада борио за титулу прва-

ка света са Шумахером и био је врло тражен и популаран, тешко је било доћи до њега, заправо много теже него урадити интервју. После све иде лакше, али са тако траженим ликовима је најтеже добити термин и време, али када га добијеш, онда је твој. Трему сам имао други пут, звучи мало чудно. Радио сам за емисију интервју са Бојаном Крижајем, нашим чувеним југословенским скијашем. Он је био узор у мојим спортским скијашким амбицијама. Када сам га у неком тренутку коначно упознао и радио тај интервју, имао сам огромну трему, не знам ни дан данас да објасним због чега, али сви су видели да се нешто са мном чудно дешава.

Шта Вам смета у професији?

То што не постоји независно новинарство, а нема независног новинарства јер нема економске независности. И безмало сваки текст који се код нас напише је донекле условљен неким економским релацијама. Ако нешто лоше напишеш о аутомобилу, онда ти тај произвођач никада неће платити рекламу, од чега код нас медији ипак живе, од рекламе, а не од тиража. Не видим како, ни када би се то могло променити.

Када ће медији бити слободни?

Вероватно никада. Ниједан медиј у свету није потпуно слободан. Свуда је условљен политичко-економским стегама, мање или више видљивим. Што је јачи медиј, он је заправо подложнији утицају политике и економске ситуације. Свуда се новинарство своди на балансирање између праве истине која одговара власнику медија или некој политичкој партији која стоји иза тог медија. Независно новинарство је веома ретко и никада неће постати потпуно независно.

РОДНА КУЋА ОЦА СРПСКЕ ШТАМПЕ

“У овој кући рођен је отац српске штампе и писац Сретењског устава – Димитрије Давидовић 1789-1838. новинар, дипломата и државник. Године 1813. покренуо је први српски дневник Новине Сербске” речи су исписане на плочи родне куће оријенталног новинара и европског политичара у центру Земунa. И то је све што је остало.

Аутор: Мирјана Бачкоња

Луди пролазе, застају, чекају превоз до својих домова. Улазе и излазе носећи кифле, хлеб, неки остају и једу бурек и јогурт у излогу. Плочу готово нико не примећује. А и зашто би, једино што ова трошна, више од 250 година стара кућа нуди јесте пекара Кеопс смештена у приземљу. Знају ли ти људи колико је кућа стара, знају ли да је у њој пре више од два века рођен отац српске штампе, писац устава због чијег стварања и постојања они славе Дан државности? А кућа је стара и оронула. Делује као да ће сваког часа да се сруши.

Тешка је и далека прошлост Земунa. 1789. година за овај малени град није значила само долазак Аустроугара, већ и рађање човека који ће променити историју Срба. Рођен је управо у овој кући где се налази пекара, на углу Главне и Каналске улице. Фасада је дотрајала, а ни не чуди јер није обнављана од када је саграђена. Запослени у пекари кажу да постоји велика опасност од урушавања. Можда је најбоље да напусте кућу и препусте је у руке УНС-у који се већ годинама грчевито бори да заштити родни дом Димитрија Давидовића, и у њему створи музеј српске штампе и новинарства. Иако је званично под заштитом, у регистру Завода за заштиту споменика

културе града Београда, као културно добро од великог националног значаја, кућа пропада. Године јој бришу дугу и занимљиву историју.

На спрату неко живи. Про зори су стари али имају модерне завесе. Унутра је немогуће ући. Нико се не одазива. Кутије од клима висе свуда по зиду. На улици људи и даље журе, улазе у пекару и излазе из ње. Сирене аутобуса и аутомобила непрестано се чују, људи причају и гужва је. А пре више од 200 година тим, тада земљаним улицама шетао је Димитрије.

Удружење новинара Србије покушало је све. Али сами су немоћни. Далеко је та светла будућност рестаурације оронуте куће и отварање музеја српског великана. Новинари ће можда пре дочекати да објаве вест о отварању књижаре и интернет кафеа у којем би била смештена дигитализована архива српских новина, па би тако сваки млади грађанин могао да сазна шта је то било стваралаштво и какве су биле вредности које је гајио Димитрије Давидовић. Али по свему судећи и то је далеко. Кућа тужно стоји и чека промене. Чека да јој неко удахне онај стари живот од средине 18. века.

Коме се и обратити? Коме рећи да пропада оно мало сећања на творца штампе, да је потребна нова фасада његове родне куће, барем окрњени малтер да прекрије? Власти ћуте. Људи ћуте. Новинари се боре. Можда желе да обришу укаљане образе тадашњих новинара Новина Сербских које ни вест о смрти свог оснивача и уредника нису објавиле?

Умро је сам и заборављен. Баш као што је и његов родни дом заборављен. Кућа ће и даље да подсећа на стари Земун, иста, нетакнута и непромењена. Тако је вероватно и боље.

Репортажа о четири пацијената и једној чекаоници

БОЛНИЧКИ КОРЗО

Десно од великог сата је ходник изнад којег пише „Специјалистичке и субспецијалистичке амбулантне службе са оториноларингологију и цервикофацијалну хирургију“. Тај натпис намерно, са уживањем, плаши Чекаче, који с времена на време баце поглед на натпис, намрште се и помисле „неће ваљда овај мој/ова моја тамо.“

Аутор: Слободан Маричић

Ноћ је, небо је наранџасто, а баре и блато ионако суморну околину чине још суморнијом у тренутку када кола хитне помоћи нагло коче испред улаза у, ове ноћи дежурну, Земунску болницу. На све већ оуглали лекар, уз помоћ возача, износи бледог човека из прашњаве утробе машине и ставља га на, са две флеке украшени, кревет са точкићима. Сестре пацијента увозе у болницу поред шалтера иза којег Мица Убица са телефонском слушалицом на увету и турпијом у руци не диже поглед. Напољу оуглали лекар дланом брише чело и скида рукавице, а возач се враћа за волан и уредно ставља руке на „десет до два“. Кревет пролази поред чекаонице и улази у собу за хитан пријем. Зидови су жути, плафон бео. У ћошку је велика флека од влаге. Десетак кревета са изгужваном постељином и застарелим машинама поред себе, уредно чека Следећег. Са малог транзистора у ћошку просторије се чује „усне вреле као жар, да ли је то с неба дар...“ Бели мантили обигравају по соби и играју по тактовима ситне жене са великом шналом. Бледолики је паркиран на његово место и одмах му је прикачена инфузија. Његова жена, која је дошла пешке јер није било места у хитној, се бојажљиво ушуњала у салу.

„Шта му се десило?“ упита ситна докторка командант.

„Било му је мука, повратио је пар пута, жалио се на бол у стомаку и онда се само одједном онесвестио“ рече жена. „Једва смо га пробудили.“

„Да ли је у току дана имао крв у столицу?“

„Не, не.“

„Да ли вас боли ово?“ упита Командант Бледоликог, састави руке као Мич Бјукенон у акцији и притисну стомак на месту где се налази желудац, након чега је пацијент климнуо главом. Исти покрет понавља на неколико места.

„Можете да изађете“, окрену се ка његовој жени. „Све је под контролом“.

Опет је наместила руке као Мич само што овај пут пипа предео где се спајају стомак и десна нога

„Десна је ту“, промрмља себи у браду и пређе на леву ногу. „Леве нема. Не, не, не, немој то да ми радиш. Не могу да напипам леву!“

Десетак белих мантила је стало у месту и окренуло погледе ка њој. Тишина.

Двадесет капљица

Испред, у чекаоници, четворо људи се наизменично мења у седећем и стајаћем положају. Жена хода напред-назад са рукама на леђима. Откуцаји великог сата на једном крају чекаонице, дају јој ритам. Са леве стране сата налазе се два лифта, један мали, обичан, само за људе и један већи, предвиђен и за стлове са пацијентима. Десно је ходник изнад којег пише „Специјалистичке и субспецијалистичке амбулантне

службе са оториноларингологију и цервикофацијалну хирургију“. Тај натпис намерно, са уживањем, плаши Чекаче, који с времена на време баце поглед на натпис, намрште се и помисле „неће ваљда овај мој/ова моја тамо.“ На супротном крају су банкомат и беспотребни аутомат за кафу. Фантастичној четворци ове ноћи неће бити потребан никакав напитање да би остали будни.

Жена бледоликог пацијента мирно седи са главом у рукама. На себи има другачки црни капут са жутим дугмадима и на десној ноzi мало поцепане фармерке. На столицу поред ње је гомила папира, налази њеног мужа са претходних посета лекару. Испред ње, у колицима, седи дечко од двадесетак година са хируршком маском преко лица и једном обрвом. Поред колица стоји његова млађа сестра, а њихова мајка шета по корзоу од врата собе за хитан пријем, где сваки пут, иако њен син није тамо, начуљи уши не би ли чула шта се дешава, до страшног натписа на другом крају. Половина тог корзоа украшена је сасушеним капљицама крви, које извиру испод врата хитног пријема и крећу се ка излазним вратима. Једина ствар која је остала од неког несретника, тих двадесет капљица, помислиће какав песимиста. Или му је само кренула крв из носа, када је пуштен кући са хитног пријема? Ти одлучи, поштени читаоче, нек' од твог расположења зависи.

„Одгурај ме мало напред да подигнем ноге на ову столицу“, са болним уздахом рече брат млађој сестри и она брже боље учини то. Тешка срца је подигао ноге и потпуно се оклембесио у колицима.

Мајка седа поред његових ногу, насупрот супруге која подиже главу са руку. Гледа их и саосећа се, онако како само мајка са мајком може.

„Како му је?“

„Ма већ седам дана не можемо да му скинемо температуру. Не знам шта да радим, све смо покушали. На крају смо морали да дођемо овде. Прегледали су га пре сат и по. Ево, још чекамо. Ваљда није ништа хитно, чим чекамо толико“.

„Попа!“ викну Оклембешени из колица. „Попа!“

Његово кукање попут Рахеле Ферари у „Тесној кожи“ је извукло осмех са краја усана до тада снажне жене од преко пута.

„Попа! Сутра ћу, кад дођем кући, лепо да се наједем последњи пут, па да пишем тестамент“, рече мучним гласом и поново се оклембеси.

Врата собе за хитан пријем су се у том тренутку отворила и из њих је изашла сестра са конституцијом дизачице тегова.

„Рајн?“

„Да, ја сам. Је л' с њим све у реду?“

Анеуризма

је локализовано ширење крвних судова које је настало као последица болести или слабљења зида вене или [артерије](#). Анеуризме се најчешће јављају у артеријама које се налазе у основи [мозга](#) и у [аорти](#) (главна артерија која одводи крв из [срца](#)). Како величина анеуризме расте, повећава се ризик од пуцања, што може довести до обилног крварења и [смрти](#).

Извор: Википедија

Злато и Холивуд

„Добро је, немојте да бринете. Докторка је помислила да му је пукао чир, али ту опцију смо искључили. Помислила је да му је пукла анеуризма (види оквир), тако да је на пар секунди његово стање изгледало много озбиљније него што јесте. Знојио се све време и да није имао прикачену инфузију, вероватно би се опет десило то што се десило. Добро је што сте дошли. Претпостављамо да је имао епилептични напад али ништа не може да се утврди без детаљних анализа“ рече сестра.

„Значи он је сада добро?“

„Јесте, јесте, ено га, смеје се. Као нов је. Сачекаћемо још мало да видимо како ће бити па може да иде кући.“

„У мамицу му његову, смеје се са сестрама“.

У том тренутку велика сцена Земунске болнице је на репертоару добила још две животне представе. Црвенокоса сестра гура кревет на ком се налази главни лик, деда, још блеђи него што је Бледолики био, праћен са три споредне улоге, уплаканом унуком, њеним старијим братом и њиховим оцем. Иза старца су се затворила врата. Породица седе лево од двадесет капљица. Загрлили су се, девојка је јаче заплакала и сви су одмах скренули поглед, непријатно им је. Након њих на сцену улази читава једна шесточлана ромска породица. Иза бабе која у колицима све време јауче (али (још) не зове попа) што због страха, што због бола, иде ћерка са великим ланцем око врата, златном наруквцом и три златна прстена којима прави усеке у мајчиним рукама колико је јако стегла, док унук са адидас тренерком са две пруге и кожном јакном иде поред њих. Три преостала члана у тишини једе своје шиш-ћевапе у позадини и дижу по-

глед једино кад необично нафракана сестра протутња поред њих.

Велики сат је откуцао четири. Један поспани лекар у мајици са великом изрезом и „џемпером“ испод, у бучним клонпама иде ка апарату за кафу, не би ли капци доби-ли мало на снази и прегурали ноћ.

Мршава сестра излеће из лифта и први пут за читаву ноћ подсети на холивудске серије у којима болничко особље стално негде жури. Претрчала је просторију до врата на којима пише „Тоалет за запослене“, утрчала унутра и распршила све холивудске илузије.

Врата собе за хитан пријем су се опет отворила и поглед свих Чекача се усмерио ка њима. Изашао је кревет са пре пар минута уведеним дедом и сестром Дизачицом Тегова.

„Водимо га у болницу Свети Сава, ми овде ништа не можемо да учинимо“, рече породици и настави полако ка колима хитне помоћи.

Породица је панично покупила јакне и кренула за њима.

„Кога одведу у Светог Саву, углавном изведу са ногама напред“, тихо рече жена новој пријатељици стеченој у чекаоници.

Цигара

Напољу, из наранџастог неба, падају беле пахуље и ништа више није тако суморно. Осим лица оних који су унутра. Врата су се опет отворила.

„Милановић?“

„Ми смо“, са олакшањем на лицу скочи мајка Оклембешеног.

„Ваш син има грип и блажу упалу плућа. Морамо га послати на инфективно, ми овде ништа не можемо да учинимо.“

„Добро, добро. Хвала.“

Из собе у пратњи докторке излази Бледолики.

„Његово стање је сада стабилно“, обрати се докторка његовој жени. „Међутим, морате ићи на даља испитивања, замислите шта би се десило да је био сам код куће.“

„Били смо већ, рекли су да није ништа. Није се ово први пут десило.“

„Не знам, морате ово изгурати до краја“, рече Командант и врати се у свој штаб.

Жена са олакшањем на лицу обуче капут, покупи ствари, ухвати мужа под руку, и крену ка излазу.

„Како си? Је л' те боли нешто?“

„Нешто сам уморан, иначе сам добро. Него, 'си ми понела цигаре?“

НАЈЛЕПШИ И НАЈТУЖНИЈИ ПРЕДЕО НА СВЕТУ

Аутор и фото: Сандра Планојевић

Непрестано тежимо брисању граница, путоштвама по свету, освајању далеких предела. Упркос свим тим походима, постоје места којима се изнова враћамо. Некад су одређена лепим тренуцима које смо у њима провели, драгим људима који у њима живе, или им припадамо по рођењу. Предео о коме ћу писати

оно чему су ме учили. Средина у мом расуђивању ствари налази се у Босни, ратној и најрањивијој, Источном Сарајеву које се простира на путу Вишеград-Рогатица, током реке Дрине.

Мама је родом из Вишеграда, те *чаршије на води*, татини сви и даље живе у Рогатици. Услед препирке чији град има више лепоте, а који више живота (срамно

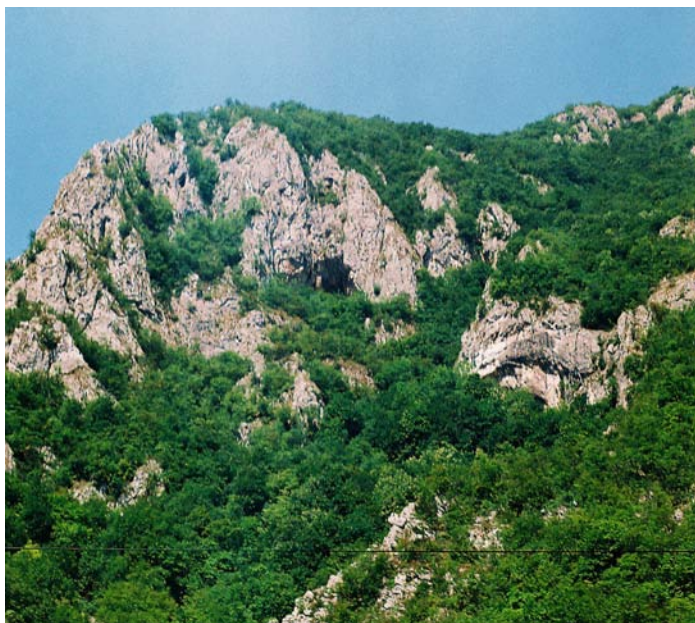
није предео у ком сам рођена, нити предео у ком сам провела детињство. Ипак, сматрам да одатле потичем целим својим бићем, карактерним цртама, мислима и осећањима. Ту су зачете све моје моралне вредности, особине и навике, начин гледања на свет, све оно што јесам и што ћу бити, центар ком сам увек тежила, све

признајем да га све мање у оба места има), ја сам одлучила да будем између. Тако сам, путујући и провирујући кроз силне, незаобилазне тунеле пронашла своје *најдивније место од давнина*, најлепши и најтужнији предео на свету.

Све почиње од ћуприје Мехмед паше Соколовића и погледа ком се Лотика из своје собе дивила. Прва окосница на овом путу је тај мост, који представља симбол супротности људске судбине, пролазне у односу на вечну грађевину. Затим се у низу ређају брдашца. Прво је *Бикавац брдо града Вишеграда*, како му је Сафет Исовић певао, а на ком је мама крштена, а потом брдо где је био каменолом и округла кугла легендарног бошњачког хероја Алије Ђерзелеза, илити српског Марка Краљевића. Све ствари имају два имена, што је клетва овог предела. Ту, где протиче река Дрина, а мој Зенит прави најлепше фотографије, човек се не може начудити колико лепоте његове очи могу на једном месту сагледати. Увек се сетим оне Лоркине *Зелено, волим те, зелено*. Певам пределу који преко дана има нечег наивно театралног што привлачи, док је ноћу као из бајке и са блиставо осветљеним врховима брда се спушта ка језеру, као жена кад се нагиње ка љубавнику, у бесконачност. Звезде су ту сваки пут када наиђем, оне још нису побегле, као што људи бесповратно одлазе. Модра и брза река Дрина, нагледана људског добра и највећег зла које се на овим просторима догађало, некада је носила име *Дринос*, а у народу *Зеленика* због боје воде. Као и човек кад је млад, у пролеће је снаж-

на и брза, а у јесен тече мирно кроз кањоне и клисуре. Вијугајући и смењујући се, криву Дрину, као ни митску судбину човека, нема ко да исправи. Узводно левом обалом реке долази се до Међеђе. Онамо, преко воде, виде се плутајуће дрвене кућице. Често се у њима скупи преостала раја. Мултиетничко друштво које пије *Кустиричину кафу са консензусом*. Већ у тим разговорима и међуљудским односима може се видети разлика две српске републике. Оне у којој живим и оне коју сматрам својом домовином. Туда воде сви леви путеви. За Рогатицу, Сарајево или Јахорину, када се пође на скијање. А преко Фоче, пут је повезан и са Јадраном где га, на путу за морски Херцег Нови, пресеће Дучићево Требиње. Сва моја срећа света је ту. Али и несрећа, кад преживиш и знаш ма и делић онога што се на тим друмовима недавно одвијало и схватиш колико си, упркос све те лепоте пејзажа, сетан у исто време. Тај контраст је у Босни укореењен, па се човек навикне на тугу. Као што свако има своју сенку, тако и свако добро прати сенка зла. Туда је лепо Ђиро, возећи, спајао људе свих националности. А после, када су их раздвојили, ту су снимана *Лела села* која су, заједно са кањоном, *лепо* горела. Прављена су по истинитој причи која се збила на неком од пропланака на путу ка Рогатици, у Бродар тунелу, на коме сад стоји натпис: *Ој, тунелу твојега ти мрака, што не лијечи ране од јунака*. И сви они односи који су целог живота грађени међу суседима, изгорели су са тим селима. Овај *Зелени пут* има најкрвавијих дана од Првог светског рата до краја рата у Босни. То грађане унутар исте државне границе дели на много јаче границе међу људима. Новим асфалтним путем према Устипрачи пут се рачва лево према Горажду и Фочи, а десно према српској Рогатици и Сокоцу. Муслимани и Срби ретко мешају ове правце.

Скрећући десно, на крају ме пут увек некако нанесе на Рогатицу. Тамо где су ми породица и пријатељи одмарам душу и најлакше се дружим са људима. Сва-

ки пут откријем и понесем нови део себе. У повратку ме увек нешто пресеца, као што је црна пруга у роману *На Дрини ћуприја* Соколовићу с времена на време пресецала груди на две половине. Удаљавајући се од њега, увек се јавља безразложна несигурност, уплахирана мисао, као да се мој корен одваја од земље и све постаје непознато, и људи и предели. Ахмет Шабо, јунак Селимовићевог романа *Тврђава*, враћајући се са мучног пута под родно небо завичаја, у ову земљу, шапуће јој: *Без тебе је моја душа губава, без тебе моје срце вапи, изгубљено, без тебе је моја мисао осакаћена, без крила*. Тако мене ово место походи и у сновима, па увек тражим разлог да му се ускоро вратим.

РЕПОРТЕР У КОВАЧИЦИ

Аутор и фото: Мирјана Бачкоња

Дабисте провезили замишљени викенд, неморате прелазити границе Србије. Од урбане вреве можете се одморити у јужнобанатском округу Војводине, у општини Ковачица. Најпознатија је по наивној уметности и градитељу виолина, али и славном научнику Михајлу Пупину. Осим уметности не смеју се заобићи ни словачки традиционални, кулинарски специјалитети.

Све савременија технологија заменила је старе занате, међутим оно што је Ковачица очувала јесу свакако људи који и дан данас своје прсте користе као машине за све што стварају. Бројни су атељеи у самом центру Ковачице, а највећа колекција сликара наиваца крије се у Галерији наивне уметности. Бројне су слике које красе зидове галерије а на којима је представљена је сеоска реалност, али у поетском духу. Наивци сликају чаробне призоре из свог детињства и младости, своју околину, ондашње људе за време рада и одмора у разним сеоским приликама, које се везују за навике и обичаје, дубоко уроњене у традиционалан народни фолклор.

Посебно место међу тим сликама заузимају дела Зузане Халупове, чија су се дела нашла и на разгледницама Уницефа, и тако обишла цео свет.

Још један од уметника садашњице, који Ковачицу представља широм света јесте Јан Немчек – градитељ виолина. Његова прича о изградњи само једне виолине заиста је чудесна. Она почиње избором најквалитетнијег дрвета, а ту за Јана границе не постоје. Оног тренутка када пронађе дрво које „свира само за себе“, изградња инструмента може да поч-

ГАЛЕРИЈА НАИВНЕ УМЕТНОСТИ

Широм света Ковачица је позната управо по наивном сликарству. Галерија наивне уметности основана је 1955. године и уједно била је то прва сеоска галерија на подручју целе бивше Југославије. Међу најпознатијим сликарима издвајају се Зузана Халупова, познатија као Мама Зузана чије су слике биле препознатљиве по једном истом лику – малој девојчици, у словачкој народној ношњи роза боје, која је представљала њену замишљену ћерку Катку коју Зузана никада није имала. Са друге стране, на скроз другачији начин, своју уметност приказивао је Мартин Јонаж. Превасходно је сликао пољопривреднике, са изразито великим рукама и ногама, а малим главама. Тим сликама је хтео да укаже колико је рад једног пољопривредника тежак и заснован на физичкој снази. У овој галерији налази се 28 његових оригиналних слика.

не. У својој малој радионици, уз звуке класичне музике која му даје концентрацију и инспирацију, његови прсти стварају уметност.

Осим уметника, Ковачица је позната и по светски признатом научнику који потиче из њених крајева, села Идвора – Михајлу Пупину. Његова родна кућа преуређена је у етно-поставку, и увек отворена за све посетиоце. Ту су и народни дом и музеј који вас својом причом и поставком могу вратити неколико деценија у назад, а који су заоставштина овог изумитеља.

Све ово представља део прошлости која и даље траје, али Ковачица је окренута и будућности чију причу тренутно пише Пословно-рекреативни центар Релах. Налази се на самом улазу у Ковачицу, и има пространи паркинг који дели овај центар на два дела. У једном се налазе луксузно опремљени бунгалови који поседују 48 апартмана, а са друге стране базен на отвореном, тениски терен који је у приватном власништву, и објекат у којем су смештени ресторан, конгресне сале али и центри за рекреацију и опуштање.

МИХАЈЛО ПУПИН

Човек који је до краја свог живота стекао 18 докторских диплома, имао 34 своја проналаска, углавном из области телеграфије и телефоније, добитник Пулицерове награде за своју аутобиографију „Са пашњака до научењака“, рођен је баш у општини Ковачица, у селу Идвор 1854. године. Поред тога што је био научник, и што нам је омогућио пренос гласа на неограничене даљине, Пупин је био дипломата и политичар, али оно што је најважније велики родољуб. После III светског рата помагао је Србе и ишколовао 20 хиљада ратне сирочади, а до краја свог живота сво богатство поконио је српском Црвеном крсту. Славу је стекао тек у Сједињеним Америчким државама, где је и био професор на Колумбија универзитету скоро 30 година. Своје родно место није никада заборавио, а оно је захваљујући њему добило струју, воду и читаоницу. Умро је 1935. године у Њујорку.

БАНАТСКИ САЛАШ

Ово традиционално место налази се у Идвору, селу које је познато по узгоју гусака и продаји њихових перја широм света, на свега 16,5 километара од центра Ковачице, а у својој понуди осим ресторана нуди и смештај, у собама које су сређене у етно стилу, по цени од 4000 динара за двокреветну собу, ноћење са доручком. У њиховом ресторану, уз звуке тамбурице, можете пробати домаће специјалитете, а уколико се тамо нађете баш 2. августа, можете посетити локалну бостанијаду.

ГРАДИТЕЉИ УМЕТНОСТИ

Породица Јемчек, поред израде виолина, бави се и резбарењем и украшавањем јаја и необичних сувенира, али и техником декупажа. То је породица која је цео свој живот улагала у стварање уметности и очување традиције, а да бисте приуштили једну Јанову виолину, која се ствара читаву годину, потребно је да издвојите око две хиљаде евра. Међутим, када зађете у царство мале радионице, и са пуном пажњом послушате мајстора за виолине, увидеће те са колико љубави и стрпљења је настала свака од њих, а онда ће вам ова цена изгледати сасвим разумно.

ЕВАНГЕЛИСТИЧКА ЦРКВА

Једна од највећих, и јединих евангелистичких цркава које имају украшене зидове, налази се у центру Ковачице, и саграђена је 1828. године, само 26 година након што су се Словаци доселили. Оно што је посебно карактеристично за ову цркву јесте да је она једна од три у Србији која поседује оргуље, а ако пожелите можете пробати и да их свирате. Веома битно јесте и то, да олтар цркве чини слика на зиду и то једина коју је Константин Данило насликао у неправославној цркви.

БУНАР У ПАДИНИ

Једини очувани бунар, од свега једанаест колико их је у Падини било, копан је 1910. и 1911. године, и дубок је 36 метара. Рестауриран је 2008. године, као туристичко место, али никада није у потпуности заживело.

ДЕБЕЉАЧКА ЈЕЗЕРА

Ово место чине 5 језера, од којих су три активна, и користе се искључиво за спортски риболов, по принципу „упецаш-измериш-пустиш“. Пецају се две врсте рибе, шаран и амури постоји десет места за пецање, а по двоје је дозвољено на једну платформу. У ресторану, који се налази у центру ових 5 језера, спрема се искључиво домаћа кухиња, и то специјалитети од речне рибе и мађарски гулаш од меса. Уколико желите да преноћите у једном од 2 бунгалова, која имају по две собе, потребно је да издвојите свега 1500 динара по особи. Језера раде у периоду од 1. марта до 1. децембра, а сви викенди су већ унапред резервисани за риболовачка друштва.

Није секта, него НВО

ВИЗИЈА НАМ ЈЕ ДА БУДЕМО МОСТ ИЗМЕЂУ ЦРКАВА

International Christian Fellowship – веронаука на енглеском језику

Аутор и фото: Тијана Станић

Дом Џона и Анђеле Филд је простран стан испуњен светлом са погледом на Храм Светог Саве. Угостили су ме тог преподнева уз чувени енглески чај и колачиће и били су врло заинтересовани да ми причају о Међународном хришћанском удружењу (International Christian Fellowship). ICF је основан 2008. године у Београду. Иако Џон и Анђела нису оснивачи, кажу да су уз ICF малтене од почетка. Џон је независни консултант за цивилно инжењерство и транспорт грађевинских конструкција, док је Анђела пензионисана лекарка опште медицине. У Србију су први пут дошли 2003. године.

„Радио сам на пројекту премештања моста у Новом Саду те 2003. године“, каже Џон Филд. „Затим сам поново дошао поводом другог пројекта 2007. године и остао у Србији шест месеци.“ Џонови пословни пројекти које је, између осталог, финансирала и Европска Унија, водили су их широм Балкана: у Сарајево, Републику Српску, Црну Гору. А онда је посао изненада престао. „У августу 2010. године моји пројекти су прекинути. Ни дан данас нисам сазнао разлог. Међутим, Анђела и ја смо решили да останемо у Београду до фебруара, пошто смо имали уговор за стан до тада. Обоје смо осећали да Бог из неког разлога жели да останемо у Србији.“

ICF је 2010. године регистрован као непрофитна невладин организација из Србије. То је српска организација, регистрована по српским законима и као свака организација има свог председника (ту функцију врши Анђела) и одбор. Шта је заправо ICF?

„Међународно хришћанско удружење је црква у којој се скупљају сви они који желе да обожавају Бога на енглеском језику. Основана је према Светом писму (Библији). Служба се састоји од молитве, певања песама о Богу на енглеском језику и имамо Свету причест једном месечно.“, каже Анђела Филд. „Иако постоји Англиканска црква у Београду, наша основна идеја је била да оснујемо цркву на енглеском језику која је мање формална (Англиканска црква је врло литургијска) и коју ће посећивати припадници различитих националности који желе службу на енглеском језику.“

ICF посећују припадници 16 различитих националности: међу њима има Холанђана, Индонезана, Срба, Македонаца, Американаца, Француза, чак и један Јапанац, као и многи други. Међутим, не би се могло рећи да су људи који посећују службе у ICF-у њени чланови. „Ми не тражимо да се људи који долазе у ICF одрекну својих матичних цркава, па код нас долазе, рецимо, православни верници који осим ICF-а одлазе и на службе у своју матичну цркву. Такође, ICF није никаква секта, нити огранак било које друге Цркве. Ми смо прича за себе. Не врбујемо нове чланове, чак код нас долазе и људи који се изјашњавају као атеисти, а желе да пронађу веру у Бога унутар себе.“, тврди Џон. „Живимо у времену израженог индивидуализма и материјализма. Ми у

ICF-у само желимо да људима пружимо осећај заједништва. Зато организујемо заједничке ручкове једном или два пута месечно за људе који долазе код нас. Данас су се многи верници удаљили од својих матичних цркава јер су цркве загубиле своју основну функцију а то је обожавање Бога. У Енглеској имамо изреку за то – избацити бебу заједно са водом (из корита). Такође, цркве су постале материјалистички настројене па видимо свакодневно примере корупције и богаћења црквених лица на рачун цркве.“, изричит је Џон. Питала сам их како се финансирају, добијају ли неке донације од разних фондова. Анђела ми је са смешком рекла да су им једини извор прихода новац који остављају људи који долазе у ICF. Током недељне службе, плетена корпица кружи међу људима и свако остави колико жели и уколико жели или може, према могућностима. Такође, постоји жиро рачун на који може да се уплати новац па многи људи директно тамо уплаћују суме. Службе се одржавају сваке недеље у 10 ујутро у Кристал хотелу. „Три и по године смо били у хотелу Зира.“, прича Анђела. „Међутим, хтели су да нам помере термин у 8 ујутро због многобројних свадби које су имали, што им је било исплативије, а нама је то било много рано. Од тад смо на овој адреси.“ Рекламирају само Божићну и Ускршњу службу путем часописа *Белгрејд Инсајт* и шаљу поруке амбасадама које би могле бити заинтересоване за та два празника. Ипак, најбоља реклама им је „од уста до уста“. Организују и многобројне хуманитарне акције и одржавају недељну школу Библије за децу од 3 до 13 година, током трајања службе.

Филдови су живели у многим земљама света. Обишли су Африку, арапски свет, живели су у Буркини Фасо док је била једна од најсиромашнијих земаља света. У Београду се осећају као код куће. Питала сам их јесу ли се сусретали са неким врстама предрасуда или подозрењем у српском друштву.

„Српско друштво је врло отворено и нисмо досад имали никаквих препрека у свом раду. Чак нам свакодневно долазе људи српске националности да виде ко смо и шта радимо. Најчешће чују за нас преко својих пријатеља и буду пријатно изненађење кад виде да је наша једина мисија обожавање Бога. Анђела и ја живимо у Србији, имамо пријатеље Србе и желимо да будемо део овог друштва. Нама није циљ да ICF буде изолован и намењен само странцима и говорницима енглеског језика, већ желимо да интегрисемо и Србе у ICF“, прича Џон. „Нас двоје и људи у ICF-у се свакодневно молимо за Србију. Знамо кроз шта је све Србија прошла и каква је, нажалост, њена слика у свету. Упркос општој моралној кризи у друштву, ви сте веома духован народ и желимо да Србија буде опет позната и препознатљива у свету по својој хришћанској духовности.“, закључује Џон Филд.

Излазим из њиховог стана са мишљу да је можда кључ свих проблема у томе да треба окупити различите националности и етничке групе око исте идеје, било да је она световна или духовна.

Фотографија у медијима: медиј подложен неетичном коришћењу

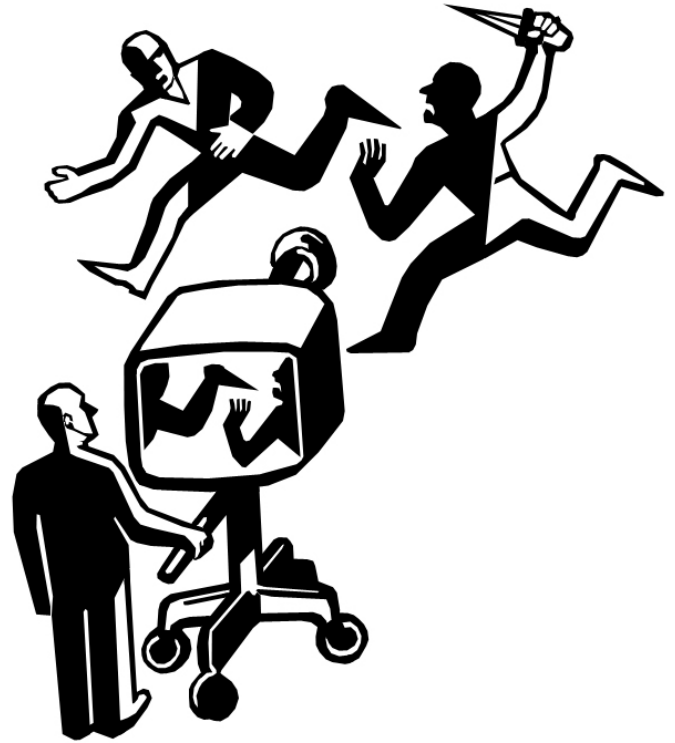
ЧИТАЊЕ ШАРЕНИХ ПОРУКА

Медији у Србији на различите начине манипулишу или потпуно занемарују значај фотографије и тиме пласирају неистините или непотпуне поруке чиме доприносе одржању кризе вредности

Аутор: Мина Димитровски

Фотграфија убијеног малолетног Ервина Биличког осванула је на насловној страни дневног листа Блиц 21. марта. Поменути фотографија изазвала је различите реакције јавности због узнемиравајућег садржаја. На фотографији се види брутално претучен младић који је преминуо под сумњивим и лоше разјашњеним околностима. Поставља се питање мотива објављивања овакве фотографије баш на насловној страници. Шта она доказује? Да ли је реч искључиво о жељи медија да представи јасност и истину или сензационализам који би повећао тираж медија који се свакодневно носе са финансијским тешкоћама? Уредник хронике Блица Менсур Шачић нагласило је у коментару објављеном истог дана на интернет порталу Блица разлоге за публиковање поменути фотографије. „На жесток покушај манипулације здравим разумом морало се одговорити жестоким аргументом. А у случају Ервина Биличког, момчића који је у глуво доба ноћи на смрт пребијен, најјачи доказ, суров али делотворан, била је фотографија којом је редакција располагала. Новинари рано науче да новински текст није доказ, али да новинска фотографија јесте.“ Поменуто је да је објављивање ове фотографије био тежак испит новинарске етике. „Да ли је на испиту била и професионална етика, из које новинари и уредници Блица сваког дана полагају испит? Наравно да јесте! Била је на једном од најтежих испита. Професионална етика нам је драга, али дража нам је истина.“ Истрага о смрти младића је и даље у току.

У домаћим медијима постоји разноврсност фотографија и њиховог квалитета. У односу на ранији период порастао је квалитет због већих продукцијских могућности. „Све зависи од врсте новина. Појавом лиценцих новина у модној сфери, новинама за жене преузет је начин рада и дизајнерског решења који је подигао стандард фотографије и пласирање исте“, истакла је уредница фотографије Јавног сервиса Горанка Матић. Она наглашава да је током деведесетих година квалитет штампе био лош и да је фотографија била сведена, али и да је приватизацијом медија после демократских промена дошло до учесталијих грешака када је реч о фотографији.

„Деведесете године, поготову у првој половини, имале су лошу штампу, само су насловне стране биле у боји, тако да су морале бити упечатљиве или провокативне. Некада је било грешака, али занемарљиво у односу на период после 2000. године када приватизацијом медија и због недовољне свести о санкционисању неприличних фотографија долази до честих грешака.“

Визуелна култура у Србији данас је на ниском нивоу. Публика домаћих медија занемарује сликовне поруке, не тумачи их и није добар критичар таквих садржаја. Медијима који се налазе у тешкој финансијској ситуацији и прибегавају сензационалиним визуелним садржајима ради прикупљања већег профита, ова ситуација иде у прилог. Такође, они подлежу разним притисцима који допиру из разних извора – државе, финансијских велпоседника или власника медија због материјалног фактора. Ниски захтеви аудиторјума олакшавају посао уредницима фотографије, али и отварају могућности за лако манипулисање јавним мњењем. „Фотографија је најбоље и најзаступљеније манипулативно средство у манипулисању народним масама. Зато што се фотографија сматра истином, апсолутном и непроменљивом, чак и већом истином од камере зато што замрзава тренутак у апсолутној тачности. Та истина ужасно може да подлеже ономе ко фотографише“, рекао је директор Центра за развој фотографије Звездан Манчић. Кадар је увек ограничен и од мотива фотографије зависи како ће стварност бити представљена. Тренутак снимљен на фотографији не мора нужно прика-

Papers without pictures just aren't very sexy.

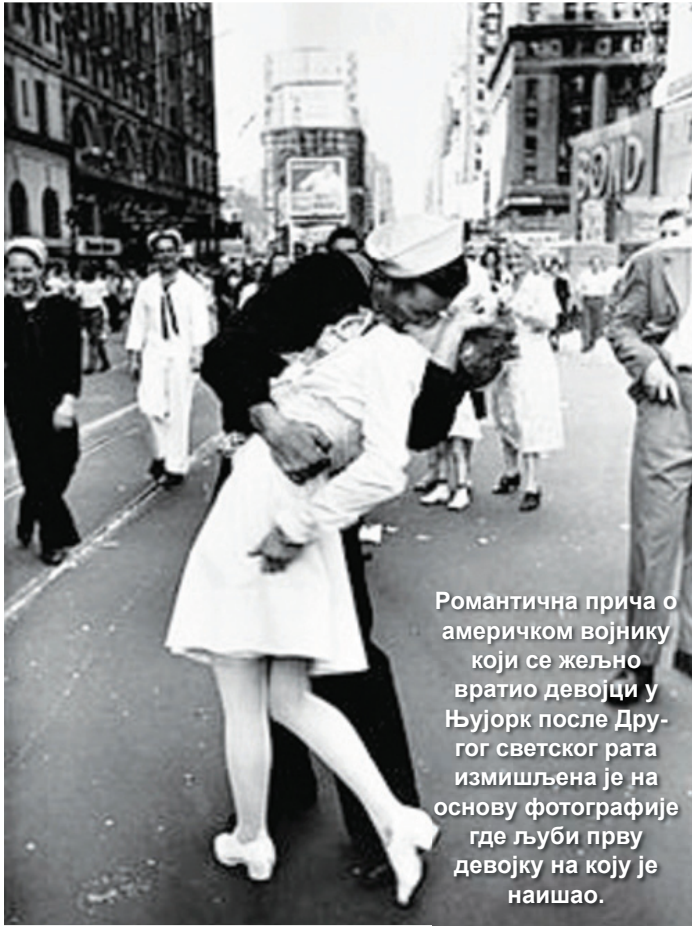
живати целу, већ само део истине, а „делимична истина јесте целовита лаж“, подсећа нас професор Добривоје Станојевић. Манчић додаје: „Оно што ставите у контекст или изместите из контекста јесте тумачење истине на начин који одговара вама или неком циљу који желите да постигнете. Већи проблем је што у нашим медијима не постоји критички осврт кроз фотографију. То су баналне забелешке делова стварности који служе да украсе страну, чак и не да је украсе, него да је попуне“.

На страницама штампаних издања свакодневно можемо видети експлицитне и узнемиравајуће фотографије несрећа и жртава несрећа, али и бројне сензационалне приказе који угрожавају приватност малолетника и других. „Веома често фотографије у српским медијима јесу сензационалистичке, усмерене на привлачење пажње публике шокантним визуелним садржајем. Неопходно је поштовати професионалну етику и санкционисати медије који објављују фотографије које нарушавају моралне стандарде“, сматра културолог и аналитичар медија др Маја Вукадиновић. Према њеном суду, лоша финансијска ситуација у којој се медији налазе не би смела да утиче на етичност визуелног садржаја који објављују. „Приоритет медија би требало да буде поштовање етичких кодекса и професионалне праксе, а не остваривање зараде посредством јефтиног сензационализма. Чињеница да медији тешко опстају на тржишту и боре се за сваког читаоца и оглашивача, као и да је интернет данас велика конкуренција штампаним медијима – не оправдава потребу појединих медија да објављују фотографије које угрожавају приватност познатих или непознатих личности.“

се олигарси, а не цео каталог збивања. Проблем је што садржаји у озбиљним медијима нису озбиљни“, наглашава Звездан Манчић.

Када је реч о приватности јавних личности, постоје мере које прописује Закон о јавном информисању. Носиоци државних и политичких функција имају ограничену заштиту приватности зато што је њихово делање често ствар од јавног интереса. Када је реч о личности које нису јавне, потребан је њихов пристанак да би се објавила фотографија на којој се налазе, уколико не постоји јавни интерес да фотографија буде објављена. „Уколико заузимаш више од трећине фотографије, сматра се да сам баш тебе фотографисао и можеш да ме тужиш јер сам нарушио твоју приватност. Ако сам те уловио у крађи, то је нешто друго. То је јавни интерес. Интерес појединца нижи је од јавног у том случају. Онда имам права да објавим фотографију и можеш да тужиш, али пошто је јавни интерес већи, изгубићеш парницу“, објашњава Манчић. Етички кодекс новинара на сличан начин уређује ову област.

Модификовањем фотографије програмима попут Фотошопа такође је регулисано законом. Налаже се да свака монтажа треба да буде јасно назначена. Показује се да јавност лоше није задовољна овом могућношћу манипулисања, те се монтиране фотографије не појављују често. „Техничка манипулација у фотографији се више примењује у периодичним издањима и углавном се своди на квалитетну штампу и сређивање слика из естетских разлога. У дневној штампи се ретко прибегава озбиљним манипулацијама јер читаоци од дневне новине очекују информацију и лоше реагују на манипулацију,

Романтична прича о америчком војнику који се жељно вратио девојци у Њујорк после Другог светског рата измишљена је на основу фотографије где љуби прву девојку на коју је наишао.

осим кад се прибегне монтажи из, рецимо, хумористичких разлога, када мора да се јасно назначи да је реч о монтажи“, рекла је уредница фотографије дневног листа Курир Маја Мојсовски Рашовић. Монтажа садржаја је легитимна у случајевима естетског поправљања или уколико је реч о фотоилустрацијама. Међутим, уколико није наглашено да је извршена измена, долази до манипулација. „Свака фотомонтажа која глуи аутентичност је, наравно, лаж“, тврди Горанка Матић.

Када је реч о цензурисању фотографија у медијима, налазимо се на пољу о којем се може дебатовати. Слобода медија би могла да буде угрожена у случајевима забране објављивања фотографија. Мишљења о овом питању су различита. „Уколико је тај садржај важан као упозорење на догађај који се десио, односно има едукативан садржај или скретање пажње на појаву или догађаје који могу да утичу на друштво у целини, немам ништа против приказивања експлицитних фотографија уз обавезну назнаку као упозорење“, каже Маја Мојсовски Рашовић. Закон о информисању уређује ову област, али је упитно колико ефикасно. Горанка Матић каже да неетично коришћење фотографије треба да санкционише закон, драстичним финансијским казнама. Звездан Манчић је истакао да се противи сваком виду

цензуре и да је медијска публика та која треба да санкционише непримерене садржаје.

Манипулативни садржаји нису изузетак ни у другим државама. Чак и најпознатије новинске агенције објављивале су садржаје који су део истине, тј. једна од страна метаље. Агенција Ројтерс током деведесетих година објављивала је фотографије које су Србе приказивале готово увек у лошем светлу, као негативце и насилнике. Др Маја Вукадиновић, која је део студија провела у САД, рекла је да и тамо постоје медији који објављују сензационалистичке садржаје, али да је законом та сфера боље уређена него у Србији. „Готово је немогуће да озбиљне дневне новине објаве шокантне фотографије или фотографије које нарушавају, рецимо, приватност неког детета. То је у Америци регулисано законом и санкције за медије који ово не поштују су велике.“

Центар за развој фотографије је покренуо више иницијатива како би се подигла свест о значају визуелне културе. Један од циљева Центра јесте образовање публике и професионалаца који се баве фотографијом, чиме би се повећала медијска писменост. Образована публика значиће и захтевнију публику која се неће задовољавати половичним информацијама и нејасним визуелним порукама у медијима. Звездан Манчић, директор Центра, објаснио је један од актуелних пројеката: „Центар ради на пројекту увођења фотографије у програм ликовног образовања у основним школама на републичком нивоу. Важно је деца науче да разликују ПР и маркетиншку фотографију од документарне и уметничке, да разумеју различиту мотивацију људи који праве те производе. Да науче да читају симболе и да се критички односе према томе.“

Институционална интервенција и дугорочно образовање публике јесте добро решење проблема манипулативног и етички некоректног третирања визуелних медија попут фотографије као пропратног садржаја од мање важности. Уз образованију публику која ће умети да тумачи и критикује садржаје у медијима, и медији ће радити квалитетније и транспарентније. За промену дубоко укорених вредности потребан је дужи временски период. Ипак, постојање напредних иницијатива за образовање публике и медијских радника јесу корак који даје разлог за оптимизам када је реч о визуелној култури у Србији.

Награђена фотографија (World press photo 2011) представља медицинску сестру која помаже рањенику у Јемenu у периоду Арапског пролећа, а речено је да му је она стварно сестра.

Интервју са Бранком Орешчанином

РОЂЕНИ СЛИКАР

Владика је уме, када прича о мени, да каже да сам послат од Бога и да то није случајно. Ако сам послат и ако нешто дугујем, онда тај дуг и одужујем својим радом

Аутор и фото: Мирјана Бачкоња

Сликар са четрдесет година каријере Бранко Орешчанин рођен је 12. августа 1949. године у Сасама, малом селу на обронцима Фрушке Горе у Новим Карловцима, где је и провео детињство шпартајући по фудбалском терену локалног клуба „Полет“. Некада је био ситан мангуп, враголаст, увек спреман за акцију, те му је пристајала улога голмана. Често се и радо присећа тих дана, утакмица широм Срема који му се тада урезао у душу, па данас не може да побегне од заносних равница, житних поља, коња, цркава и ушорених улица, нити се труди, већ их успешно представља на својим сликама.

У дворишту свог дома у Старој Пазови дочекује ме господин Орешчанин. На себи носи једноставне ствари – црне панталоне и сива блуза. Насмејан је, пружа руку и чини ми се да је обома једнако драго због разговора који предстоји. Води ме до задњег улаза у кућу кроз веранду пуну цвећа, све се зелени, чак се ни сто не види од умршене пузавице. На први поглед све делује скромно. Улазимо у трпезарију, а затим у дневну собу. Све је на свом месту, уређено, педантно, чисто. Једино што привлачи пажњу јесу слике огромног формата, на свим зидовима. На свакој стоји потпис – Бранко Орешчанин. Ту је Љиља, лепа, пуначка и насмејана жена. Домаћин каже да је то његова Сремица и позива ме да седнем на зелени тросед. Чудим се – нигде мириса боја, нигде четкице, нигде платна. Једино што се осети јесте мирис Љиљиних колача.

Цртање је темељ

Страст за сликањем открио је веома рано, већ у основној школи. Са узбуђењем прича како је далеко одскакао од друге деце. Имао је цео зид у школи када су биле годишње изложбе. Смешка се и хвата за главу као да покушава да се присети неких детаља. „Ех, то је све била дечија играона. Оно избиљно је настало тек пред одлазак у војску, када сам био пунолетан.“ Почети су за њега били лаки јер је волео папир и оловку. Неколико година није сликао бојом, искључиво се дружио са оловком, што је за њега било задовољство. Каже да постоји велика предност оловке у односу на акварел и уље на платну: „Ако неко хоће да постане сликар, али да постане истински сликар, прво мора добро да црта. Цртање је темељ, фундамент. Осећај светлости и таме развијамо кроз црно-белу, кроз две боје. Кад то добро

саваладамо, и уђемо у боје, онда све иде много лакше“. Устаје и додаје ми празне папире и претура по столу тражећи одговарајуће наочаре. „Моја Љиља и ја имамо двадесет наочара. За сваки посао по једне.“ Смеје се док ставља наочаре са црним рамом. „Ево, видиш. Овде имаш неколико врста папира. Видиш ли разлику? Пипни, овај је дебљи. А пипни сада овај, зар није мекши?“ Разлике је стварно било, мада једва приметне. „Користим неколико врста папира и према сваком папиру имам одређену оловку. Не може да се ради сваком оловком. За сваку врсту папира на ком црта користим одређену мекоћу или тврдоћу оловке.“ Искуство од 40 година изоштрило је његово око и додир да одабере прави папир. Каже – све је више кинеских материјала за цртање и помало гадљиво фркће док прича о њима. Користи врсту италијанског папира, на којем љубоморно ради и, кад год има прилику, купује га. „Имам најмање за три стотине слика тог папира, а размишљам да поново набавим јер ће се то брзо истрошити.“

Сликање није лак посао

Устаје и те- тура се до портрета у углу собе. На њему је нацртана лепа девојка. „Осетиш ли ишта када посматраш ове портрете?“ Потом је показао руком на мушко лице. „Они испуњавају ову просторију, то су Љиљина деца. Како их ту видиш, такви су и уживо. Са друге стране зида су моја два сина.“ Са сетом у очима говори о томе да нема унуче. Погнуте главе, кратко је ћутао. „Али биће, даће Бог. Имам са друге стране, моја жена има два унучета. Ево их овде.“ Пришао је зиду и руком показао изнад телевизора. Вратио се до двоседа и утонуо у ручно украшене јастучиће. Говори ми да је инжењер у пензији и да је хонорарно радио много послова како би лепо живели, јер од сликања се не живи лагодно, а требало је издржавати и школовати децу. „Али исплатило се. Знаш, сликање не зависи од инспирације. Не сликам сваки дан, јер ми то време не дозвољава, готово раније док сам радио.“ Све то говори смирено. Смиреност је његова главна карактеристика, миран је и сталожен. Тврди да му ограничавајући фактор није то да ли је или није расположен за сликање, већ да ли има или нема времена. Цео живот му је био буран, и пун дешавања. Самостално је подигао две куће и био је веома ангажован пословно, па и да је хтео није могао непрекидно да се бави сликарством. Али не жали, све то надокнађује данас када је у пензији. „Право да ти кажем, ово како ја сликам прилично умара, није то

ни лак посао, па причати о релаксацији током сликања нелогично је.“

Човек који зауставља пролазност

Додаје ми књигу „Срем на сликама“, своју прву ликовну монографију од маја 2008. године. „Погледај док се не вратим.“ Затим нестаје брзо, али се исто тако и враћа. „Донео сам ти воду, јер кафу нећеш. Ово је хладна вода испод Венца, са Фрушке Горе, посебно ми је прирасла срцу јер је моја жена Фрушкогорка.“ Књига коју држим у рукама постаје ми веома блиска, сви пређели и људи осликани у њој. Ето како господин Бранко слика – искрено, реално. Има он још три ликовне монографије, „Стара Пазова“, „Фрушкогорски манастири на почетку XX века“ и „Моји Сремци“, али ниједну не издваја. То су приче у сликама, о људима из Срема, о Сремцима. Каже да је увек желео да заустви пролазност, да спасе оно што нестаје, да сачува оне које воли. Слика без напетости, из душе, без обзира на то да ли је уље на платну, акварел или цртеж оловком. „Овим књигама желим да се одужим пријатељима – које сам упознао, сликао и портретисао, чији сам живот видео у очима, избраздан у борама. Желим да успомена на ове људе остане трајна и дуговечна, све док живи наш Срем!“ Затим је заћутао. Окренуо се и иза двоседа извукао акварел слику. Принео је мом лицу. „Помириши!“ – весело је рекао. „То је тај мирис! Мирис тек завршене слике!“ А онда је одмакао слику и загледао се у њу, као да је први пут у животу гледа.

Љиљине критике

На вратима се појавила госпођа Љиља и донела колаче, оне који су мирисали чим сам крочила у кућу. Телефон је зазвонио. „Искључи то чудо што снима“, каже домаћин, па се јавио. Љиља је принела колаче, села у фотељу и посматрала ме. „Узми док он прича, потрајаће.“ То су прави домаћи колачи, једни чоколадни, други са орасима. „Узми, узми, шта се стидиш. Ево ти и салвета. Мораш оба пробати.“ И као што су лепо изгледали, тако су били и укусни. Домаћин је прекинуо разго-

вор. „Види шта је права Сремица“, рекао је и показао на колаче, а онда је и узео један. Жваће и прича о својим успесима, изложбама, наградама, радовима. Свега се сећа. Као јуче да је било. Једино награде слабије памти. Имао је око 53 самосталне изложбе и више од 300 групних, у земљи и у иностранству. Био је учесник више ликовних колонија, али и чест донатор. Највише памти украшавање Ускрса и Божића у Америчкој амбасади где је имао две самосталне изложбе. „Сада више не правим самосталне изложбе, много су скупе, а више немам ни

потребе за тим. Појавим се једном у Претказању пред 20.000 људи и то ми је сасвим доста.“ Чини се на тренутак да се сликар заситио и јавности и наступа пред људима, али пријају му похвале. Ипак, критике цени више него лепе речи. „Ево, Љиља ме гледа. Највише критика добијам од ње, па зато сваку њену похвалу највише и ценим. Она невероватно уме да чита слику, па онда каже поправи ово, поправи оно.“

Бранко Орешчанин није врста личности која се лако фасцинира, води рачуна ко га хвали и ко га куди, колико су те похвале истините, а колико не. Поново претура по столу, али ништа не налази, само додаје: „Знаш, имам много пријатеља и нормално је да ми они никада неће рећи ништа ружно, а више бих их ценио када би ми рекли, ако то искрено мисле“. Говори да је посебно поносан на то што као неакадемски сликар добија лепе критике и похвале управо од академских, школованих уметника и помало стидљиво напомиње да му се они често „клањају“ када посматрају и тумаче његова дела, што му значи.

Успомене које се памте

„Ето, много тога знаш о мени сада, вероватно знаш и за моја најпоноснија дела?“ Знала сам, али сам га замолила да ми исприча, јер било је задовољство слушати тај смирени, уједначени глас који говори о својим успесима. Говорио ми је о сликама које се налазе у

патријаршијским дворовима у Москви, Атини, Београду и Сремским Карловцима. Свака од њих има посебну причу. Веселим очима прелеће са мене на своје слике по зидовима, па опет на мене, па на своје испреpletене прсте. „Једна од слика је мотив Сремских Карловаца, уље на платну. Њу сам радио једном богатом приватнику који је наручио ту слику. А онда на изложби у Карловцима за 800 година Хиландара изасланици Владике су неколико пута дошли до мене да ми кажу како се њему много свиђа управо та слика. Приватнику сам другу урадио, а Владики поклонио ову. Међутим, да би се све то још више закомпликовало, Патријарх Павле је долазећи код Владике говорио да му се свиђа та слика. Онда је Владика Василије једног дана узео слику са зида и рекао „Пресветли, носите слику“. И слика је отишла за

Београд.“ Ову причу је испричао са највећим узбуђењем од како сам дошла.

Упитао ме је да ли сам имала трему када сам долазила да урадим интервју. „Видиш, сваки пут када започињем слику имам трему и, ако сам, на пример, дуго радио уље па прелазим на акверел, мени је потребна адаптација скоро до половине слике да би ми поново глава, рука и све остало били прилагођени слици.“ Питам га одакле трема, али је само слегао раменима и рекао да је то виша сила, последица тога што човек тежи савршенству. А онда за крај додао – Голмани увек кажу да од прве лопте зависи како ће данас бранити утакмицу. Како ти је данас Бог доделио дан, тако ти је, јер није ни сваки дан исти.

Концерт групе Дипеш мод

БРЗА МОДА

Британска група Дипеш мод (*Depeche mode*) одржаће концерт у Србији 19. маја на задовољство бројних обожавалаца њихове музике. Дуго очекивани наступ групе најпре је био најављен за 2009. годину, али није одржан због болести певача Дејва Гана. Концерт на Ушћу ће, према најави бенда, бити прилика да представе нове песме са последњег албума *Delta machine*, с тим што неће занемарити ни композиције које су их прославиле током каријере дуже од 30 година.

E P E C H E ||| O D E

Аутор: Мина Димитровски

Група Дипеш мод настала је 1980. године. Оригиналну поставу чинили су певач Дејв Ган, Мартин Гор који је познат као аутор мноштва текстова песама, Енди Флечер и Винс Кларк који је убрзо напустио групу. Његово место неколико година касније званично је заузео Алан Вајлдер. Егзотичан назив који значи „брзи манир” осмислио је Дејв Ган, инспирисан насловом из једног француског часописа. Рани период бенда означава се као синт поп фаза када су наступи укључивали само синтисајзере и вокал уз ритам машину. Увек су пажљиво бирали мотиве и мелодије и планирали сваку композицију. Њихов звук касније еволуира од синт фазе ка индустријском звуку, интензивној електроници и року, дистанцирајући се од ранијег рада. У потрази за природнијим звуком праве прелаз ка алтернативним и мрачним мелодијама. Тежили су да увек уврсте разлике у стваралаштво које је следило. Семпловани, раније снимљени мотиви које је бенд касније користио у композицијама подразумевали су звукове из природе, необичне инструменте попут мађарске цитре и кинеске обое, гитаре, чак и звук освеживача ваздуха у студију. Тек 1990. Вајлдер уживо свира бубњеве. Један од истакнутих експеримената је песма Пајплайн (*Pipeline*), сачињена од звукова семплованих на железничкој станици и отпаду аутомобила, цеви и челика. Занимљиве звукове и шумове произвели су ударањем чекића о бетон и бубњарских палица о пронађени отпад, снимили их и створили песму *Pipeline* која носи снажну поруку.

На почетку обележавани као наивни, новоромантичарски поп бенд, нису се сасвим добро сналазили у потрази за сопственим стилем. Наступали су обучени у одела, са лептир машинама, у џемперима или опреми за крикет, али и у ексцентричним кожним костимима уз агресивну сценску шминку. Контроверзан стил посебно је карактерисао Мартина Гора који је наступао и у кожним сукњама и одећи украшеној нитнама. Годинама су сазрели у легендарни концертни бенд за који се процењује да је продао више од 100 милиона плоча. Гор се истиче као кључни члан групе Дипеш мод, извор идеја, главни текстописац и композитор.

Већ на првим албумима *Speak & Spell* и *A broken frame* назире се меланхоличан звук и мрачне ноте које

ће обележити њихов каснији рад на албумима попут *Black Celebration*, *Violator* и *Ultra*. Разноврсност тематике песама везују се за животна искуства чланова бенда и њихова промишљања о свету. У односу на албум *Speak & Spell*, на којем је доминирала лагана оријентација аутора песама Винса Кларка, на каснијим албумима које је осмислио Мартин Гор упечатљиви су тешки и мрачни тонови који уз дозу ироније критикују свакодневни живот. Од љубавиних песама прожетих патњом и чежњом, Гор приповеда и о искушењима, искупљењу, испразности, потрази за невиношћу, о социјалним проблемима – указује на неправедност живота. У песми *Blasphemous rumors* се осврће и на религију. На Гора и његово стваралаштво утицао је период када су снимали у Берлину, граду интензивних подела, порока и сиромаштва, у студију *Hansa* с погледом на Берински зид и преко, на Источну Немачку.

Чланови бенда се поистовећују са својом музиком, она је рефлектовала њихова искуства, осећања, промишљања и тешкоће са којима су се суочавали. Веза са публиком је веома важна за њих, тврде да је нису изгубили ни у тренуцима велике популарности, када су доживљавали и велике животне падове. Током деведесетих година, када су достигли огромну популарност, Дејв Ган се суочавао са тешком хероинском зависношћу, Вајлдер је патио од менталних сметњи, а Флечер од депресије. Бенд упркос невољама наставља са радом и, иако често несхваћен, бива признат и код критичара. Ган пише неколико песама, иако је то Гор искључиво чинио од одласка Бинса Кларка. Управо се повезаност Гана и Гора сматра есенцијалном за динамику бенда.

Данас Дипеш мод наступа као трио, без Вајлдера који је групу напустио 1995. године. Неке од њихових најчувенијих песама су *Enjoy the silence*, *It's no good*, *Policy of truth*, *Personal Jesus*, *Precious*, *People are people*, *Just can't get enough*, *Wrong* и *Strange love*, а од нових песама са последњег албума истиче се *Heaven*. Стив Малинс у биографији бенда наводи коментар DJ Shadow-а упућен бенду: „Ствари улазе и излазе из моде, али Дипеш мод остаје“.

РИМУ, С ЉУБАВЉУ

Редитељ:
Улоге:

Вуди Ален
Алек Болдвин, Роберто Бенини, Пенелопе Круз,
Џеси Алзенберг, Вуди Ален, Флавио Паренти, Алисон Пил

Аутор: Мина Димитровски

Филм о граду „у коме је све прича“. Времешни редитељ нас води на још једно сликовито, интригирајуће и на моменте, веома хаотично путовање. Након Париза, Лондона и Барселоне, Ален наставља крстарење по старом континенту – станица, Рим. Вечни град прича четири засебне комичне и саркастичне приче о трагичним јунацима – обичним људима. Редитељ и у овом остварењу сучељава америчку и европску културу, при чему заносни Рим бива помало запостављен.

Унутрашњи сукоби онога што људи јесу и онога што би волели да буду, међусобни односи, скривене тежње и културолошке разлике јесу комадићи који сачињавају шарени мозаик. Назив филма је првобитно требало да буде „The Vor Decameron“, чиме би сам наслов имао сврху да повеже Бокачово дело са филмом. „Декамерон“ јесте збирка приповедака које описују свакодневни живот на критички и шаљив начин и алегорија које по својој форми могу алудирати на четири независне приче испричане „Риму, с љубављу“. Редитељ одустаје од наведеног назива из страха да ће мало људи разумети тај вид повезивања средњовековног дела са филмом.

Први од четири заплета је о туристкињи Хејли која долази у Рим, упознаје будућег вереника Микеланђела и позива родитеље из Америке да дођу како би се породице упознале. Заљубљују се крај фонтане Ди Треви, наравно. Мало клишеа за почетак. Сусрет у Риму изазива трзавице између заљубљеног пара. Девојчин отац (Вуди Ален), пензионисани редитељ опере, остаје запањен када чује верениковог оца како пева испод туша и започиње мисију стварања нове оперске звезде. Међутим, несуђени оперски певач не успева да добро пева ван своје сигурне зоне – туш кабине. Генијалност излази на видело на позорници у изведби „Пајаца“, али – у туш кабинџи.

Друга прича је о младом брачном пару из провинције који долази не медени месец у Рим са амбицијама о богатству и престижном животу. Они се убрзо одвајају, свако срља у своју романтичну авантуру. Жена Мили среће познатог глумца заводника, док мужу Антонију у собу упада проститутка Ана, након чега се њихови путеви оштро разилазе. Искушења су велика, колико дуго ће брачни пар моћи да им одоли?

Просечан Римљанин Леополдо у трећој причи напрасно привлачи пажњу медија без посебног разлога. У овој надреалној епизоди збуњеног Леополда новинари даноноћно „спопадају“ и испитују сваку пору његовог приватног живота – од тога шта је тога дана доручковао до омиљене позе за спавање. Сличан феномен редитељ приказује у ранијем остварењу „Superstar“. Током два сата филма Ален излаже мноштво осврта на пређашњи рад.

У последњој причи, средовечни архитекта Џон среће младог студента архитектуре Џека у крају Рима где је живео док је студирао. Понављају се дилеме из младости, преживљавају унутрашњи сукоби, старост покушава да посредно исправи грешке из младости. Млади Џек се заљубљује у заводљиву пријатељицу своје девојке и пада у велико искушење које Џон саркастичним коментарима заснованих на сопственом искуству покушава да спречи.

Да ли је време да се 77-огодишњи редитељ пензионире? Питање које се провлачи и кроз сам филм. Ален свој лик, по речима супруге „пензију изједначава са смрћу“, бежи од нерада, не жели да се смири, чак и прихвата лоше критике и ознаку да је имбецил када је у питању његов рад са оцем ћеркиног вереника. Има циљ и не одустаје од њега, па макар га потом називали имбецилом.

Можда филм јесте млак и ослабљен повременим напорним празним ходом, али свакако јесте упечатљив и занимљив. Као и остала остварења Вуди Алена, готово је немогуће препричати га, уводи гледаоце у недоумице и преиспитивање. Саркастично приказује мањкаву људску природу склону предавању слабостима и поривима. Највећа замерка јесте недовољно исказана улога самог Рима – радња је могла бити приказана и у неком другом граду тако да се велике разлике и не уоче. Културолошке разлике приказане су карикатурално, али фатастична духовитост никога неће оставити равнодушном.

Филм који је био део главног програма 41. Међународног филмског фестивала у Београду није у рангу са најбољим остварењима Вуди Алена, али ипак плени његовим препознатљивим шармом и блиставим хумором. Није на одмет прелистати ову живописну сликовницу. „To Rome, with love.“

Интервју са Едином Авдићем

ОБЈЕКТИВНОСТ НЕ ПОСТОЈИ, АЛИ ПОСТОЈИ РЕАЛНОСТ

Без кошарке не бих био ни упола срећан као што сада јесам

Аутор: Богдан Ђорђевић

Един Авдић је кошаркашки коментатор на ТВ станици Арена спорт и колумниста портала Мондо. Прошао је све селекције Кошаркашког клуба Босна, али је одустао од кошаркашке каријере. Дипломирао је на Факултету политичких наука у Сарајеву, одсек журналистика. Као спортски новинар радио је на Радио-телевизији Босне и Херцеговине, а популарност у региону стекао је преносећи НБА лигу на ТВ ОБН. Сада живи на релацији Сарајево-Београд.

Дипломирали сте на Факултету политичких наука у Сарајеву. Колико Вам оно чиме сте се бавили на студијама новинарства користи у садашњем раду?

Оно што сам учио на Факултету политичких наука ми није много помогло. Мало је људи који могу да те усмере када је спортско новинарство у питању. Реалност је много другачија од онога што ти се презентује на факултету. Ја сам био потпуно технички неписмен када сам први пут дошао на телевизију. То је било на трећој години студија. Почео сам да радим на Телевизији Босне и

Херцеговине. Дошао сам на праксу и одмах ми се отворила прилика да преносим неке утакмице. Првих годину и по дана сам радио бесплатно, иако сам радио у пуном обиму, укључујући и блокове у Дневнику.

Да ли је кошарка одувек била Ваш први избор и да ли сте се у новинарској каријери бавили и темама које нису повезане са спортом?

Кошарка је увек била први избор, а углавном и једини. Жеља ми је била да направим квалитетну кошаркашку каријеру, али сам схватио да то не могу физички да издржим. Када већ нисам могао да се професионално бавим кошарком, одлучио сам да то знање које имам искористим и будем коментатор. То је био избор, али сам се бавио свакаким стварима. На Радију Слободна Европа сам радио јутарњи програм, а ту читао вести и разговарао са људима из свих друштвених сфера.

Одавно је познато да спорт више није само игра. Да ли сте се некада нашли у непријатној ситуацији

због изговорених речи? Има ли данас притисака на спортске новинаре?

Притисака има. Ја сам четири пута током своје каријере био под суспензијом зато што сам писао о стварима какве су заиста биле. Једном сам због тога изгубио и посао. Неким људима се није допало оно о чему сам говорио у прилозима. Тада они, преко својих политичких и спонзорских веза праве притисак на тебе као новинара. То је зато што ми не радимо у јаким кућама. Њујорк Никси не могу да ускрате приступ новинару Њујорк Тајмса, јер је тај новинар добро плаћен и иза њега стоји моћна кућа. Такве ствари се тамо не дешавају.

Три пута сте са лица места преносили НБА финале и „Ол стар“ утакмице. Да ли људи у САД спорт доживљавају на другачији начин од људи у Европи?

Дефинитивно. Свиђа ми се то, јер је у Америци спорт још увек спорт. Ја јесам темпераментна особа, али је то у Европи прерасло оквире страсти и темперамента. Спортски терени постају полигони за иживљавање којекаквих људи. У САД људи дођу да испрате спортски догађај, да награде аплаузом и добар потез неког противничког играча и да по завршетку утакмице оду на пиће. Нема повика на судије, хватанја за врат, играчима се не бацају банане по терену...

Колико Вам је времена потребно и како се припремате за коментарисање једне утакмице?

Никада се не припремам за пренос. У континуитету читам и пратим готово све што се дешава. Не могу рећи да ћу на дан утакмице да издвојим три сата да бих се припремио за утакмицу. Немам ту врсту кампањске припреме, јер ми је то заправо велика љубав.

Општи је утисак да је новинарство као професија у кризи, све је мање школованих новинара. То важи и за спортско новинарство. Има ли добрих спортских новинара код нас?

Новинарство је врло сујетна професија, тако да има и ривалитета међу колегама. По мом мишљењу, све је то проистекло из неке муке у коју је запала наша професија. Новинарска професија је код нас деградирана, плате су веома скромне. У односу на оно што колеге у иностранству зарађују, ово су мизерне цифре. Овде новинари зависе од клубова. Клуб одлучује да ли ће те повести на неко гостовање и ти онда мораш да обратиш пажњу на то како и шта пишеш. У државама бивше Југославије има изузетно квалитетних новинара. Познајем велики број америчких коментатора и новинара писаних медија, који зарађују од 600 хиљада до 4 милиона долара годишње. Гарантујем да 90 посто њих не познаје кошарку колико је познаје неколико људи на овим просторима који се баве коментаторским послом.

Спортским новинарима се највише замера то што су често субјективни у својим коментарима. Како успевате да задржите објективност?

Нико од нас није објективан. За мене је објективност измишљена категорија. Нисам сигуран да су људи који су навијачи компетентни да процењују ко је објективан, а ко није. Они све посматрају кроз призму свог клуба и тако сами себе дискредитују из дискусије. Мислим да објективност не постоји, али постоји реалност. Ја се увек обрадујем када видим неки добар потез, али ћу се исто тако критички осврнути на неки лош.

До сада сте гледали финале плејофа у Либану, финале купа Филиспина, сиријску лигу, лигу Саудијске Арабије, дерби првог разреда средњих школа... Американци кажу: „Кошарка је живот, све друго су ситнице“. Да ли се слажете с тим?

Ја тај спорт неизмерно волим. Донео ми је много радости у животу. Све ствари које су ми се дешавале у вези са кошарком, остављају ми само лепе успомене. Без ње не бих био ни упола срећан као што сада јесам.

ФУДБАЛЕРСКА (НЕ)ИНТЕЛИГЕНЦИЈА

Аутор: Слободан Маричић

Ко те пита да ли си по струци машински техничар за поправку веш машина, уколико играш у Премијер лиги и сваке недеље примаш чек са пет нула? Али ти си један, шта је са осталима који су сањали да буду као ти, па нису успели, а њих има много више од пет нула.

У спортском листу „Журнал“ недавно је објављен текст о томе које све велике школе имају како некадашњи фудбалери, тако и младе снаге. По свему судећи, за многе, занат је златан.

Селектор репрезентације Србије Синиша Михајловић прво је уписао Машинску школу у родном Борову, али се након проблема са математиком, која, вероватно, такође није хтела да пева химну, пребацио у Средњу обућарску и завршио, погађајте, за обућара. То је додуше био перспективан посао у то време и најпопуларнија школа у месту, јер је некада најбоља фабрика обуће у Југославији била управо у Борову. Некада колега дефанзивац, сада колега тренер, Мирослав Ђукић, завршио је Средњу школу ученика у привреди у Шапцу, смер руководилац грађевинским машинама. До 22. године, Ђукић је пре подне возио багер, а после подне ишао на тренинг у ФК Мачва, клуб након којег је прешао у Рад и оставио волан.

Близу волана били су и неки садашњи фудбалери. Првотимац Интера Дејан Станковић, завршио је Саобраћајно-техничку школу у Земуну, која школује кадрове за возача, лакирера, техничара друмског саобраћаја, техничара унутрашњег саобраћаја... Поред њега у исту школу ишао је и Матеја Кежман, који је додуше одлучио да се дошколује и завршио Академију фудбала. Душан Тадић је техничар друмског саобраћаја, док је Бобан Бајковић, голман Црвене звезде, машински техничар за поправку веш машина.

Првотимац Партизана, Марко Шћеповић школовао се у земунској школи „Змај“ за техничара компјутерског управљања, док је његов нови саиграч Предраг Лука завршио за машинбравара, мада вероватно неће бити толико познат као Онај машинбравар. А и опасно је то, да те прво воле, па да те куну, може доста да утиче на каријеру. С обзиром на то да би сви ови пропали фудбалери занатлије у својим пословима користили само својих десет прстију, ко зна, можда би нешто и урадили. Па колико је само поштених бизнисмена и политичара своја царства започело са само својих десет прстију, да би крвавим радом стекли то што имају сад.

Елем, у то да је занат златан нису веровали капитен Партизана Саша Илић који је завршио Правно-биротехничку школу у Београду, смер дактилограф, након којег може да се запосли као, опет погађајте, дактилограф, али и секретарица и отприлике девојка за све, као и капитен екипе са друге стране Топчидерског брда, Ненад Милијаш, који је туристички водич. Без заната је и рецимо Бошко Јанковић који је метеоролог.

Међутим, има и оних који су некако успели да усагласе спортску и академску каријеру. Некадашњи голман Војводине Жељко Бркић је након средње школе уписао Филозофски факултет у Новом Саду, где је стекао диплома историчара.

Од светски познатих страних фудбалера, Павел Недвед, некадашњи играч Јувентуса, има диплому Математичког факултета, Естебан Гранеро је психолог, док је чувени Оливер Бироф, који нас упропасти оним голом главом, ономад на Свестком првенству у Француској,

економиста. Нећемо сада да глорификујемо тај бели свет, није ни тамо све лепо и бајно. Нова звезда Милана Марио Балотели се неколико пута свађао са маркером који никако није хтео на њега.

Попут заљубљених основаца, на ишараној школској клупи написаћемо „фудбал + занат“ и „фудбал + факултет“. Шта боље иде једно са другим? Није битно, нити било кога занима, уколико сте врхунски спортиста. Такви су, захваљујући таленту за лоптање, дошли до неког уговора који им доноси суму која варира од пристојне до једноставно безобразне. Ко те пита да ли си по струци машински техничар за поправку веш машина, уколико играш у Премијер лиги и сваке недеље примаш чек са пет нула? Али ти си један, шта је са осталима који су сањали да буду као ти, па нису успели, а њих има много више од пет нула? Не због мањка талента, зато што су лењи и нису се довољно трудили. Зато што су једноставно негде скренули десно кад је требало да скрену лево.

Баја Патак или не?

Кажу да је фудбал најважнија споредна ствар на свету. Дакле, ствар, није игра, много је више од тога, како на економском плану милијардерских власника клубова, огромног новца који се ту врти и астрономских плата кривоногих фудбалера, тако и на емотивном плану фудбалских фанатика. Фудбал је једном чак био окидач рата и средство склапања мира. Дугогодишња нетрпељивост између Ел Салвадора и Хондураса кулминирала је на крају квалификација за Светско првенство 1970. године у Мексику, када је након завршетка „мајсторице“, избио рат у историји познат као „Фудбалски рат“. Захваљујући овој „ствари“, рат једном је био и да кажемо, паузиран. Цивилни рат у Нигерији 1967. године, прекинут је на два дана како би чувени Пеле са својим Сантосом могао да одигра егзибициони меч у Лагосу.

Ако је овај спорт толико утицајан на друштво, онда они који га играју имају статусе богова. Што јес, јес, само управо те богове бије глас да су, ајде да се не гађамо тешким речима, слабије интелигентни. Шведски научници су у једном истраживању, након бројних испитивања, како кажу, разбили предрасуду да су фудбалери знате већ шта. Да се не гађамо тешким речима. Они чак тврде да фудбалери спадају у једне од најинтелигентнијих слојева друштва, само што се та интелигенција не развија довољно, него се само фокусира на физички развој. Вероватно то и јесте случај јер стотине набеђених тренерчића пицопеваца и квазистручњака слеш пропалих фудбалера, са рошавим лицем и брадицом као некада Жељко Јоксимовић, свакодневно убеђује младе спортисте да се ману читања књига, учења, и осталих глупости. Шта ће им то у животу. Њихови родитељи алави на паре, умисле да ће баш њихово чедо постати нови Новак Ђоковић, па ће сви онако заједно, ђутуре, као Баја Патак да се купају у базену од пара. Изузетно мали проценат фудбалера (читај: спортиста) дође до тог нивоа да може да живи само од бављења спортом, а они који то не достигну због којекаквих повреда или квазиповреда којим оправдавају неуспех вансеријског им талента, буду, што кажу, дупло голо. Ни школе, ни спорта.

Александар Пантић, фудбалер Црвене звезде

ЛЕПО ЈЕ СА КАПИТЕНСКОМ ТРАКОМ

У фудбалу се никад не зна, данас си у врху, а сутра се нико неће сећати ни да си постојао

Аутор: Катарина Букајловић

Млади српски репрезентативац и првоти-мац Црвене звезде Александар Пантић од почетка ове сезоне игра у клубу са Маракане, где је постао стандардна двојка. Двадесетједногодишњи одбрамбени фудбалер играо је у грчкој и српској, а жеља му је да у будућности заигра у немачкој Бундеслиги.

Пантић је прошао кроз млађе селекције Партизана, после тога одлази у Грчку у фудбалски клуб Офи са Крита. „На Криту сам био годину дана, отишао сам кад сам имао 17. Међутим, нисам могао да останем, јер клуб није успео да обезбеди папире за мене и моје родитеље. Тако да се ништа од тога није реализовало, морао сам да напустим клуб и вратим се у Србију. У Грчкој ми је било лепо и мислим да сам тамо доста напредовао. Имали смо одличне услове за рад, а ја сам био усмерен само на фудбал и ни на шта више.”

Повратак у Србију је представљао тежак период у животу младог фудбалера. Није имао клуб, морао је да иде на пробу у ФК БСК Борчу и да све креће од почетка. „У Борчи сам био на проби у омладинцима. Био је то за мене корак уназад. Пао сам на психичком плану. После Грчке, дошао сам у Борчу, где је све на знатно нижем нивоу. После прве утакмице сам задовољио људе у клубу, али и даље је све било тешко. Нисам имао чисте папире, нисам могао да играм утакмице, само сам тренирао. Међутим, играли смо често са првим тимом, где сам се добро показао и пребачен сам у старију екипу. То ме је мало стабилизовало, десило се нешто позитивно после дужег времена. Добио сам додатни мотив да наставим да се и даље трудим. Јер када дајеш стално сто посто од себе, а нема резултата, неминовно је да ћеш пасти.”

Борча или Бањица?

У том тренутку појављује се се ФК Рад са жељом да Пантић потпише за њих професионални уговор. „Рад је тада, као и сада, био много већи и организованији клуб од БСК-а. Имали су много више млађих фудбалера, а и конкуренција је била јача. Размишљао сам две-три недеље да ли пређем и ризикујем или да останем у Борчи, где сам већ створио неку подлогу. Пресудило је то што ми је Рад одмах средио папире са којима сам имао проблеме од раније. У том периоду сам играо за њихов Б тим, имали смо неку незваничну лигу Б тимова. У првој години нисам добијао уопште шансу у првом тиму, осим у пријатељским утакмицама у припремном периоду. У другој години сам почео да играм, а у последњих шест месеци проведених у Раду био сам стандардан у екипи.”

Топчидерско брдо

Пантић је играо за омладинску репрезентацију, али добром и константном игром у Раду добио је позив и за младе „орлиће.” „Био је то велики успех, јер сам играо са момцима који су једну или две године старији од мене.

Сале (Александар) Јанковић је био селектор и тренер Црвене звезде. Он је инсистирао је да дођем у клуб са Маракане. Било је неизвесно да ли ћу потписати. Звезда, која је у финансијским проблемима, није могла да плати Раду. До последњег дана прелазног рока нисам знао шта ће се десити. Са својим тимом кренуо сам на утакмицу у Суботицу, на пола пута ми је јављено да се вратим. Тако да сам за клуб са Топчидерског брда потписао буквално у поноћ. За ових шест месеци у Звезди мислим да сам испунио очекивања и тренера и других људи у клубу. Сада смо добили новог тренера, Португалца Са Пинта. Предстоје нам нова доказивања и борба за позиције.”

Репрезентација и капитенска трака

Репрезентације Србије до 21 године одиграла је три пријатељске утакмице у склопу припрема за почетак квалификација за Европско првенство 2015. године. Против репрезентације Холандије Пантић је постигао први гол у репрезентативном дресу, а у Бугарској је понео и капитенску траку.

„Ово је сада нова генерација репрезентације, али се сви знамо од раније, јер смо у млађим селекцијама играли заједно. Дошао је и нови тренер Радован Ћурчић, који наравно има неке нове захтеве. Полако улазимо у ритам. Играли смо пре месец и по дана против репрезентације Израела. Меч је завршен резултатом 0-0. Друга утакмица је била против Холандије, где смо, по мени, били бољи тим на терену. У 90. минути сам постигао гол и изједначили смо. Био сам тада најсрећнији, али нажалост већ у следећем нападу смо примили гол и изгубили. У Бугарској смо били фаворити, што смо доказали и победом. Понео сам и капитенску траку, после изласка Уроша Ћосића из игре. Било ми је много драго, лепо сам се осећао. Следеће пријатељске утакмице нас очекују против БиХ и Грчке, а затим крећу и квалификације. У групи смо са веома снажним противницима Италијом и Белгијом, али мислим да можемо да одемо на првенство.

Ван фудбалског терен

„Много времена проводимо по карантинима, посебно када се играју утакмице суботом и средом. Имамо наравно и свакодневно тренинге. Поред свега, ја и додатно радим на себи, што је такође изузетно важно. Слободно време проводим са саиграчима. Највише се дружим са Огњеном Мудринским, он ми је цимер у карантину и на припремама, а најбољи друг ми је Милош Јојић из Партизана.”

Пантић би за неколико година волео да игра у Бундеслиги, јер воли њихов начин игре и рада. „Али у фудбалу се никад не зна, данас си у врху, а сутра се нико неће сећати ни да си постојао. Само да сам здрав, да немам повреде, а остало ће, надам се, бити како треба.”